A JORDÁN PARTJÁTÓL TÁBORHEGYIG

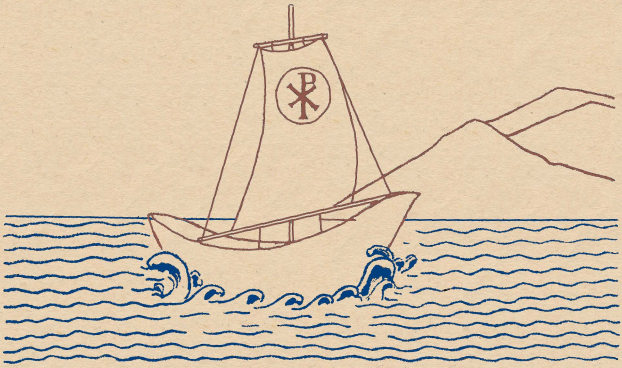

PROHÁSZKA OTTOKÁR

PROHÁSZKA OTTOKÁR ELMÉLKEDÉSI KÖNYVEI:

Rorate coeli
P 3.40

Gloria in excelsis
P 2.—

Jordán partjától Táborhegyig
P 3.—

Táborhegytől Bethániáig
P 2.—

Bethániától Golgotáig
P 2.—

A keresztfa alatt
P 2.—

A feltámadott nyomaiban
P 2.—

A szép szeretet Anyja
P 3.40

A pünkösdi Lélek
P 2.—

A túlvilág tornácaiban
P 2.—

Élővizek forrása
Jézus Szíve elmélkedések. Fűzve P 4.80

Legyetek világító emberek
Fűzve P 1.60

Missziós körlevelek
Fűzve P 4.40

Árak fenntartással

PROHÁSZKA OTTOKÁR

★

A JORDÁN PARTJÁTÓL TÁBORHEGYIG

ELMÉLKEDÉSEK

BUDAPEST, 1915.
A SZOCIÁLIS MISSIÓ-TÁRSULAT
KIADÁSA

Keresztelő szent János.

«*És kiméne ker. Jánoshoz egész Judea... és megkereszteltetnek vala tőle a Jordán folyó vizében . . .*» (Márk 1, 5.)

a) Folyóvizek felé igazodunk, melyek partján lelkünk föléledne. Isten végigfolyik a világon; nem szabad elszáradnom; igazodom hát feléje. Véges világban állok térben s időben; a váltakozó korok fölfogása fejlik s világképük is egyben-másban elváltozik. Kevés biztos s igaz ismeretem van; filozófok közt járok, kiktől sokat nem tanulok; de bizonyos reálizmus jellemzi természetemet, mely biztosít, hogy a valóság nem játék; értelmem a materializmusban nem lel nyugtot, s a panteizmusban, mely az én-t tagadja, elveszti önmagát. Én tehát a filozófiák álló vízeitől a hegyekből jövő folyóvizekhez menekülök; a történelmen végighömpölyög az isteni kinyilatkoztatás folyóvíze. Ezek friss, erő-

teljes áramok; ide alázattal is járulok s bűneimtől itt fürdöm meg tisztává. Itt haladok, itt fejlem is. Itt nem ülünk pocsolyák partján, hogy szomorú képünket nézzük. Ó Uram vonzz hát, segíts, vezess, tisztíts! Te mondod: ha rám hallgatsz, mint a dagadó folyam, olyan lesz a te életed! Legyen, legyen. A mocsárlázt utálom s ha folyóidra nem térek, megkapom.

b) «*Megkeresztelteltetvén pedig Jézus, azonnal feljöve a vízből . . . És ime szózat lőn mennyekből, mondván: Ez az én szerelmes fiam, kiben nekem kedvem telik.*» (Máté 3, 16.) A történelemben fejlődik ki az emberiség s az Isten is ott lép hozzá. Hozzánk lépett Krisztusban; önmagát, a valóságot, igazságot, szépséget s kegyelmet benne mutatta meg nekünk; «plenus gratiae et veritatis, telve kegyelemmel és igazsággal». Az ember Őt nézze s Hozzá ragaszkodjék; ne csússzék le a mechanizmusba a történelem magaslatairól s ne az egyéni benyomások s bizonytalan alakulások khaoszába az isteni képmás verőfényéből. Be jó nekünk, hogy spekulációinkon s nézeteinken kívül van Krisztusunk, kiből világot legyőző bizonyosságot meríthetünk; általa s benne átvágja magát

hitünk a kétely éjein s rebegi: tudom, kinek hittem; hitvallásom: hiszek Krisztusban! Ez az én világosságom s napsugaram; lelkem itt nő, kedélyem itt édesül; nem lesz sötét, nem is erőtlen! Lelkem előtt Krisztus mint a magas Tátra; a magaslatok vágya visz feléje! A magaslatok vágya a mélységből. Bűneim vannak s kegyelmet keresek. Jézus a Megváltó a bűntől; ez a kereszténység. Általa s érte bocsát meg az Úr; ez az evangélium, mely sohse mulja idejét.

c) Hitemmel átnyúlok a világon túlra s ezt a túlvilági valót Krisztusban találom meg; benne szállt le hozzám; szerinte építem hát ki életemet, szerinte alakítom ki hitemet. Nem disputálok, nem kételkedem, hanem élek. — Sokat kételkedünk, mert keveset élünk. Karthauzi Dénesről írja Moguel: «Sokat akart tudni, hogy nagyon szeressen, a multnak azon szentjei közé tartozik, kiknek tudni annyi, mint szeretni». Ugyanez a Dénes írja: «Olvassunk, tanuljunk hát, nem hogy az időt agyonverjük, vagy hogy emlékezetünket terheljük, hanem hogy fölüdítsük szellemünket s szivünket istenszeretetre gyúlasszuk». — Sokat disputálunk, mert még

nem élvezünk; aki élvez, vagyis mélyen él, az nem okoskodik sokat; akinek kincse van, az nem sopánkodik, hanem örül. Lelkemnek is kell levegő és napsugár; ezt hitem adja! Nem kételkedem, nem disputálok, hanem élek!

A Jordán partján.

«Lőn pedig, mikor megkereszteltetett az egész nép, Jézus is megkereszteltetvén és imádkozván, megnyilott az ég és leszálla a Szentlélek testi alakban mint galamb ő reá és e szózat lőn a mennyből: Te vagy az én szerelmes fiam, te benned telik kedvem.» (Luk. 3, 21.)

a) Mély alázattal, szent örömmel s a lélek izgalmaival közeledett Jézus a nagy keresztelőnek táborához, a Messiást váró jordánparti csoportokhoz; megrendült a nyilvános bűnbánat e tüzes, alázatos áhitatától; ah, hisz mindezek őt várták, ezek a tüzes vágyak, ez a szent izgatottság mind neki szólt. Missziójának öntudata eltölti őt lelkesüléssel, oda lép János elé s alázatban megkereszteltetni magát tőle; de a keresztelőnek megnyilik lelki szeme s vágyva vágyik a Jordán mélyeibe merülni előtte; akarja, hogy Krisztus ke-

resztelje meg őt. «Hadd el — mondja az Úr — teljesítsük az Isten akaratát; keresztelj meg engem, de érezd, hogy nem vagy méltó sarum szijait megoldani.» — A keresztelés Krisztus nyilvános életének kapuja; fölavatás. Alázatban kezdi, keresztelő szent János bűnbánatával. Ébresszük föl magunkban a keresztelésnek, mint új világba való elmerülésnek, mint új életre való felavatásnak, mint izgalmas, az egész lelket lefoglaló átadásnak érzéseit. Ó mily kevés a keresztelt öntudat!

b) «*S imádkozván megnyilott az ég*»; különben zárva volt. Ki megy föl az égbe? — mondták csüggedve a régiek; mi már tudjuk, hogy ki nyitja meg nekünk az eget. Mások világutakat nyitnak, Jézus égi utat. Páratlan ez az úttörő s ez az út. «A te utaidat mutasd meg nekem s ösvényeidre taníts meg engem.» (Zsolt. 24, 4.) Hányan állnak kint s okoskodnak s kritizálnak s elfonnyadnak. Ah, ezek úgy látszik a galamb szárnyasuhogását és sugallatát nem érzik. Akik érzik, azok mennek, a nyitott ajtón belépnek, Krisztus arcába néznek s fölélednek. «Ich trau dem Genius, der mir winkt.» A mennyország lépcsőin ül egy ráncos, éles szemű vénasszony, a kri-

tika. Zsémbes és meddő. Látják ülni, de nem erednek vele szóba a szerető lelkek, a hősök, művészek és szentek; követik szivüket! Én is!

c) A megnyilt mennyország kapuja a szív; a *tiszta szív*, mely föl van kenve és fémjelezve igaz, isteni érzésekkel. A tisztulás hosszú folyamat, önzés és erőszakból való kialakulás. Azután a mennyország kapuja a *szerető szív*, mely szeretete erejében érzi, hogy az Isten gyermeke; ez az a lélek, «mely bizonyságot tesz lelkünknek, hogy Isten fiai vagyunk» (Róm. 8, 16.); végül a *baráti együttérzés szent közösségében élő szív*, mely nem a törvény késztetéséből, hanem az együttérzés közvetlenségéből indul ki s máskép ép azért nem tehet, mert Jézus a barátja.

d) «S a Szentlélek mint galamb szállt rája.» A galamb szárnyalása a sebes vágyat jelenti; mihelyt megnyilik az ég, lerepül a galamb. Ez a galamb talált pihenőt, Jézusban; virágos olajfaágat hozott neki; körülrepkedte s megcsókolta őt. Ó fölséges Istenember «filius columbae», a galamb fia; vágyaid sebesek s isteni sugallatokból élsz; mindkettőt ápolom s élvezem: a vágyat s a sugallatot.

e) «*Te vagy az én szerelmes fiam*», te bűnösnek látszó, bűnbánatot tartó ember, te az igazi ember, az Istengyermek, te mintaképe s tanítója az igazi szentségnek; szerinted alakuljon mindenki. Érezze minden egyes ember a maga elégtelenségét s ragadja meg a te kegyelmedben az Istennek tetsző élet erejét. Mi Krisztus által, az általa szerzett kegyelem által leszünk egész emberek. Magunkból, önerőnkből nem boldogulunk, de általa egész, erős boldog emberek leszünk. E Fiában szereti a képére alkotott istengyermekeket: Szeretem fiamat, szerelmes ő nekem s szeretem, ki nyomaiban jár! Ez emeljen; ebből merítsek vigaszt s öntudatot, hogy soha el ne hagyjam magam. Hisz engem is jobban szeret, mint az egész világot; lelkét adta rám; én is «filius columbae» vagyok. Az én keresztelésemben is megnyílt az ég, lejött a Szentlélek s Isten fia lettem. Lelkemben azóta is sok lelki erő pihen, felsőbb érzések energiái, Isten fátyolos vonásai; ki kell ezeket fejlesztenem krisztusi életben. A keresztelt lélek olyan, mint a harmatos rét, friss, üde, pihent, tele alvó, bűbájos erőkkel, melyeket fölébreszt a kegyelem napsugara s fejleszt és tökéletesít a gyakorlat.

Jézus megkeresztelkedik.

«*Jézus is Názáretből eljöve a Jordán mellé, hogy megkereszteltessék. János pedig ellenzé... Felelvén pedig Jézus mondá: Hadd ezt most, mert így illik teljesítenünk minden igazságot.*» (Máté 3, 13.)

a) Minden élet programmja: teljesíteni minden igazságot, tehát átélni azt, amivel Istennek, embernek s önmagunknak tartozunk. Mi egyéb ez, mint a valóságnak megfelelő eligazodás Isten, önmagunk s a világgal szemben, abból ered az egyensúly, a harmónia, a béke s az öröm; ez az az érzületben, akaratban, életben kiváltott igazság. A «veritas» önmagunknak, tehetségeinknek s bűneinknek fölismerése! a «justitia» ez ismeret átvitele az érzületbe; a «veritas» az Istennek s uralmának s fölségének fölismerése; a «justitia» ez ismeret szerint való érzület. «Veritas» a világnak s az életnek fölisme-

rése; a «justitia» a helyes elhelyezkedés benne! Váltsuk hát ki a «veritas» készleteit égretörő «justitiá»-ban; az átérzett igaz valóság, a harmóniában kialakított lét kell nekünk. Körülöttünk pihen a nagy valóság; érintsük meg a lelkek érintésével s «pax» és «gaudium», béke; és öröm lesz belőle. Mi legyünk alakítói a világunknak, teremtsünk bele erényünk által világosságot s napsugárt, harmóniát és szépséget. Ne várjuk ezt mástól, mert a lélek nem passzivitás, hanem aktiv, alakító erő.

b) Istennel szemben helyzetünk teljes, föltétlen hódolattá válik; észben hitet, szívben áldozatot, erőinkben könnyeink s verítékünk gyöngyeit s küzdelmeinket ajánljuk föl neki. Semmit sem igényelünk, de őt birni akarjuk. Szívből szolgálunk neki s nem képzelődünk, hogy különös kegyelmeink s hivatásunk vannak; elég nekem Krisztus szeretete. Kinyilatkoztatásokat nem várok; mit várjak, mikor Ő néz szemembe, Ő, az én napom, kinek én mezei virága akarok lenni. Jelenéseket nem várok; minek? hiszen Krísztus ragyogott föl lelkünkben, «illuxit in cordibus nostris». Csupa lélek közé állít, melyek úgy ragyognak, mint kvarcszemek a fövényben; úgy kan-

dikálnak ki a nagy világba, mint virágok az erdőszélről a pusztába. Tiszta, nyilt szemmel akarok kinézni a végtelenbe, tudom, hogy testet hordozok egy darabig, azután átsiklom más világokba.

c) A világgal szemben «justus»-nak kell lennem; látnom kell benne az erőt s a jót is, hiszen isteni; de a rosszat s a veszedelmet is, mert fejlődésre szánt, ütköző erők rendszere. Nagy erőszisztéma a világ s arra való, hogy a halhatatlan élet kicsiszolódjék rajta; föl kell tehát használnom az isteni világot erőim, tehetségeim kialakítására; de egyszersmind mértéket kell tartanom, hogy a föld termőföldem legyen s ne sírhantom! Erőm a világ, mint a fának a föld; lábam alá való, de lábam inkább gyökér; erőt szí! Necsak félni, necsak undorodni; hanem fölhasználni s a pelyvás földi létből az arany szemet kiszedni; különben a világ fiai okosabbak lesznek; az pedig kár!

d) Önmagammal szemben «justus» leszek, ha sem túlsokat, sem túlkeveset nem követelek magamtól. Mértéket kell tartanom mindenben, az önmagammal való elégedetlenségben is. Aki gyorsan akar valamit, akinek nincs türelme, aki nem veszi

tekintetbe a természet folyását s fejlődését, aki bizonyos hibák miatt, melyek természetéből folynak, fönnakadást szenved tökéletesbülésében s azért aztán tele panaszolja a világot, az nem érti a «justitiát». Ide tartoznak azok is, kik a természetet a kegyelemmel s a kegyelmet a természettel ütik agyon: a szigorú, sötét, fanatikus zelóták, kiknek fáj, hogy testük van, jóllehet Isten is így akarta; vagy megfordítva a kényes, tehetetlen, finnyás nyavalyások! Ó értsük meg magunkat! Érezünk mi sokat, de nem tehetünk róla. Valamint külsőnk nem függ tőlünk, úgy belsőnk is adva van bizonyos értelemben. Vannak bennünk hatalmak, melyek nem egyhamar hallgatnak ránk s Isten is nem azt mondja: menj s parancsolj, hanem inkább azt: evezz és boldogulj!

Ha ezt a hármas «justitiát» eltaláltuk, rányitottunk az Isten gondolataira s azzal együtt a «pax et gaudium»-ra. Be jó ott; be jó meleg van ott; virágoznak a lelkek: «justus ut palma florebit»; ott erő van, «sicut cedrus Libani multiplicabitur», az igaz úgy nő, mint a pálma s úgy erősbül, mint a cédrus. Számtalan csalódástól, sok bajtól s vigasztalanságtól szabadulunk!

Jézus bőjtöl a pusztában.

«*És hozzá járulván a kisértő, mondá neki: Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké legyenek. Ki felelvén, mondá: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik.*» (Máté 4, 3.)

a) Egyél; foglald le a világot: élj. Legyen kenyered, az legyen főgondod, szolgáljon e törekvésednek minden kő, minden porszem. Csinálj kenyeret s élj erősen, hatalmad tudatában! Jézus óvást emel a kisértő ellen: kenyér kell, de nemcsak kenyérből, föld- és kőtörésből, tenger- és világfoglalásból él az ember; mindennél szükségesebb az isteni lehelet, a szép, tiszta, nemes élet, az öröm, a megnyugvás! A kultúrvilág nagy kisértése az embernek; elfelejti a szép földtől a belső világot, a produktiv munkától mennyországát, az alkotástól lelki világának kiépitését. S hozzá

még helytelen irányba terelődik s a testet-lelket törő munkában életcélt lát. Szegény, az eszközt céllá emeli; igát farag magának. Ó Uram, a te leheletedet szivom, azzal térek magamba, a legfontosabb munkára; ez lesz lelkem kenyere és öröme. Dolgozom, de a munka nem cél, hanem eszköz nekem. Mennyire van ettől az a kultúra, mely az «improbus labor» igájába hajtotta az embert; legjobb esetben az csak átmenet lehet. Igy érzek a nagy világgal szemben s így rendezkedem saját világomban.

b) Jézus az anyagi és szellemi szükségletek közt vezet el. Kell a tehetségeket kifejleszteni, kell dolgozni, de ne várjunk a munkától s kultúrától boldogságot. Ily lelkület a földhöz tapad; az Istengyermekből világfi lesz; a belső elszárad a külsőtől. Pedig Jézus ezt a királyi Istengyermeket, ezt a halhatatlanságra született Fölséget akarja érvényesülésre segíteni. Öntudatra ébreszti, fölényre neveli, mondván: «Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri s lelkének kárát vallja?» (Máté 17, 26.) Azért tehát bátran, nagy föladatunk öntudatában követeljük magunktól, hogy lelkünket nagyra becsüljük s gondozzuk.

c) Máshol is kevés bizalma van Krisztusnak a föld, a kultúra, a gazdagság iránt; «bizony mondom nektek, hogy nehéz a gazdagnak bejutni mennyeknek országába», (Máté 19, 23.) Nem, mintha magában rossz volna, hanem mert átlag anyagiassá, világiassá tesz; rabbá teszi a lelket; lefogja s elfojtja. Jó a világ, a gazdagság, a hatalom, de csak akkor, ha a nagy céloknak szolgál. Ó Uram, ne fonnyadjon el lelkem se a gazdagságtól, se a szegénységtől! Nem hagyom magam elhervasztani semmiféle gondtól.

A kisértő világ.

«*Akkor fölvivé őt az ördög a szent városba és a templom tetejére állítá őt és mondá neki: Ha Isten Fia vagy, bocsásd le magadat, mert irva vagyon, hogy angyalainak parancsolt felőled és kezeikben hordoznak téged, netalán kőbe üssed lábadat. Mondá neki Jézus: Ismét irva vagyon: Ne kisértsd a te Uradat, Istenedet.*» (Máté 4, 5, 6.)

a) A második kisértés a világ; hadd lásson, hadd nézzen prófétának, szentnek! Hadd tiszteljen s hódoljon neked, ülj nyakára; úr kell neki. Igen, én is úr akarok lenni. Az én uralmam igaz, nem látszólagos hatalom, lelkem szép kialakítása; itt vagyok én úr s tiszteletet nem hajhászok. Ne tereljen el a világ lelkem nagy misszió-jától; sem látszat, sem külszín; az csal is; kevésnek is jut. Az Isten országa a belső valóság; ez az igazi szuverénitás és fölség. Világ fölött állni; weltüberlegen! De

nem stoikusan, mert az is hazugság; hanem szent Ferenc szellemében, ki szeret mindent s örül neki.

b) Megyek bátran, emelt fővel, nyilt szemmel előre. Ne tereljen el semmiféle kisértés, sem édes, sem keserű. Bármily alakban jöjjön felém; szuverén lelkemet követem. Jézus állít ez útra s itt néha még keménynek is látszik. Mint 12 éves fiú mondja panaszos édesanyjának: Mit kerestetek? Nem tudtátok, hogy Atyám akaratában járok? Mikor Kafarnaumban prédikál tevékenységének első tavaszán, «kimenének övéi, hogy megfogják őt» s később «eljövének az ő anyja és atyjafiai és kinn állván, hozzája küldének, hiván őt». (Márk 3, 21. 31.) De ő kemény velük szemben, nem enged a test és vérnek s megy nagy küldetése útján. Igy kell győznöm s a lelket kiemelnem a sokféle befolyástól! Minél nagylelkűbb leszek, annál derültebb s erősebb leszek. A tökéletes ember ne legyen verébijesztő, hanem igaz, nemes, bátor, egész ember, aki szeret gyermeket, szülőt, feleséget, de soha az isteni szeretet rovására.

c) Ezért áldozatokat is kíván, melyeket csak e világításban tudunk helyesen érté-

kelni; kívánja, hogy szembe szálljunk néha oly vonzalmakkal is, melyeket másutt parancsol: «Ha ki hozzám jő és nem gyülöli atyját és anyját, feleségét és fiait,... sőt még önnön lelkét is, nem lehet az én tanítványom». (Luk. 14, 26.) Lehet hivatásod a teljes odaadásra. Ha ezek szembe szállnak a te missziódval, légy erős; ne bántsd meg Istenedet félreértett pietásból. Az istenellenest törd le mindenütt. Az Isten országa megérdemli tőled. Azért ragaszkodjál jobban Istenhez, mint szülők, testvérek, feleséghez, hisz nem szereted őket, ha e szeretettel magadat téveszted s fokozod le.

Bálványok.

«*Ismét felvivé őt az ördög egy igen magas hegyre s megmutatá neki a világ minden országait s azok dicsőségét és mondá neki: Ezeket mind neked adom, ha leborulván, imádandasz engem. Akkor mondá neki Jézus: Távozzál sátán! mert írva vagyon: a te Uradat, Istenedet imádjad és csak neki szolgálj.*» (Máté 4, 8, 9.)

a) Mindezt neked adom, ha leborulsz bálványok előtt. A bálvány nem Isten, tehát nem igazság, nem élet. Vagy ha élet, hát csak úgy, mint ahogy az illuziók élnek fejünkben, melyeknek vége a keserű kiábrándulás. Ne tarts a bálványok felé. Keresed a világot, a több, jobb világot bálványok tiszteletében, milyenek a hatalom, az élvezet, a szépség, saját szenvedélyeid s mikor mindent birni akarsz, lefokozod önmagadat. Mit használ neked a vi-

lág, ha nincs élni, örvendezni tudó szived? Mit ér a kert, ha ki van szúrva szemed? Ez a szép, dicsőséges világ kín és gyötrelem lesz szép s dicsőséges lélek nélkül. Élvezetei ki nem elégítenek s illuziókkal s csalódásokkal keserítenek. Megőrzöm s óvom szabadságomat, hogy igézetével le ne győzzön. «In libertate labor», ez a szabadság munkát s küzdelmet kíván.

b) Az ellenkezője igaz; akkor birsz mindent, ha e bálványok előtt nem hajolsz meg, ha úri lélek vagy. Jézus egy más kisértésben is megmutatja, mily elszántaknak kell lennünk, hogy az Isten utait a dicsőség s nagyravágyás igézeteiért el ne hagyjuk. Egyik jeruzsálemi útján beszélte tanítványainak, hogy majd szenved és meghal s akkor «fogván őt Péter, kezdé feddeni», (Márk 8, 32.) mondván: «Távol legyen ez tőled Uram, nem történik ez rajtad. Ki megfordulván, mondá Péternek: Hátra tőlem, sátán, botránkozásul vagy nekem.» (Máté 16, 22. 23.) Mily elszánt az Úr az «emberi gondolatok» visszavetésében.

Nem szabad kimélnie magát; aki itt kimél, az önmagát rontja meg. Tehát minden kisértésben mondom rögtön: hátra

tőlem, sátán, Isten útjain járok; erősen, keményen akarok. A világ s a filozófia bármely igézetével szemben rögtön fölemelem az Isten uralmának zászlaját s az istengyermek öntudatát érvényesítem!

Isteni vonzások.

«*És látván* (Ker. János) *Jézust ott járni, mondá: Ime az Isten báránya. És hallá őt két tanítvány és követék Jézust.*» (Ján. 1, 36.)

a) A hivatás bennünk érzék a Fölséges iránt, a lélek s a lelkiek iránt, még pedig az élet odaadásában. Kezdődik azzal, hogy az isteni lelkünk elé lép s imponál és vonz. Kisérjük Jézust gondolatainkban, kérdéseket intézünk hozzá felejtve magunkat; Mester — mondjuk — hol lakol? s elmegyünk s megnézzük s nála maradunk «az napon»; de még nem végleg. Beszélünk róla másoknak, érdeklődésünk tárgya lett: megtaláltuk a Messiást — mondjuk — Jézust, József fiát Názáretből. Ha mások ellenvetik: kerülhet-e valami jó Názáretből? — megvédjük, hevülünk, lelkesülünk. Ime az életodaadás, az apostolság hajnala; ezt szívtisztasággal, imával s munkakedvvel kell párosítani. Jézus pillant belénk!

b) «*Rabbi, te vagy az Isten Fia, te vagy Izrael királya.*» (1, 40.) A természetfölötti érték kihámozódik az emberi fölfogás, a világias érzések hüvelyeiből; Krisztus természetfölötti erő, behatásai természetfölötti hatások; e hatásoknak hordozói is vannak: egyének, egyház, szentségek; ez irányzatnak folyamágya van, melyben hömpölyög; visz hátán királyi gályákat, de sodor szemetet is. Már most a kegyelemnek, mint erőnek hivatását a világban fölfogni s magát szolgálatára fölajánlani, — erejében bizni s azt fölhasználni szent reakcióban a világias szellem ellen, ez krisztusi, apostoli hivatás. «Kegyelem, vagyis krisztusi lelki erő», az én gondolatom; ezt el nem riasztom, alázatban kiérdemlem, nagyrabecsülöm... ez az apostoli hivatás érzéke, Vigyázok, hogy sehol se álljak útjába; alázatos vagyok, a szegényeket szeretem, a lelket mindenkiben nagyra becsülöm.

c) Isten részéről pedig a hivatás hivás, vonzás, lelkesítő kényszer, szeretet. Senki sem jöhet hozzám, ha Atyám nem vonzza — mondja Jézus. Finom lelkiség s természetfölötti érzék bizonyítják Isten összeköttetését a lélekkel; az ilyen léleknek érzéke s tüze, tehát Lelke van. Isten ad ily ke-

gyelmet; Jézus föladataira s a Szentlélek kihatásainak szolgálatára s szentségei kiszolgáltatására kiválaszt lelkeket. Nem világraszóló küldetés ez, hanem buzgó, vágyó, Krisztus érdekeit szolgáló lelkület. Nagyrabecsülök minden ily hivást; rögtön fölkelek s felelem: Uram, ime készen állok parancsodra. Szólj, hallom.

Menyegző Kánában.

«*Harmadnapra menyegző vala Galilea Kána nevű városában . . . s elfogyván a bor, mondá Jézus anyja neki: Nincs boruk.*» (Ján. 2, 1.)

a) A názáreti szerény viszonyokhoz szoktatott édes anya hamar észrevette, hogy zavarban vannak s jóságos szive ösztönözte a közbenjárásra. Mély, bensőséges tisztelettel közeledik szent fiához s neki, ki a násznép zavarát s az ő óhaját is egyaránt érti, előadja kérését. Bármi lesz a felelet, az őt nem bánthatja; ismeri Fia szivét s tudja, hogy meghallgattatik. — A szerető, Istenhez tapadó szivek tudják, hogy végre is meghallgattatnak, ha nem így, hát úgy. Jézus is mondja: «Én ugyan tudtam, hogy mindenkor meghallgatsz engem» (Ján. 11, 42.), mert bármit kérek, mindig csak a te szent akaratod teljesedéséért könyörgök. Ilyen volt a szent Szűz. Igy imádkozom majd én is; minden kérésemen kive-

rődik a vezető gondolat... a te szent akaratod.

b) «*Vinum non habent, nincs boruk.*» Éltünk lakomája sokszor nagyon szomorú. Sok az étel; nehéz ételek, melyekkel tudomány s politika szolgál, de hiányzik borunk, mely a lelket földerítse s tiszta, nemes életörömmel eltöltse. Anyánk, járj közbe isteni Fiadnál, mutasd be neki szükségünket; mondd bizalommal: nincs boruk. Ő majd gondoskodik rólunk.

c) «*Ez volt Jézus csodatételeinek kezdete.*» (Ján. 2, 11.) Igazán szerény kezdet; kedves körben kedves ajándék. Mások is hoztak ajándékot a násznépnek, ki ezt, ki azt; Jézus is hozott; az «ő kelyhét» nyujtotta nekik; «calix inebrians», «praeclarus». Édes bort, tüzes bort nyujt az Úr Jézus menyegzős lelkünknek; fölhevíti, fölmelegíti szivünket. Ah az első, forró szeretetnek, a mámoros, első buzgalomnak bora édes és világfeledtető. Ezt a drágalátos kelyhet szomjazom én!

d) «*Minden ember először jó bort ad, azután azt, ami alábbvaló.*» (Ján. 2, 16.) Itt megfordítva van. A lelki élet kezdetén Isten sok vigaszt ad, mi jól esik a könnyen csüggedő, tétovázó léleknek; gyöngeségét

számon tartja az Úr, becézi, biztatja; később keményebben fogja s akarja, hogy érzékelhető vigasz nélkül is szolgáljon neki. Ah, ez több s ez jobb; ez már erős élet. Semmiben sem teszem függővé az érzékelhető vigaszoktól szolgálatomat. A kötelesség s az Istenszeretet előírja nekem, hogy mit tegyek s azt föltétlenül megteszem, hisz nem vigaszomat, de az Isten akaratát keresem.

Belső újjászületés.

«*Vala pedig a farizeusok között egy Nikodémus nevű. Ez Jézushoz jöve éjjel és mondá neki: Rabbi, tudjuk, hogy Istentől jöttél... Felelé Jézus: bizony, bizony mondom neked, hacsak valaki újra nem születik, nem láthatja meg Isten országát.*» (Ján. 3, 1.)

a) A belső embernek újjá kell születnie, a krisztusi tipust kell magára öltenie . . . mulhatlanul, különben célt téveszt. Az új ember a kegyelem által ilyen. Kezdetben ez az alak tökéletlen, inkább csira és kikezdés. Az Isten vonásai, milyenek a hit, remény, szeretet, még fejletlenek. Természetfölötti pszichologiánk is a gyermek laza fogalmait és benyomásait utánozza; csak lassan lépnek be ezek öntudatunkba s a hasonulás Krisztushoz hosszú, lassú folyamat; erről beszél szent Pál: «Fiacskáim, kiket újra szülök, míglen Krisztus tibennetek kiképződik». (Gal. 4, 19.)

E stádiumban sok az öntudatlanság és tökéletlenség. Szűk s kiskörű a mi természetfölötti látókörünk. Sokat kínlódunk, méltatlankodunk, nyugtalankodunk. Isten, vallás inkább ijeszt, mint vonz. Hajlamaink az érzéki javak felé tartanak. Erényünk gyönge s megbizhatatlan. Ime a gyermek-tipus gyermekbetegségei! Érdeklődjünk, engedelmeskedjünk, hagyjuk magunkat vezettetni.

b) Hogy törpévé ne váljam, fejlődnöm kell. Öntudatosan kell felfognom a hit igazságait s azokból érzületemnek s tevékenységemnek motivumait kölcsönöznöm. Meg kell értenem magamat, fiziologiámat, pszichologiámat, hajlamaimat, ingereimet testemben ép úgy, mint lelkemben; nem szabad bűnnek tartanom a természetes ingereket, kivált a nemi életet illetőleg; de ismernem kell az érzés hangulatait és szineit; ki kell tágítanom öntudatos világom sugarát s azt az akarat főnhatósága alá szorítanom. Ebben a rendezett, okos, észszerű, belső világban megközelítem Istent, az örökkévalóságot, Krisztust, az éltető Szentlelket s nem fogom az erényt nem tudom milyen szent «excessus»-okban keresni, hanem az élet minden körülményei közt napról-napra átélem azt. Nem a re-

meték pusztáiban, nem a bűnbánók barlangjaiban lakott az Úr, hanem a názáreti házban!

c) Spiritus et vita... a hosszú szabadságharcban kivívott lelki függetlenség és béke! Sok vergődésen kell átmennem, míg lelki szolidságra teszek szert s uralomra engedem a hitet világnézetemben s a krisztusi kegyelmet érzületemben. Átmegyek sok érzelgésen, de nem olvadok meg tőle; átesem a lelki serdülés egyoldalúságain, a vérmes, vakmerő vágyakon; kiábrándulok a szentségnek elragadtatásokkal, ostorozásokkal, viziókkal való azonosításából; be kezdem látni, hogy a kanonizált szentek életében is ne a csodálatost, hanem a mély, bensőséges életet szemléljem; meggyőződöm, hogy a keresztény tökéletesség az Isten szent akaratán megnyugvó, fegyelmezett, igénytelen, egyszerű, örök reménytől ihletett élet. Keveset akarok az anyagból, sokat a lélekből, keveset a világból, sokat Krisztusból! Rajta, átadom magam e szellemnek. Megyek. «Post Alpes Italia, Alpeseken át a szép Itáliába» s az elefántok átmentek az Alpeseken is. Cortez megégette óceánjáró hajóit, mikor reményei földjére ért. Én is szakítok alacsony, érdes, nyakas, kiskaliberű magammal.

Újjászületés lélekből.

«*Mi a testtől születik, test az; és mi a lélektől születik, lélek az.*» (Ján. 3, 6.)

a) A szép erkölcs a legszebb remekmű. Van különféle szép remek kőben, szinben; ez a szépség pedig mind a lélekből áradt. Az magában véve mindezeknél szebb. Szép lélek, tiszta erkölcs, harmonikus élet, ez az igazi remekmű. Azért az Úr Isten a szobrokat, a képeket lenn hagyja, de az ég múzeumába a szép lelkeket viszi át. Mert a márvány-remekből meszet égethetnek, képből rongy lehet, de a lélek, mely az Úr Isten képére alakult, maradandó, örök emlék lesz; ezt a remekművet az Úr Isten is élvezi. Ellenben az erkölcstelen ember romlás és rothadás; nem alak, hanem alaktalanság; nem rithmus, nem arány. Ott a test túlteng a lelken; a gondolatot elöli a szenvedély, az egyik szenvedély a másikat; az erkölcstelen ember

chaotikus, rendezetlen világ, hol erők küzdenek s kialakulni még nem birnak . . . Legyetek krisztusiak, legyetek Isten fiai, különb emberek . . . ezt sürgetik sugallataink; ezt imádkozzuk, hogy meg is tegyük.

b) S hol teremnek a szép lelkek? Mindennek megvan a maga hazai földje; megvan a zónája. A régi világokban a zsurlók hatalmas erdőkké nőttek; azóta eltörpültek, mert lehült a föld; az oroszlán az állatseregletben ütött-kopott király s nincs hazájában, ketrecben van. Neki végtelen pusztaság kell. Hát a szent szeretetnek hol van hazai földje, zónája? Sehol annyira, mint az evangéliumban s ha az áhítatnak életét tekintem, sehol úgy, mint az Oltáriszentség atmoszférájában. A tiszta, harmonikus, szép lelkeket s nekik való levegőt, vizet, napsugarat s gazdag energiát az Eucharisztiában találjuk meg. Ott találunk nagy, széles látókört, boldogító szabadságot. Isten van veled, szabad vagy. Krisztus van veled, Krisztus van benned. Te Cézárnál, Napóleonnál nagyobb vagy. Nem a hatalmat, nem a zsenialitást, hanem az élet szuverénitását véve. Te az Isten temploma vagy. A benned suttogó imát jobban be-

csüli az Isten, mint szent Péter templomát, mint a katakombákat. És hol érzed azt inkább, hogy benned ily érték rejlik, mint a szent áldozásban?! Ott ébred az ember saját méltóságának, gazdagságának, istenfiúságának öntudatára. Ez jó neki.

c) Kellenek a szent szeretetnek továbbá források, melyek tiszta vizet adnak; lázés tifusz-bacillusmentes vizeket. Ezzel a szent tisztaságra célzok, mert a szent tisztaság a legüdébb, a legkedvesebb erkölcsösség. Az ember megvakul a szenvedélyektől, kivált a VI. parancs elleni vétektől; sűrű lesz vére s kiszárad veleje. Mi locsolja föl ezt a szárazságot? Az Oltáriszentség kegyelme; az nevel előkelő nemzedéket. Ha vannak lelkek, melyeket a Pontificale Romanum «sublimiores animae», «fenkölt lelkek» névvel jelez, ezek mind a szent tisztaság kedvelői. Az Oltáriszentség a szeplőtelen érintetlenséget, a lelki világnak átlátszóságát teremti meg. Ahol ez nincs, ott az erkölcsnek ereje, szépsége, harmóniája hiányzik.

d) Végül a szép lelki világhoz meleg lendület kell. A meleg csupa energia, a lendület csupa erő. Anélkül nincs szabadság, kiindulás, lelkesülés és bátorság. Az

eucharistia energiája az áldozat szelleme. A mi küzdelmes, szenvedő lelkünknek megnyugvása az Úr Jézus szive. De a tűrés az áldozatnak alsóbb foka; a magasabb foka az önkéntes áldozat. Ha testet, érzékiséget, világot, amennyiben ezek lépcsői lehetnek a léleknek, lábbal tapos s azáltal fölemelkedik. Ez az áldozatkészség volt az egyház nagyszerű hozománya. O beatam Ecclesiam! — kiált föl szent Cyprián — fuit quondam in operibus fratrum candida, nunc facta est in sanguine martyrum purpurea!» Az Ecclesia ruhája fényes, ezüst és arany brokát volt, fuit quondam candida, a pünkösdi tűznek fényében; azután beleszőtte az Úr Isten abba az arany és ezüst brokátba a tüzes rózsákat, a vérpiros szálakat s facta est purpurea! Minden lélek, amely az Úr Jézust szereti, az áldozatos jelleget hordozza homlokán s ez a szentáldozásban verődik ki rajta; áldozatra készségessé teszi! Itt teremnek a költő szavai szerint a «magnae animae prodigi», kik pazarolják a lelket, az életet, de úgy, hogy azután százszorosan megtérül az bennük.

Isteni sugallatok.

«*Ne csodáld, hogy azt mondottam: szükség ujonnan születnünk. A szél, ahol akarja, oft fúj és zugását hallod, de nem tudod honnét jő, vagy hová megy; így van mindaz, ki lélektől születik.* (Ján. 3, 7.)

a) Jön a lélek, amikor akar. Egy-egy szó a könyvben, érzés az imában, gondolat, vagy ötlet az elmélkedésben megmelegít, fölbuzdít, megnyugtat. Bennem csillámlanak meg az Isten gondolatai, mint a fövény aranyszemecskéi a napsugárban. Mikor így jön hozzám, érzékkel s epedve fogadom s szerinte teszek.

b) Ahogy akar, úgy jön, majd komolyan, majd vidáman; lesújt, vagy fölemel; néha buzdít, máskor megszégyenít, néha megfélemlít, majd lelkesít; néha lábaihoz kuporodunk, máskor szivére borulunk. Néha messze van tőlünk, hogy vágyódjunk, máskor közel, hogy ne csüggedjünk. Néha

mint köd, felhő... máskor mint ragyogó, napsugaras intuició borul a lelkünkre s abban is akarata szerint tesz, hogy majd édes élvezetre, vigasztalásra, majd türelemre s áldozatra indít; néha megaláz, máskor a nagy tettek ingerével hat reánk. Mindent fölhasználunk! Ne mondja senki, minek élek s unatkozom. Ne mondja! Hát nem adhat-e egy pohár vizet a szomjazónak, jó szót, tanácsot, indulatot, szolgálatot a testvérnek? Élj, ne okoskodjál; hisz menyországot élhetsz át.

c) Más nem pótolhatja ajándékait, melyeknek neve: élet, életkedv, önérzet, bizalom, öröm, lelkesülés, béke, bátorság, boldogság... Isteni ajándékok ezek; Jézus is ilyeneket adott: vaknak világosságot, betegnek egészséget, halottnak életet; ez az isteni mód. Jöjj el Szentlélek s adj életedből minél többet belém.

Hogyan szeret Isten?

«*Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adá . . .*» (Ján. 3, 17.)

a) Fiában szeretett minket. Míg nem így szeretett, nem igen értettük. Végtelen ő s nincs emberi érzelme, a gerjedelmek változatai nem járnak benne; nem lélekzik, nem piheg, nincs vére; tiszta, végtelen szellem ő. A természetben kimutatta, hogy szeret. Ragyogó napot teremtett, de jeges tengert s jégmezőt is, — virágillatot, de tűzhányót is, — csobogó hullámot, de vihart is. Beszélt édesen, de csattogott villámaiban is; ah Uram, nem értlek egészen! Az erkölcsöt illetőleg sem; az erény szépsége dagasztotta keblünket, de a gonoszság özönvize is végigszáguld rajtunk; a szent szeretet pírja s a bűn szégyenérzete váltakozott arcunkon s elsötétült szereteted tudata. Szeret talán — kérdeztük — azzal az abszolut jóakarattal,

a természet célszerűségével, a mindenhatósággal? S beéri-e ezzel emberi érzésünk? Ah, ez megtévesztő gondolat. Végre rátaláltunk s megtudtuk, hogy szeret Jézus szivével; «*igy* szerette Isten a világot», így szeret. Ezt értem s megnyugszom.

b) Igy szeret, ily isteni szivvel szeret. Az emberek közt is vannak áldott szivek; a jegyesi, a szülői, a baráti, a gyermeki szeretetnek, a szívnek s kedélynek csodavilágát nyitják meg; illatos, édes érzelmekkel hintik be az életet. Tovább, a sziv a művészet világát sugalmazza. Azután jön a hit, az érzelmek új világával. Mit gondoltok, milyen világba vezet bele Jézus szive, mellyel Isten akart szeretni s minket egy isteni, érzelmes világba bevezetni? «*Igy* szerette Isten a világot.»

c) E szeretet minden ponton remekelt. Szentlélektől fogantatott s szűztől született, romlás nélkül, azért lett «speciosus», szép. A kellem megnyilatkozott vonásaiban, a szeretet csendült meg szavában; jelképeül a bárányt választotta. «Isten báránya». Szeretetreméltósága fátyolozta el a gyermeklélekben a «minden tudományok» fényét s szemeiből csak a gyermek ked-

vessége s ártatlansága sugárzott. Férfikora a lélek hatalmának igézetében telt el; «kövess» — mondá — s követték bűnösök s tömegek; nélküle az otthon puszta volt s a pusztában vele elfelejtették az otthont. Az apostoli lelkek az ő árnyékai; szent Domonkos az ő fehér gyapjúszövetében s szalézi szent Ferenc sajátos egyénisége egyaránt emlékeztet reá. Szereti az embereket s vonzódnak hozzá; korán van a templomban s mielőtt a napsugár az Olajfák-hegyére esett, ő már fái alatt imádkozott. Beszédbe ereszkedik, oktat, tanít s eszmét s érzelmet cserél; nem hideg, nem sablónos. Van is, nincs is lakása; Nikodémus este jön hozzá s ha nem jön senki, imádkozik. Néha egész éjjeleken át; haja és ruhája nedves az éj harmatától, de ő nem érzi, oly mélyszivű ember. Egyszerkétszer szó van a Szentírásban szemeiről; a gazdag ifjúra elragadó szeretettel, Péterre mély bánattal tekint! Milyen hatást tett Mátéra, Zachaeusra s Magdolnára! «*Igy* szerette Isten a világot.»

d) S ezzel a szeretettel «végig szeretett» s azért szeretetet kér viszont; Szeressük mi is emberi, meleg, lelkes szeretettel. Caecilia s Ágnes szeretik őt, mint

jegyesüket; Néri szent Fülöpnek kitágul két bordája a szeretet hevétől; szent Katalin szeret s Jézus gyűrűt húz ujjára. Akarja, hogy érzelmesen szeressük őt, «nézd e szivet — mondja — mely annyira szeretett!» Ó Uram, viszontszeretünk téged tőlünk telhetőleg. Úgy szeretem Jézust, hogy magamat adom érte s örvendezve teszem!

Jézus Jákob kútjánál.

«*Jöve tehát Szamaria városába, mely Szikarnak neveztetik . . . Ott vala pedig Jákob kútja is. Jézus tehát elfáradván az úton, oda üle a kút fölé. Egy asszony jöve oda Szamariából vizet meríteni. Mondá neki Jézus: Adj innom*». (Ján. 4, 5.)

a) Adj innom. Eltikkadt vándor vagyok, lelkeket keresek; voltakép ők italom s az Isten akarata ételem; de téged is kérlek, adj innom. «Sitio.» — Jézus lelkeket keres, üdvüket szomjazza; közeledik hozzájuk, szeretetüket kéri . . . azért ő kezdi a beszédet; a próféta álruhájában, de az alázatos, apostoli szeretet közvetlenségével lép az asszony lelkéhez; adj innom, annyit jelent: add nekem lelkedet. — Igy kell a lelkek után járnom, hozzájuk szólnom; nem röstelkednem; s mint Lojola szent Ignác mondja: az ő kapujokon akarok bemenni hozzájuk, hogy az én kapumon át vezessem ki őket.

b) «*Mondá pedig néki az asszony: Hogyan kérsz te zsidó létedre tőlem italt, ki szamariai asszony vagyok? Holott a zsidók nem társalkodnak a szamariaiakkal.*» Az elfogult lélek mereven s hidegen áll a Mester útjába, viszszautasítja; nem érzi ki hangjából a szeretet akcentusát, a szemből nem olvassa ki az apostol vágyát; ő más gondolatokban él. Igy viselkedünk mi is Istennel szemben; nem vagyunk finom, érzékeny lelkek, ugyancsak így viselkednek velünk szemben mások, kiknek más világnézetük, nevelésük, életük van. Ez ne rettentsen vissza. A buzgóság türelmes s kitartó. Türelem nélkül fanatizmus volna, mint ahogy a türelem buzgóság nélkül indifferentizmus; az láva, ez jég; egyik sem termő talaj.

c) «*Felele Jézus: Ha tudnád az Isten ajándékát és ki az, ki neked mondja: Adj innom: talán te kértél volna tőle.*» Ha ismernéd ezt a két világot, azt, mely feléd jön, s azt, mely benned rejlik; ha tudnád, hogy mily lélek szól most hozzád, ó mennyire változnék el érzületed! Te éj vagy, én napsugár, — te élvsóvár, én örvendező, — te degradált, én dicsőséges, — te virágát hullató, én sértetlen! Ha tudnád, hogy mily erős vagyok én s mily

gyönge te, s hogy a kegyelem mire képes s mit teremt . . .! De ez «az Isten ajándéka.» Ő teremt lelket, életet, szépséget, erőt, örömöt, boldogságot; ezek Isten ajándékai. Ezeket várni s kérni kell. Menj felé, kérd; majd ad hathatós, teremtő, fölszabadító erőt!

d) «*Élő vizet adott volna neked.*» Élő víz, élet vize. Üdít, frissit, erőssé, egészségessé tesz, jó vért csinál; tiszta víz, nem hináros, nem iszapos, nincs benne bacillus. — A pusztában járónak elsősorban víz kell, mely felüdítse; elfáradunk; élő vizekre szorulunk. Más vízforrások elapadnak vagy gyöngén, vékonyan csergedező erekké silányulnak; ellenben ez az élő víz ragadó folyam! Az ifjú lelkesülés, az idealizmus is lassankint elapad; ellenben Krisztus kegyelme kiapadhatatlan «fluminis impetus.» — Más víz elveszti erejét, állott, poshadt víz lesz; ellenben a lélek vizeit az imádság angyalai kavarják föl folyton s meggyógyul, ki beléjük ereszkedik; «szökőkút vize ez az örök életre.»

e) Mondá neki az asszony: «Uram, add nekem ezt a vizet, hogy ne szomjazzam s ne jöjjek ide meríteni. Mondá neki Jézus: Menj, hívd el férjedet.» Az élet vizét neked nem

adhatom; tisztátlan vagy, hűtlen, csapodár vagy; esküszegő, hitszegő, házasságtörő vagy. — A bűnös lélek is ilyen; amily nagy tisztelettel szól a szentírás az Istenszerető lélekről, oly megbélyegző kifejezésekkel illeti a hűtelent. Nem kap élő vizet. Hogy eressze az Úr posványba a kristályeret? Templom vagyok-e, hogy Isten lakozzék bennem? Kicsiben is sok hűtlenség lehet; fegyelmezetlen vagyok talán imámban s különben is gondolataimban szeszélyes? Könnyelmű vagyok talán nézésben, érzésben, kényességben?

S mily finom az Úr Jézus, épen hogy csak érinti a sebet. Így kell! Ez neveli tisztességre az elvetemültet. Az orvos tartsa meg intransigens állásfoglalását a rothadással szemben. Az apostol lehelje az erkölcsöt s az újjászületést. A gyónásban is így kell nyúlni a sebekhez; ah, hisz a megalázott szenvedő megérzi ez illetést!

f) «*Mondá neki az asszony: Uram, látom, hogy próféta vagy te. Atyáink e hegyen imádkoztak s ti azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van a hely, ahol imádkozni kell. Mondá neki Jézus: Asszony, hidd el nekem, hogy eljön az óra, mikor sem e hegyen, sem Jeru-*

zsálemben nem imádjátok az Atyát . . . Lélek az Isten és azoknak, kik őt imádják, lélekben s igazságban kell imádniok.» Asszony, ne nézd a hegyeket s a füstölgő oltárokat, hanem iparkodjál lélekben s imádságban, vagyis tiszta szívvel s odadással Istenhez közeledni. Ez az első s ez a fő, azután jön a külső istentisztelet rituáléja. Oltárnál, áldozatnál szükségesebb a törődöttség, bensőség, érzés; azután legyen gondod az oltár és áldozat. Lélek az Isten; tehát légy először lelki; a lelkiség inspirálja külső vallásosságodat. Ez a szavak értelme. De azért formára, szép, kedélyt megragadó formára van szükség az istentiszteletben is. Minek lenne az istentisztelet puritán, mikor az Isten szivet, kedélyt, szépséget és érzést is teremtett? Bizonyára csak az imádkozik «lélekben és igazságban», ki őt egész természetével imádja. Tehát dicsérje az Istent a templomban is művészet, zene, ének, virágillat, tömjénfüst; segítse emberi természetünket lelkes imádásra.

g) «*Mondá neki az asszony: Tudom, hogy eljő a Messiás . . . Mondá neki Jézus: Én vagyok az, ki veled szólok.*» Bemutatkozik s fölemeli magához. Máshol parabolákban

sejteti kilétét, itt bemutatja nyiltan. Az asszony már csupa fény és tűz; egyet gondol, őt. Korsót, vizet, forrást felejt; már tüzet fogott, fut, siet, hirdet! — Jól alakít az Úr, fogékonyságra, odaadásra nevel, s amellett meghagyja alázatában és szerénységében. Jöjjetek, ismerjétek meg a Messiást, ő megmondta bűneimet s megnyitotta szemeimet; én már látok, lássatok ti is! A természetfölötti élet a bűn megismerésén és bánatán kezdődik.

A hit bizalma.

A kafarnaumi «királyi ember» Jézushoz ment s kérte őt, hogy jöjjön s «gyógyítsa meg az ő fiát, mert már halálán vala.» (Ján. 4, 46.)

a) A «királyi» embert hite vezeti Jézushoz; mutatja neki, hogy kihez menjen s mit gondoljon, mikor a természet már nem segített; hogy mit reméljen, mikor emberi erő már nem állt szolgálatára. Ime, a hit elborult lelkünknek derengő fénye; jó, erős, édes tudás. Neveljük. Jézus is a hitre utal; hitre, mely örök életet keressen, mely megnyugodjék szeretteink koporsóján is. A «királyi» ember ezt még nem érti; ő a hitet még át nem élte, még át nem érezte igazán; mert csak eszköznek nézi a földi bajok ellen. Pedig a hit felelet az egész létnek, időnek s örökkévalóságnak kérdéseire. Vágyam van az örök élet után s hitem mondja, hogy máris örök életet

élek, melynek a halál csak pályaválasztója boldogság, vagy boldogtalanság felé. Ebben élek, eszerint érzek. Hit és érzés közt nagy különbség lehet. Mi hisszük például, hogy Isten jelen van s hogy hajszálunk sem esik le tudta nélkül s hogy lelkünk végtelen kincs; de ezek átérzésétől még messze lehetünk. Hitünk, mint az évülő gyökér a fagyos földben; van benne erő, de nincs kifejlesztve. A hit isteni gyökerét a keresztségben mélyesztette belénk az Isten; a mi föladatunk az, hogy 1. öntudatunkra hozzuk azt, hogy a hit nem katekizmusi kérdések foglalatja, melyeket csak be kell tanulnunk; hanem valóságát át is kell élnünk. Istent s titkos benyúlásait kell tapasztalnunk. 2. Gyakorolni kell a hitet; Carlyle is mondja: akit kétely környékez, az tegyen; a tett elűzi a kételyt. 3. Támogassa imával törekvéseit: «unctio ejus docet», kenetessé, ékessé, vonzóvá válik imáinkban hitünk.

b) A «királyi embert» vezeti szeretete. Meg akarja gyógyítani azt, akit szeret s aki szenved. Maga áll bele a mentő munkába; megy, jár, kér, rimánkodik, tűr, megalázódik. Ez a gond indítja útnak, ez kiséri; ez biztatja, hogy Jézus megérti majd

s megsegíti. Szeretsz-e te is? Szereted a lelkedet? Jársz-e utána, ha beteg? S mit csinálsz, ha más beteg, ha a teste, vagy a lelke beteg? Könnyítsz-e rajta? Van-e irgalmad? Észreveszed-e, hogy házbelid, cseléded nem törődik lelkével, nem gyónik? Az irgalmas szeretet tud téríteni; nemcsak testi, de lelki gyógyítást igyekszik adni a szegény betegnek, mert a testi bajon túl a lelki bajt látja. Kérjük és sürgessük mindkét baj gyógyítását, eszközöljük áldozatainkkal is.

c) «Mert már halálon vala», fogyott életereje; hülnek a tagok, gyöngül a szívverés, fáj a fej, a mell, hervad a szem. A léleknek életereje a hit, az odaadás, a szeretet, a bensőség, a lelkesülés, az öröm; ez az igazi szív- és vérlüktetés, melytől a lélekben erő és tartalom van. Ó, be jó ez! Ebbe állítom s gyakorlom bele magamat. Van hülés a lélekben is; mikor hanyagok vagyunk s lanyhulunk; mikor imánk s áldozásaink hidegek; mikor messze idegenbe érezzük magunkat az Úrtól. Ezt a haldoklást utálom s nem tűröm. Megvizsgálom, mi ez elhidegülés oka s fölkeltem magamban ilyenkor a hűséges szeretetet. Mikor a lélek ép, erős s lelkesen indul

meg eszményei felé, akkor nem igen jelentkeznek az ily lelki állapotok; de nagyon is gazba nőnek a lanyhaságban. 'Olyankor érzi az ember, hogy ha nincs is valami különös bűne, az egész lelki élete erőtlen s örömtelen. Rázza föl magát s vegye lelkére a buzdítást: «esto fidelis»; hűtelen vagy, azért nem mégysz semmire. A hűséget pedig kezdd meg a legegyszerűbb dolgokban: szemeid, nyelved, gondolataid fegyelmezésén, a készségen, jókedven stb.

d) A bomlás útját a sok bocsánatos bűn jelzi. Az a sok kellően nem méltatott félrelépés, hiba és sértés, melyet Isten ellen elkövetünk s föl sem veszünk. Jaj, ez a szeretettel ugyancsak meg nem fér. Aki hazudik, megszól, gyülölködik, bántalmaz, érzékenykedik, türelmetlenkedik, idegeskedik, aki kötelességet könnyen vesz, embert nem tisztel, az mosdatlan, fésületlen, csunya arc s ugyancsak nem az Isten gyermeke. Szive nem éber, nem az Isten szelleme lakik benne. Kell belénk éber erkölcsi esztétika!

Hitemnek pszihológiája.

«*Mondá neki Jézus: hacsak jeleket s csodákat nem láttok, nem hisztek. Mondá neki a királyi ember: Uram, jöjj le, mielőtt meghal fiam.*» (Ján. 4, 48, 49.)

Az ember eljár mindenütt, ahol szüksége, nyomorúsága jelentkezik; ha beteg, gyógyulni akar, ha veszedelem fenyegeti, Jézushoz fut; de az Úr azt akarná, hogy bajaink s szenvedéseink enyhítésére elsősorban is mély, lelkes hitet szerezzünk magunknak. Hinni, Istenhez simulni, belőle élni, ez kell a léleknek,

a) Az én hitem vonzó, lelkes lendület, tehát hatalom. Ami rideg, az nem vonz. Jézus pedig mondja, hogy az Atya lelke vonz, még pedig hatalmasan, tehát nem erőszakosan, hanem bizalommal, szeretettel, érzéssel. Az erőszak gyönge vonzóerő, a szeretet, az öröm, a kedv a legnagyobb. S hogy vonzóbb legyen hitünk,

azért van Jézusunk, a szent Szűz édes fia; azért van anyánk a szűzesség szépségében s az anyaság édességében. Más a Sinai hegy s más Bethlehem... cikkázó felhők helyett gyermek- s madonna-arc! Más Illés hegye, hol tűz emészti az embereket, más a Golgotha; ott piros tűz, itt a fájdalmak emberének s a fájdalmas anyának halaványsága! Ah Jézusom, ki oly édes emberi, oly anyás vagy, ki a kellemet, a gráciát, az unctiót csepegteted hitembe, ó vonzz és puhíts! A hitnek gyakorlata által tovább érek, mint okoskodással. Élek szerinted; akkor el nem nyelnek az értelmi nehézségek.

b) Hitem bensőséges, meleg lelkület. Sokféle hit jár köztünk, hideg, sötét, bizalmatlan, száraz, izetlen hit és hitetlenség. Némelyek nem gondolkoznak s hisznek, mások gondolkoznak s nem hisznek; mások ismét gondolkoznak, hisznek s nem élnek. Ezek mind holtak, vagy elevenholtak. Szivet bele az élettelenségbe, akkor lesz hit. A hit odaadás a vezető Isten iránt; bizom szavában s vezérlő kezében; teljesen átadom magam, ahogy illik mindenek központja, célja, reménye iránt. Ha egész szívből hiszesz, akkor megkeresztel-

lek, mondotta Fülöp az étiopiainak. Nekem is ez kell; egész szívből kell hinnem. Panaszkodunk, hogy nem hiszünk; hát dolgoztunk-e teljes szivünkkel, jártunk-e utána jóakarattal, iparkodtunk-e gyermeki lélekkel feléje? Megértettük-e szivünket, vágyainkat; meghallgattuk-e panaszos vágyait a nemes, tiszta, napsugaras magaslatok után?

e) Hitem erős, kitartó lelkület. Az apostol szava adja meg pszichológiáját; «credidi et *certus sum*», hiszek s nem ingok. Vannak nekem is nehéz perceim, sötétségem az észben s szenvedésem a szívben, de e sötétség s e szenvedés ellen oda állítom akaratomat. Akarok, Uram, megnyugodni benned! Veled a halálba is megyek; a te szavadra megvetem a hálót s tudom, hogy gyöngyöket halászok majd vele. Ezzel az erős, megnyugtató akarattal szabadítom föl magamat a kételyektől, ingadozásoktól, bizonytalanságoktól. Kedves a gyermek hite, melynek nincs kételye, de szebb az apostol hite, ki a kételyekből fölszabadította hitét; «tudom, kinek hittem s megnyugodtam». Az ilyen hitnek van husvétja . . . pünkösdje . . . békéje. Legyőzi a világot.

Jézus első tanítványai.

«*Jézus elmenvén a galileai tenger mellett, láta két testvért, Simont és Andrást, amint hálót vetettek a tengerbe s mondá nekik: Jöjjetek utánnam és emberek halászaivá teszlek.*» (Márk 1, 16.)

a) Istent közvetlenül nem ismerjük, hanem közvetve s ott is erdőnél, oceánnál, égboltnál kimondhatatlanul jobban vezet az Isten önmagához a történelem által, első sorban s véglegesen Krisztus által. De hol van Krisztus maga? Ime, ő kitárja kezeit Péterre, Andrásra, Jánosra s apostolaivá teszi, ezek ismét kezeiket teszik Pálra, Barnabásra, Pál ismét Timoteusra s átadják a hatalmat a kézrátételben, a papszentelésben nemzedékről nemzedékre. A rendi hatalom nyujtja nekünk Krisztus evangéliumát, Krisztus szentségeit s biztosítja kegyelmeit. Krisztust nézzük papjainkban; «úgy tekintsen minket az em-

ber, mint Krisztus szolgáit és az Isten titkainak sáfárjait.» (1. Kor. 4. 1.) Ez a mi hitünk s örömünk. Tehát ha mondod pap ismerősödről: ezt ismerem, játszótársam volt, hidd azt is, hogy Isten küldöttje, mikor mondja: ez az én testem . . . én téged feloldozlak, s tiszteld úgy.

b) «Emberek halászaivá teszlek», de nektek is szívvel-lélekkel, egész élettel kell e munkába beleállnotok. Hatalmat adok; e hatalmat éltetekké kell változtatnotok. Küldetést adok; e küldetésben folyton kell járnotok. Magamhoz emellek; ez Istenközelséget át kell élnetek; nem mechanikus eszközeim vagytok, hanem apostolok. Oltáriszentséget bizok rátok; éltetek az itt rejlő erőnek kommentárja legyen; evangéliumot adok, mélységeiben kell laknotok. Szóval: én teszlek, de nektek is egész élteteket kell belefektetnetek.

c) Ugy-e nagy dolog ez? De ha Isten akarja, s Jézus teszi meg, akkor már csak sikerül! Van itt erőforrás, az oltár; van tűzhely, Jézus szive; van áldás, Jézus szeretete. S ha Gedeont küldte a szérűről, Dávidot a mezőről, Sault Efraim hegyeiről, hősnek, prófétának, királynak s ha halászokat avatott föl apostoloknak: küld

s avat ő most is papokat családokból, hol mély hit lakik, — anyák mellől, kik Sámuel anyjához hasonlítanak, — szemináriumokban, melyek fölött a tisztaság, az ima, az elmélkedés, a buzgóság tűzoszlopa áll s jelzi az Isten legkedvesebb lakóhelyét s a Szentlélek kertjét, «seminarium».

Jézus hatalmas tanítónk.

«*Úgy tanitá őket, mint akinek hatalma vagyon és nem mint az irástudók.* (Márk 1, 22.)

a) Jézus mint ember a világnak az Istennel érintkező pontja és kapcsolata, csupa élet és erő. Emberi lelke az Istenfia lelke, mely látja az Istent s bár véges lévén, föl nem fogja egészen, mégis istenlátásában mérhetlenül bölcsebb, mint a földön járó, indukcióval s szillogizmusokkal dolgozó géniuszok. Látja Istent s a világot, az élet végtelen áramát s dagályát s ettől lesz lelki világa szép, édes, mély, erős, varázsos s ezt árasztja ki magából az egyéniség üdeségében, a meg nem gyöngült erélyben; ez sugárzik szemeiből; ez a hervadatlan kedély titokzatosan s ébresztően érint lelkeket. Az élet ez üdesége és ereje párosul az isteni, természetfölötti behatásokkal, melyekről mondja: senki sem

jöhet hozzám, ha Atyám nem vonzza őt. Érints Uram, hogy éledjek, hogy benső világomban veled érintkezzem; lelkemet, szivemet, kedélyemet behatásaid alá helyezem. Jézusom, Mesterem!

b) Jézus ereje a valósággal, igazsággal, intuícióval s meggyőződéssel telített gonpolatok, — az érzések heve s kristálytisztasága, — az Istentől áthatott kedélyvilág szépsége. Az ő gondolataiban tükrözik az Isten; az igazság az ő ajkán édes tejjé lett; amit élt és szólt, az mind életre emlékeztet; «panis vitae», «fons vitae», «lignum vitae», csupa élet, s ezt a szép, erős életet az Isten általa belénk tapogatta, rajtunk kimintázta kegyelmei vagyis benyúlásai által. Az ő szive a hatalom s az ő vére a díj, melyen megvett. Vér köt össze vele, s mily vér! S mindez egyre ösztönöz és bátorít, hogy vegyük magunkba ezt a krisztusi erőt. Ha a kőbe belevéssük a szép formát, éljük bele magunkba a krisztusi tipust. Emelkedjünk fel gyakran az ő gondolatainak, érzéseinek, vágyainak magaslatára s ereszkedjünk az ő imádkozó, Istenhez simuló lelkének mélységeibe, s érezni fogjuk, hogy emel is, vonz is, formál is. De ne tekintsük mindezt

csak szép szónak, hanem eleven erőnek; kisértsük meg átélni.

c) Jézus hatása nemcsak a léleknek kisugárzása volt, hanem a kegyelem működött közre szavaival s példájával. Isten megérintette a lelkeket s illetéseitől elváltoztak. Sokan beszélnek szívből s mégis hatástalanul; kegyelem vagyis Isten-benyúlás, isteni illetés kell, hogy legyen hatásuk. Az Istennel egyesült, Istennel telített lelkek, apostolok, próféták és szentek tudnak hatni igazán. Vele kell töltekeznem nekem is; általa leszek erős!

Jézus beteget gyógyít.

«*Jézus a zsinagógából Simon házába méne. Simon napa pedig nagy hideglelésben vala és könyörgének neki érette*«. (Luk. 4, 38.)

a) A léleknek is vannak lázai, sőt a tisztulási folyamat is láz, mely nem esik meg fájdalom nélkül. Lesznek kínjaink, melyek tűzként égetnek s hevükben bűnös hajlamaink s kívánságaink Istennek tetsző energiákká változnak el. — A nyugtalan, kapkodó lélek is lázas. Az idegesen érdeklődő, ambiciós lélek is az; a lágy, impressziós, érzelmes, szerelmes lélek szintén. — A nevelés és tisztulás ilyenekre mindig fölszabadítólag s ne elkeserítőleg hasson, úgy hogy kedvük s erélyük is legyen a szív darázsfészkébe belenyúlni. Greife nicht in's Wespennest, doch greifst du zu, so greife fest. Nekünk bele kell nyúlnunk; tegyük meg vaskézzel.

b) Jézus odalép a beteg ágyához; megfogja kezét; erejével befolyásolja. Biztos, nyugodt tekintete a beteg lelkébe mélyed, megnyugtatja, vonzza. Fölséges, szép lelke rányit a bűnös, lázas, beteg szivek legnagyobb szükségletére, a legkevésbé kielégített igényére: a szép, erős, örvendező élet vágyára. Ugy-e ez kell a lázas lelkeknek? S az orvos mondja: mit kapkodsz, mit sürögsz és rángatódzol? Légy nyugodt; itt vagyok én! S a tudományszomjban vagy élvezetvágyban egyensúlyát vesztett lélek érzi, hogy hozzája lépett az *egészség* erkölcsi korrektségben, s a *derült szépség* az istenes élet harmóniájában. Tetszik neki, megszereti, megkísérli s gyógyul.

c) S fölkel s szolgál Jézusnak. Erős lett; örülni tud, azért készséges. Testi, lelki erőit szolgálatába szegődtetí, mert szereti örömének s jókedvének forrását. S minél készségesebben szolgál, annál erősebb lesz. Mily jó erősnek lenni! «Ha nem hiszitek, meg nem értitek». Tettekben kell azt kitapasztalnotok. Itt és ma, mindjárt ujjongnotok kell, hogy Isten gyermekei vagytok, s hogy jót akartok s jót teszlek s hogy lelketek

ennyiben napsugár, melynek nem lehet elsötétülnie semmiféle éjszakától, de igenis elsötétül, ha elfelejtítek, hogy mik vagytok s mily isteni élet fakadhat bennetek s áradhat ki belőletek.

Mit találok Jézusnál?

«*És korán reggel fölkelvén, kiméne egy puszta helyre és ott imádkozott. És mikor megtalálták őt, mondák neki: Mindnyájan keresnek téged.*» (Márk. 1, 35.)

a) Mindnyájan keressük őt, mert először is megnyugvást ad nekünk az iránt, hogy bűneink megbocsáttatnak s azután, hogy részünk lesz a diadalmas, isteni, örök életben. Lelkünk mindenekelőtt bűnbocsánatot sürget, mert az erkölcsi világrend fölségében észreveszi s imádja a boldogító vagy kárhoztató isteni akaratot. Értsük meg az emberi szivet: nem tudni, nem kérni, nem bizni, hanem *lenni akar*; nem akar tönkremenni. Sok a bűne . . . s a szív kiáltása a tisztaság s a szeplőtelenség, tehát bűnbocsánat után, ez a legősibb, legmegrendítőbb zsoltár. Tiszta szivet adj Uram, különben elveszek . . . s Jézus jön s biztat: adok! Ez az a nagy

tény, melyet nem a világ, ez az a fontos értesülés, melyet nem a tudomány, művészet, kultúra közvetít. Egy angol filológus beszéli, hogy a szegények városrészében, Dublinban, séta közben egy haldokló asszonyhoz került, ki szalmán feküdt a földön s mellette terült el gyermeke holtan, mintha viaszból lett volna. Kacsói össze voltak kulcsolva s ujjhegyei pirosak. Köröskörül a padló vizes volt; az apa ugyanis a haldokló anya utasításai szerint megkeresztelte a gyermekét. Az asszony a filológusra tekintve, halkan kérdezi: «Maga a doktor?» «Nem, de az is eljön nemsokára!» «Imádkozzék — rebegte tovább — hogy Isten bűnben el ne vegye lelkemet.»

A filológ letérdelt s az asszonynak olvasóján imádkozott, míg a pap is, meg a doktor is eljött. «Isten fizesse meg» — mormogta a beteg — «most megnyugszom.»

Képzeljétek el — folytatja elbeszélését a filológ — hogy mindent megmondtam volna neki, amit görög bölcsektől s irókról tudok s amire a filozófia tömkelegében ráakadtam; mit használt volna mindez nekem s főleg neki? Azt fogjátok erre mon-

dani: no igen, nem használt volna, mert műveletlen volt a szegény asszony; de tehát tegyük fel, hogy a művelt felsőbb osztályhoz tartozott volna, változtatna-e az a dolgon? Filozófia, műveltség jó dolog, de csak *dísz*; a pamlagon, a szalonban, párolgó tea mellett megjárja. Jó az embernek, ki a világban békésen él s egészségnek örvend, de életet, azt a tudatot, hogy kiemelte s boldogította s érvényesítette az embert, nem ad. Sőt a külvilágra irányuló műveltség legtöbbször felületessé tesz a belső összefüggések s értékekkel szemben, kívülről várja a több jót s a több életet; a belső, erkölcsi világ pedig ellapul s elgyöngül a daemoni hatalmakkal s sötétséggel szemben. A kultúrának nincs meg öntudata, hogy segíteni tudna az emberen, «das Gefühl der Nichtigkeit spuckt überall.» Kiemelni az embert az őt környékező sötétségből s az őt fenyegető letörésből nem bírja! Ezt Krisztus teszi, azért reá támaszkodik az ember reménye, rajta emelkedik föl az élet s általa bírja értékét a tudás s a művészet is.

b) Öntudatot s megnyugvást ad az iránt, hogy részünk van diadalmas, isteni, örök életben. Az élet a valóság... az

örök élet a legnagyobb valóság s ami ezt az örök életet adja, az az igazi, boldogító s üdvözítő erő. Jézus erőt ad az örök élet kialakítására. Minden emelkedő s haladó korszak az erőt imádja. A modern kultúrának eszménye szintén az erő. Megmozgatta s folyamatba hozta az egész természetet, fölébresztette erőit s azoktól várt boldogságot s jobb embereket. Végtelen életvágy, kiolthatatlan boldogságszomj verődött ki rajta. De nagy komplikációk támadtak; az erő valahogyan emelkedett az élettől, önálló hatalom lett, mely az embert inkább szolgává, mint úrrá teszi az óriási munka révén, melyet tőle követel. S e munkában elfonnyad az ember; nem ér rá nemesbülni s az élet szellemi tartalmát kifejleszteni. Az erőfejlesztéssel járó öröm is elapadt, mert hisz csak az az erő okoz örömöt, mely emel s nem az, mely lenyügöz. Minek az erőt fölébreszteni, ha nyüg lesz belőle? Úr Jézus, a te erőd is munkát kiván, de ez a munka mindig emel; közreműködést kiván, de ez mindig szabadít, soha sem nyügőz le. Ez az erő és munka a lelket, az öntudatot, az életet munkálja; több, szebb, erősebb életet ad. Vashá-

morok, gőzpőrölyök, kohók, földrengető gépek, füstös gyárkémények közt mindenütt azzal az öntudattal járok: Jézus! a te munkád különb, a te erőd fölségesebb, a te műved eszményesebb, te örök életet fejlesztesz, te uralkodó lelkeket nevelsz! A te erőid a mélység erői s mikor azok a magasba törnek, a lélek magasztosul föl általuk. Ó mester, taníts, mit tegyek, hogy örök életem legyen!

c) Nemcsak örök életet ad, melyben a lélek éljen, hanem megújítja s romlatlanságba s halhatatlanságba helyezi át ezt a mi életünket; nemcsak a léleknek, hanem az embernek is hervadatlan megnyugvást biztosít. S nekünk tényleg az kell; az kell, hogy találjunk egy teremtő, restauráló kart, mely az ember világát a halál útján újjá teremtse, föltámadást várunk, restaurációt, megújulást! Ha meghaltam, nem kell életiró nekem, ki egy elmult életet holt papirra, holt betükbe temessen; nem szobrász kell nekem, ki szétporlott alakomat érzéketlen kőben, vagy hideg vasban utánozza s kitegyen a piacra, vagy az útszélre, hogy ott álljak némán és vakon; hanem *életmegújításra van szükségem*; aki ahogy teremtett, úgy hivjon létbe is-

mét, de szebb, halhatatlan s mégis emberi létbe. Ezt igéri nekem, ezt hozza majd meg egykor az én Uram, a föltámadás s az élet, ki önmagán kimutatta már tervét s husvétjának hajnalpirján vetette bele lelkünkbe. Ó jöjj élet, édes föltámadt élet, téged várlak, érted lelkesülök!

Jézus Péter hajójában.

«*Lőn pedig, midőn a sereg rája tódult és ő a Genezáreth tava mellett állt, látott a tó szélén két hajót állni s bemenvén egyik hajóba, mely Simoné volt, kérte őt, hogy a parttól vigye beljebb egy kevéssé és leülvén, tanítá a hajócskából a sereget.*» (Luk. 5. 1.)

a) Mily kedves kép! A tóduló tömeg s a magát elkülönző Jézus; elkülönzi magát, de csak egy lépésnyire, «beljebb egy kevéssé.» A parton tolong a tömeg, a sekélyes vizben úszkál tört nád, szalma, rothadó levél, szemét; ott állanak a földi, a partszéli emberek, kik a tengerre néznek... Jézus e környezetből a tiszta elemre vágyik... nem mondja, hogy «odi profanum vulgus»; dehogy mondja, sőt szereti; ugyanakkor azonban azt is tudja, hogy az élet rettentő szegényes, pocsolyás, piszkos, szemetes; ellenben ő s az igazság s az ő kathedrája tiszta, szent. Ezt a szent

különbséget, evangélium és élet, igazság s világ közt láttatja az Úr Jézus: nem szakad el az emberektől, de különb náluk, fölségesebb; egy más elemből, más világból szól hozzánk. Ha parton, ha sekélyes vizekben állunk is, de nézzük a tengert s hallgassuk az Úr igéit!...

b) «*Kérte Simont...*» Mily kedves és jóságos; teljesen, egészen közénk állt s emberséges lett. Ő, az Úr akar valamit, de kéri. Az akarat nagy skálát játszik; a Fölség abszolút érvényesülésétől a kegyelem lágy leheletéig; zúg és suttog, tör és enyeleg, ragad és vonz, parancsol és kér; szóval erős és finom; lágy, édes, halk vonzalmai és indításai vannak. Kraft ohne Trotz, Weichheit ohne Schwäche! Engem is vonz az Úr, nógat, hivogat; kegyelme, mint a nyaldosó parti hullámzás. Ó induljunk a leglágyabb érintésre!

c) Ez Péter hajója. A készségesen, sőt szenvedélyesen hódoló Péteré! Mit ne adna s mit ne tenne meg Urának! Jól indul, hogy necsak törékeny hajócskával szolgáljon az Úrnak, hanem rendületlen sziklaalapjává legyen az egyháznak. A hajócska is kép, a szikla is kép, a csodálatos halfogás is kép. Az első jelzi az evangelium

sorsát az emberi akarat s szeszély tengerén, a másik kettő a föltétlen érvényesülést. Mindkét tekintetben ragaszkodjunk Péterhez s az anyaszentegyházhoz; hajócskája átvisz háborgáson s megzavarodáson s sziklája biztonságot s ragaszkodást nyujt kételyek s harcok közt. Isten áldása van ez emberhalász kezén, mert Jézus szavára s az ő kegyelmével veti meg a hálót. Foglya vagyok én is.

A végtelen tornácaiban.

«*Amint pedig megszünt szólani, mondá Simonnak: vidd a mélyre...*» (Luk. 5. 4.)

a) E mélységek saját lelkünkben nyilnak. Állunk a végtelen tornácaiban; e tornácok fölségesek; e tornácban üti fel trónját a tudomány s beszél arról, ami igaz és való; a művészet itt tárja elénk a harmóniák játékát; az élet itt zsibong, az a mély ösztönű s mégis kimondhatatlanul felületes élet. Innen nézzük a csillagvilágot s megértjük, hogy ragyogó flottán evezünk; admirális hajónk a nap. Földünk, Mercúrunk, Vénuszunk mint szerény gályák imbolyognak körülötte s ez az egész csillagflotta az ég mély oceánján előre tör s megy, megy, hová? Bármerre menjen, bárhová törjön, a végtelenség tornácából ki nem kerül, «dans le vestibule de l'infini» marad. Ime az ég földjei, ime a föld egei. Aki e tornácokban áll, akár P. Secchi

refractorjával, akár Flammarion csillagászatot népszerűsítő képzeletével, akár du Prel tapogatódzó titokzatosságával, akár Mädler költői vénájával s a végtelenbe néz, arra ráborul a végtelen lét titokzatos borongós sejtelme!... Es gibt eine Metaphysik, mormogja... van végtelen... megszállja őt az alázat, a függés érzete... borzalommá válik benne, melytől haja égnek állhat; ugyanazt érzi, amit régen Jób «in terra Huss» három ezer év előtt. Azóta sem változott el lelkünk; mind Jóbnak s a prófétáknak testvérei vagyunk. A végtelennek partján letérdel az ember s Descartessal elmondja: érzem, hogy véges lény vagyok, mely egyre a jobb, a nagyobb, a tökéletesebb után vágyik. Ó csak rajta, vágyódjék szabadon; vágyódjék s ne féljen! Nézzen az égre, vagy a virág kelyhébe s mondja: értlek Uram, hisz oly közel vagy hozzám, hogy leheletedet érzem. Érezlek édes, hatalmas létforrásom! Érezlek s élvezlek!

b) Az örökkévalóságban ismét más perspektiva nyilik meg a léleknek. Az idő más mélységre mutat, más tengelyt szúr a létbe, s azon hátrafelé a multba s előre a jövőbe néz. Hátrafelé a történelem tapo-

sott nyomain, a praehistoria adatain nyomul előre, azután a mese, a mithosz szederindái közt bizonytalan világba kúszik föl, végre elakad útja; de mikor a történelem elhallgat, mikor a mithosz mécsese kialszik, a tudás föltárja a föld szikláinak rétegeit s kövületek beszélnek régi világokról és azután? és azután? Ó örökkévalóság! aeternitas! Időből való vagyok s mégis a te gyermeked vagyok. Nélküled nem lehetek, bár e csepp ésszel végtelen súlyod alatt roskadozom. Roskadozom, de ez a fölségesnek borzalma bennem, mely bevonul lelkembe s ködděl s tömjénfüsttel tölti be szentélyét. Ez tehát az Isten; ez a szükséges, örök valóság értelmemmel s ez a végtelen, engem teremtő s édesen, lágyan vonzó hatalom akaratommal szemben. Ő az ős-ok, die Ursache! Minden belőle s minden benne van; az ő gondolata, poezise, szeretete s alkotása a világ.

c) Ebben a teremtésben van az a csodálatosan befejezetlen s mégis végtelenül értékes mű: az ember. Aki sokat okoskodik s sokat kételkedik, de ebben is s még inkább szeretetében, lelkesülésében rámutat azokra az örök attrakciókra, melyek a szellemi világ központjai, mint a

nap a bolygóké s melyek mind Istenben futnak össze. Mily nagy baj, ha nem tud e nap felé bizalommal s örömmel fordulni, mikor látja, hogy nélküle nem lehet s hogy őserők terelik feléje. Mily nagy baj, ha törpén, kicsinyesen gondolkozik a Végtelenről s fölveti a kérdést, vajjon szeret-e az, vagy gyülöl? Mily perverzításai az emberi léleknek! Ezt okozza az a filozófia, mely a szellem-életet teljesen az én-be zárja s függetlennek tekinti az isteni befolyásoktól. Nem, nem; ez nem helyes: az élet, s a lélek s a világ Istennel telítve van!

Azért tehát: 1. *Keressük az Istent*, ἐρως ὑποπτερον, szerető s vágyódó értelemmel! Alázzuk meg magunkat előtte alázatos hitben, mert

> Matto è chi spera, che nostra ragione
> Possa percorrere la infinita via
> Che tiene una sostanza in tre persone.
> State contenti, umana gente, al quia. *(Dante.)*

2. *Fogadjuk készséges örömmel* a leereszkedő Istent a kinyilatkoztatásban; ő az erkölcsi világ legnagyobb s legfölemelőbb ténye, a mi Urunk Jézus Krisztus. Mondhatjuk Thierry Amadéval: filozófiához nem értek, de a nagy tényt a történelemben látni s csodálni tudom; hozzá szegődöm.

3. *Ragaszkodjunk hozzá,* ha nem is értjük. Sok filozófálásról lehet elmondani a Leibnitzi megjegyzést: «On peut dire des explications, ce que la reine de Suède disait sur la courone, qu'elle avait quitté: non mi bisogna, e non mi basta.»

4. *S szeressük az Urat s éljünk belőle,* mondjuk Claude Janettel: «je parle à Dieu, je l'aime, je l'adore, je l'attende.»

A csodálatos halfogás.

«*Eresszétek meg hálóitokat a halfogásra. Felelvén Simon, mondá neki: Mester, egész éjszaka fáradozván, semmit sem fogtunk, de a te igédre megeresztem a hálót.*» (Luk. 5. 4.)

a) Ha valahol, hát a lelkek körül igaz, hogy sokat fáradozván, keveset fogunk; óriási munkának kevés a látszatja. Saját lelkünk körül is ugyanezt tapasztaljuk. Nem szabad csüggednem; «nagy kötelesség s mély vonzalom kisér végig életemen»; Isten adta mindkettőt; az eredménytelenség nagy kisértés ugyan, de e kettővel legyőzöm. A buzgóság meg-megújuló intelmére én is azt felelem: «a te igédre megeresztem a hálót», meg ahol s amikor s ahányszor akarod. Tudom azt is, hogy sok fáradalomnak csak évek mulva van sikere. Jézus s apostolai keveset láttak fáradozásuk eredményeiből, de tudták, hogy lesz a munkának gyümölcse. Istenért s Isten-

nel dolgozva én is tudom ezt; tehát előre! Kitünő lelkület, ha a sikertelenség nem bénít, mert a «mély vonzalom» Isten felé kisér.

b) «*És midőn ezt mívelték, a halaknak oly bő sokaságát rekeszték be, hogy szakadoz vala hálójuk.*» Jézus akarta így jutalmazni s biztatni hiveit. Engedelmességüknek érdemét azonban ez a siker nem érintette. Lehetett volna, hogy Jézus szavára kivetve a hálót sem fognak semmit; Péter akkor nem buzdul, nem lelkesül föl, de erénye kifogástalan. Igy azonban Jézus segített s Péter közvetlenül, mély meggyőződéssel tapasztalta Jézus segítségét. Isten keze nyult bele életébe s e benyomástól megrendülve kiáltja: «Menj ki tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram!» Ah, oly közel jársz hozzám, benyúlsz lelkembe, segítsz, biztatsz... szeretsz s segítesz, ugyanakkor érdemtelenségem öntudatára ébresztesz. Nem vagyok méltó kezedre, segítségedre, hűséges szeretetedre. Isten jár közel hozzám, mily hatalmas indító-ok ez minden jóra.

c) *És mondá Jézus Péternek; Ne félj, mostantól már embereket fogsz.* Jézus érezteti velünk szeretetének hatalmát s irgalmát s

aki ezt egyszer átélte, az követője, tanítványa s apostola lesz. Jézus vonz... ez az ő hatalma! Keresztelő János azzal biztatott: tartsatok penitenciát, mert közelget Isten ítélete; Jézus pedig azzal vonzott, hogy elközelget a mennyek országa s szent János az egész evangéliumot így foglalja össze: szeressük az Urat, mert ő előbb szeretett minket! Apostola csak az lehet Krisztusnak, aki fölértette s viszonozza szeretetét!

Jézus meggyógyítja a bélpoklost.

«*És jöve hozzája egy poklos, kérvén őt és térdhajtva mondá neki: ha akarod, megtisztíthatsz engem.*» (Márk 1, 46.)

a) Két ember szemben egymással: a poklos és Krisztus. A pokolvar fölszívja a vért s mint az élet penésze kiterjed a testre; összeaszik s eltorzul az ember. Vele szemben az Istenfia, mily fölséges Istenarc! Ezt az Istenképet elronthatom magamban; a bűn rontja el; elhomályosítja szememet, a fölismerést; összeszeszűkíti homlokomat, állatias tipussá válok; megsüketít, tompítja az isteni iránt való érzékemet; bágyadt s szomorú leszek. Mennyi bélpoklosság van a lelkeken; de ha nem is pokolvar senyveszti, hol marad a szépség, az erő, az előkelőség?! Ó dolgozzunk féltékenyen az istenképen! Hol zsugorodik, hol torzul el bennem? Ha

találnék klasszikus szobrot elásva, vagy Rafael-képet lomtárban, megmosnám s örülnék szép vonásainak: így kell a lélekkel tennem!

b) A poklos jön; a lélek lépései a vágy, törekvés, munka, áldozat... Azután térdet hajt; ez a legnagyobb lépés; a végtelent érjük el vele, ha hitben s alázatban tesszük. Azután kér. Ha ezt értenők! Térdeljünk le, boruljunk le s kérjünk, csak 3—4 percig, de lélekkel, mint a koldus kér kenyeret. Óriási erő ez.

c) «*Ha akarod, megtisztíthatsz engem.*» Undok dolog szennyben elsenyvedni, lelki szennyben. Pedig ez a lelkek rettenetes sorsa... 40, 50, 60 éves szennyben! «Ha akarod...» ezt mondják a szentek s bűnösök egyaránt, megtisztíthatsz, vagyis erőteljesen ébredező, reaktiv lelket adhatsz. S az egyiknek oly lelket ad, hogy a legkisebb szennyet sem tűri magán; elegáns; ezek a szentek. Másokban a lélek folytonos, de lassú tisztulást eszközöl; ezek a gyöngébb, de törekvő lelkek. Mások a lelket nem becsülték; szokásos bűnösök, visszaesők, kik gyönge, megrendült akarattal bukdácsolnak; az ilyeneknek kell mély hittel mondaniok: Ha

akarod, ha akarod... a te akaratod erő. De az Úr viszont sürgeti őket: csakhogy neked is «akarnod» kell; kegyelmet adok, de én is mondom: ha akarod, megtisztulsz!

Jézus és az inaszakadt.

«*És ime hozának neki egy ágyban fekvő inaszakadtat. És nem vihetvén őt eléje a sereg miatt, fölbonták a tetőt és a nyiláson lebocsátják az ágyat.*» (Márk 2, 3.)

a) Jézus bement egy házba s odacsődült a nép. Krisztus miatt jöttek, ő a központja a háznak, az egyháznak. Fölséges ház; nagyszerű a történelme, de mindenkor végre is csak Krisztust keresi e házban; lélek s üdvösség, bűn és kegyelem képezi alapját s tartalmát minden theológiának, akár bazilikákban, akár sátrak alatt imádkozunk. Belép a gót dómba a szegény kondás, ki nem ért művészethez s kultúrához s belép az építőmester, a művész is s mindhárman letérdelnek; ez a fő; Krisztust keresik, ki elveszi bűneiket s házában otthon akarnak lenni. Ezt keresem én is: Homér óta: «θεῶν χατεους' ἀνθρώποι», Isten után vágyódnak (tátják szájukat) az emberek.

b) «*Valának pedig ott némelyek az írástudók közül, ott ülvén és gondolván szívükben...*» Kik vannak Jézus körül? Kritizáló farizeusok s közönséges, jó, vagy léha emberek, tehát a tömeg s végül hitben erős férfiak, kik a beteget hozzák s a ház tetőzetén át Jézus elé bocsátják; ők nemcsak jönnek Jézushoz, ők visznek is másokat. Hitük, szeretetük viszi az inaszakadtat. Krisztus az első, ki visz; ő az «aquila provocans», vállain emel; az apostolok, a szentek visznek, hordanak nemzeteket szivükben s vállaikon; a tanítók, szülők, jópéldát-adók szintén visznek fáradt, gyönge, gyáva lelkeket. Vigyük a gyengébbeket; öröm Krisztus elé hozni lelkeket. Vigyük előbbre a tudatlanokat, bűnösöket, az érzéketleneket; vigyük a gyónáshoz, az Oltáriszentséghez!

c) «*Mi könnyebb, mondani-e az inaszakadtnak: megbocsáttatnak bűneid, vagy mondani: kelj föl és járj*?» «Megbocsáttatnak bűneid» — mondja Jézus. Hatalmas, teremtő, megváltó szózat. Léleknek ez a legnagyobb jótétemény. Ha csodát tennék s beteget egy szóval lábra állítanék, nem tettem annyit, mintha Isten nevében bűnt bocsátanék. Átérzik ezt a mély lelkek, mi-

alatt a világ az előbbit becsüli, mialatt az ideiglenesen s a végesen függ s a lélek kegyelmeit föl nem érti. Jézus e fölületes vélekedést gáncsolja: ti a bűnt, a bocsánatot, az evangéliumot, a kegyelmet szóbeszédnek tartjátok, de a gyógyítást tettnek nézitek; jól van, hát tettet teszek, isteni tettet; meggyógyítom a beteget, de azt is csak azért, hogy a bűnbocsánat kegyelmét, melyet nektek hoztam, isteni kegyelemnek nézzétek. Higyjetek a bűnbocsánatban s szerezzétek meg magatoknak. Hiszem, hogy mikor mély bánattal meggyónom, nagyobb kegyelmet veszek, mintha csodásan meggyógyulnék.

Máté meghivatása.

«*És átmenőben látta Lévit, Alfeus fiát, a vámon ülni és mondá neki: Kövess engem.*» (Márk 2, 14.)

a) Lévi azaz szent Máté látta az Urat; tudta, ki az; érezte, mily távol van tőle; látta az Urat magas fölségben s önmagát itt a mélységben, a vámpadon. Itt nyúzta, csalta az embereket s ezek őt megvetették s gyűlölték, Jézust pedig szerették s követték. Jézus nem szedett senkitől semmit s mégis mily gazdag volt; gazdag annyira, hogy mindenkinek adott; hogyan nézhet hát rá ez a hatalmas gazdag Úr! Igen, rá nézett, a mély belátás és észretérítés tekintetével s hivja, hivja a legmagasabbra: mást visszautasított, ezt apostollá teszi, mert látta érdeklődését, vágyát, elégületlenségét. Minket is hív az Úr a kötelesség, fölismerés, jobb belátás, fölbuzdulás révén.

b) «Kövess engem.» Mily szózat, mily kinyilatkoztatás; a Krisztus-kép beleragyog a lelkébe s kitölti fénnyel s erővel. «Átmenőben» ugyan, de hódítólag. Eltörpül e hatalmas szózattal szemben érdek, elcsitul minden más hang s könnyű lesz a szív, lendül s indul; «parancsaid útján futok, ha kitágítod szivemet.» Ugyancsak teremtő szózat; új embert alkot. — Ne kételkedjünk ez erőben; sokat tehet, ha lelket talál.

c) «*És fölkelvén, követé őt.*» Fölkel; ez már más ember, nem az, aki régen ült itt. Fölkel s elválik, elszakad; szive azért vágyik, fáj; de a nagy elhatározás győz. — Mily rövidke szavak ezek: kivándorolt, meghalt, vagy ez: fölkelt; de mily világot takarnak; dúló, fájó érzésekkel, elhatározásokkal, megrendülésekkel teljes világot! Ezektől nem kimél meg az Úr, de megsegít, hogy lépésekkel kövessük, melyek világból világba visznek át. Hacsak szebb, tisztább, mélyebb világba jutunk, szivesen megyünk!

Jézus a vámosok közt.

«*És lőn, hogy letelepedvén ennek házában, sok vámos és bűnös telepedék le együtt Jézussal és az ő tanítványaival.*» (Márk 2, 14.)

a) Jézus mély, édes kegyelmet juttatott Lévinek vagyis sz. Mátéának, mely meghódította őt, s örömteljes követésre birta. Azért vendégséget készít az Úrnak; örvend s hálaját mutatja be neki. — A lélek Istenhez való viszonyát gyakran vendégséghez hasonlítja a Szentírás. Jó kedve van az Istent szerető léleknek; ködben, fagyban is jól érzi magát az Úrért. Közel van, velem van az Úr; meleg szivén pihenek. Virágok, a szőlő illata, a bor zamatja, az ének kicsalja lelkem örömét. Illatnál, zamatnál több az Úr nekem. Miért volnál tehát szomorú édes lelkem? Tiszta, átlátszó és mély az én örömöm, mint a hellbrunni források; csendes, édes a zeném mint a virágkehelyé . . . !

b) «*Az irástudók és farizeusok látván, hogy a vámosokkal eszik, mondák az ő tanítványainak: Miért eszik és iszik a vámosokkal és bűnösökkel a ti mestertek?*» Künt sötét, örömtelen alakok kullognak, az öntelt igazság és szentség hivei, mely taszít és nem vonz; nem érez mélyen és nem itél helyesen. Kifogást emel az Üdvözítő ellen irigységből, a bűnösök ellen kevélységből, voltaképpedig lelki szegénységét s rideg terméketlenségét mutatja be az öntelt lelkületnek; magát nem nemesíti, másokat nem javít meg. Jaj, elfogultság, lélekből táplálkozol, de csak úgy, mint a gomba s a penész a fa nedveiből! Vigyázzak itéleteimre, hogy elfogultság, szűkkeblűség, szeretetlenség, rosszakarat ne szürönközzék beléjük.

c) «*Ezt hallván Jézus, mondá nekik: Nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek.*» Itt vagyok a helyemen az eltévelyedett emberek közt; nem tobzódni, hanem embereknek utat mutatni jöttem ide. Bőjt, ima, köménymag, menta, templomadó emberszeretet nélkül semmire sem jó; én szeretetre tanítom őket. Úgy járok köztük mint a jegyes s akarok menyekzős örömöt fölkelteni bennük. Érezzék, hogy jó az Isten s orvosa a beteg léleknek;

érezzék, hogy vonzza őket mint szerető Atya és jegyes s hogy vele elintézhetik lelkük összes baját s búját. Ha ezt megtanulják, akkor bőjtölni is fognak, a törvényt is betartják. — Szeretettel kell végeznem minden vallási gyakorlatot.

Lélek és formalizmus.

«*És sok vámos és bűnös telepedék le együtt Jézussal s az ő tanítványaival és az írástudók és farizeusok látván, hogy ő a vámosokkal és bűnösökkel eszik, mondák az ő tanítványainak: Miért eszik és iszik a vámosokkal s bűnösökkel a ti mestertek?*» (Márk 2, 15.)

a) Jézus szereti az életet; nem fordult el tőle; az a lélek, melynek gyönyörűsége a virág s a gyermek, bele áll az életbe s fölemeli azt. Szerette az embereket s leült közéjök, hogy legyőzze, ami köztük Istentől elfordult, ami elesett. S mint Elizeus próféta ráfeküdt a holt fiúra s a fiú éledni kezdett, úgy árasztotta ki Jézus az ő erős, virágos, meleg lelkét rájuk, hogy ők is érezzenek, hogy jobb vágyaik ébredjenek; tudta, hogy ezeket is csak egy oly élettel lehet gyógyítani, mely szebb mint az övék; örömökkel, melyek ragyo-

góbbak mint az övék; ők érezték e fölényes lelket s gyógyultak tőle. E ragyogó májusi napkelet hátterében cirpelnek még nagy bőregerek s botránkoznak a világosság csodáin. Ó Jézus, mester, hozzám jöttél; most pedig én viszonzom jöttödet s utánad tartok . . . !

b) «*Most János és a farizeusok tanítványai, kik böjtölnek vala, eljövén, mondák neki: Miért böjtölnek János tanítványai, a te tanítványaid pedig nem böjtölnek? És mondá nekik Jézus: Vajjon a násznép, míg a vőlegény velök van, böjtölhet-e? . . . mikor elvétetik tőlük a vőlegény, akkor majd fognak böjtölni.*» (Márk 2, 18.) Jézus nekünk menyegző, öröm, ének; a menyegzőn nem a böjtről kell aggódni; ő nem azért jött, hogy elsősorban böjtre, hanem hogy örömre, isteni érzésre tanítson. Az elhervadt világot nem böjttel lehet elsősorban fölélesztení. Böjt, önmegtagadás, önmagában nem cél, hanem csak eszköz; a cél itt ez: fejlesszétek ki magatokban az Istenhez ragaszkodó lelkületet, legyen ez erőtök s örömötök s ennek fogtok tudni majd alárendelni testet, élvezetet, világot. Az üres formalizmus, az öröm s a lélek nélküli böjtök farizeusi limlom, ez mind nem tökéletesség. Tudtok ti

botránkozni Jánoson, aki bőjtöl, ép úgy mint Jézuson, aki nem a bőjt szigorában, hanem az isteni érzés szépségében jött hozzátok. — Én mindent e szempont alá foglalok; a bőjtöt is engedelmes lélekkel végzem, de csakis a több lélekért, a tisztultabb, istenesebb lelkületért.

c) «*Senki nem varr új posztófoltot ócska ruhára, mert különben az új folt elválik az ócskától s a szakadás nagyobb lesz. És senki sem tölt új bort ó-tömlőkbe; mert különben a bor szétszakítja a tömlőket s a bor kifolyik s a tömlők elromlanak; hanem az új bort új tömlőkbe kell tölteni.*» (Márk 2, 21.) Ó ti foltozó vargák s foltozó szabók, v. i. emberek, koncepciók, nagy, meleg gondolatok, lelkes kiindulások nélkül; gondjaitok s gondolataitok egyre lyukak, szakadások, rongyok, foltok körül forgolódnak; vétkeztek és gyóntok, gyóntok s ismét vétkeztek; piszmogtok hibák s visszaesések körül; jártok lelki, testi orvosokhoz; egyre van szükségtek, hogy Jézus nagy lelkének tavasza ereszkedjék belétek, a «novitas vitae», az élet ujdonsága, a nagy, bizó, örvendező lelkület. Nem félek, Jézus van velem; arcába nézek az evangéliumban; megváltó kegyelmét veszem készséges, ra-

gaszkodó hitemben; lelkét s életét osztom gyermeki szeretetemben, mely mindig derűlt, s ha sír is, a gyermek könnyeit ontja. Újat teremteni; újba, új életbe öltözködni; az már nem rongy, nem folt.

d) «És lőn ismét, midőn az Úr szombaton a vetésekre ment át, az ő tanítványai előre menvén, buzafejeket kezdének szaggatni. A farizeusok pedig mondák neki: Ime mit cselekszenek szombaton, ami nem szabad? És mondá nekik: a szombat az emberért rendeltetett és nem az ember a szombatért. Annakokáért az ember fia ura a szombatnak is.» (Márk 2, 23.) A szombat az emberért van, hogy a lelke fölüdüljön; szükségeit azonban szombaton is kielégítheti az ember. A szellem soha sem töri össze az embert s intézményei szolgálják fejlődését s boldogságát. A szombat is nem betü, hanem szellem legyen s akkor az Isten szeretetében nemes szabadságra szert tett ember intézkedik benne s megteszi azt, amit az Isten gondolatai szerint való élet s annak szükségletei kívánnak. — Mi is megüljük a vasárnapot s ünnepet s bűnösöknek érezznők magunkat, ha lustaságból, vagy valamely látogatás miatt, vagy egyéb csekély, haszontalan okból elmulasztanók a köteles

istentiszteletet; de ha szegénységből, vagy irgalomból egyszer-másszor nem mehetünk el a szentmisére, nem kell aggódnunk; Jézus nyomaiban járva, ilyenkor urai vagyunk a szombatnak. Jézus tehát megtanít a törvényt tökéletesebben felfogni s helyesebben magyarázni.

A Betszaida-tónál.

«*Vagyon pedig Jeruzsálemben egy fürdő-tó, mely zsidóul Betszaidának neveztetik... Vala pedig ott egy ember, ki harmincnyolc esztendő óta betegeskedett.*» (Ján. 5, 2.)

a) 38 évig betegnek lenni krisztusi lélekkel, égbenyuló lelki nagyság. Nagyot mondani könnyű; küzdelemben élni s munkában verejtékezni is könnyebb, mint betegen feküdni. Itt fekszem — mondja az ilyen — hiábavaló az életem; mások terhére esem! De mily nagy élet ez, ha lélek van benne, mely azt mondja: ne az én, hanem a te akaratod legyen. Azért nagyra kell tartanunk s jól föl kell használnunk a megpróbáltatás ez idejét. Nem az egészségen, nem a betegségen, nem a nagy tetteken fordul meg minden, hanem azon, hogy Isten szent akaratát teljesítsük. S van-e nagyobb tett, mint Istenről s győzhetetlen kegyelméről türelemben, jóságban tanuságot tenni s a lelkekre a

szenvedés elviselésének jó benyomását vetni. Sok betegágy missziótelep. Az olyan szenvedőnek arca, aki türelmes volt szenvedésében, legértékesebb emlékeink egyike; biztatólag s békéltetőleg világít bele lelkünkbe.

b) «*Ezt Jézus feküdni látván ... mondá neki: akarsz-e meggyógyulni?*» Akarsz-e igazán? akarod-e az egészség összes feltételeit s következményeit s kötelességeit? Akarod-e azzal a munkával, önfegyelmezéssel, önmegtagadással? Akarsz-e meggyógyulni s dolgozni a szebb, erősebb életért? Kevés emberben van ez az akarat, mert hisz ép ez a léha, gyönge, rest, fegyelmezetlen lelkület az ő lelki betegsége. De hogyan akarjunk? Kicsiben, egyszerű, konkrét esetekben neveljük azt magunkban; akarom s megteszem ezt, vagy azt. Utálom a tétovázást, a határozatlanságot. Örülök, hogy akarhatok, tiszta, egyenes, egészséges lélekkel. Ez akarat lelkemnek mezei virága, melyet Uramnak fölajánlok.

c) «*Felelé neki a beteg: Uram, nincs emberem, ki, midőn a víz hullámzásba jő, engem a tóba bocsásson.*» Uram, nincs emberem... Emberem, ki erősen, bátran s nagylelkűen karolja fel ügyemet. Tényleg ez panasza az egyháznak, a népnek, a közügynek!

Hány beteg gyógyulna föl, ha volna embere. Hány emelkednék ki a nyomor s a sötétség mélyeiből, ha volna embere, kiben lélek, tűz, erő van. «Homo sum», mondja a gyönge ember, hogy magát kimentse; mondja hát az erős, a hivatott ember is: «Homo sum», ki nem vérből, nem a test kívánságából, sem ösztönös, kemény természetből, hanem Istenből való vagyok; szeretek s segítek. Jézus is panaszkodhatik, sok családra, intézetre, községre mutatva: nincs emberem, ki anya, tanító, pásztor és apostol legyen! Azért annyi a baj; kevés az ember!

d) «*Mondá neki Jézus: kelj föl, vedd ágyadat és járj.*» Ime az ember! Nem panaszkodhatunk, hogy nincs emberünk; Jézus a mi emberünk. Fölsegít, meggyógyít, teremtő igét ad, lelket s erőt. Aki föl akar kelni, ne várja a jövendő energiák, a titokzatos vizek fakadását; ne várjon a kultúra új eszményeire; ne a megindulás, fölbuzdulás perceire, ne az elérzékenyülés, az ihletés páthoszára... Jézus van itt s ő mondja: kelj föl. Mily esztelenség volna várni tovább s azt gondolni: nem birok! Erkölcsi hipochondria ez, mely káromkodás. Birok, fölkelek.

Imában keresni Istent.

«*Lőn pedig ama napokban, kiméne imádkozni s az egész éjszakát Isten imádásában tölté.*» (Luk. 6, 12.)

a) Imádkoznunk kell, hogy mélységesen megbizonyosodjunk Istenről s kegyelméről, hogy közelebb érjünk hozzá s mélyebben hatoljunk bele s lelkünkben fölüdüljünk, megtisztuljunk s kialakuljunk. E fölséges munkát végezzük imáinkban! Átéljük benne, hogy mily jó, mily kipusztíthatatlan nagy jó nekünk az Úr, szivünknek Istene, melege és öröme. Arcát nem látom s bár fölfoghatatlannak tudom, de valónak érzem. Ha kérdezitek, hogy miért ragaszkodom hozzá, azt mondom nektek: ész, szív, érzelem, kedély, akarat, szóval lelkem, a lelkem fűz hozzá. Halljátok csak filozófok: a legmélyebb gondolkodás végre is az ismeretelméleti probléma rétegére bukkan,

«a sötétség», «a föltevések» rétegére; ebből a sötétségből indulnak ki logikai okláncolataink, vele összefüggésben vannak a hit s a misztérium. Abból a mélységből, melynek neve «psyche», való az ismeret s törvénye, a logika; belőle szól felém ugyancsak az erkölcsi törvény s az eszményi, törekvő irányzat. A nagy, csillagos, virágos világ Istenhez utasít; de ugyancsak hozzá utal belsőnk, az értelmes, erkölcsi öntudat; az egyénnek inspirációkkal, vágyakkal, hajlandóságokkal telített világa. Mélyedjünk el szivünk szükségleteibe ... Én, én ... a szivem a vallás egyik mélységes forrása; szivemből, lelki világomból indulok ki s megtalálom őt. Te itt vagy Uram, bennem vagy ... ha magamba nézek, öntudatom mintegy a barlang szája s azon át s abból ki fölségesen szép, éteri, verőfényes világba nézek. Beléd nézek, téged látlak!

b) Keressük az Istent lelkünknek ez értelmi, érzelmi, erkölcsi, kedélyi nyomain s győződjünk meg róla, mikor önmagunkba merülünk. A lélek csodálatos világa az Isten tükre; nézzünk beléje s gyuladjunk föl szeretetére. Ne kicsinyeljük, hiszen az öntudat nekünk az első s fő valóság. A kül-

világot is csak e belső, titokzatos energia által látom. Azért amit ez a belső világ igényel, az mind valóság lesz. Testi életünk igényel ételt, meleget, napfényt, nyugalmat, hogy el ne pusztuljon s ez valóság és fizika. Épen úgy igényel lelki világunk Istent, erkölcsöt, eszményt, örök célt, boldogságot, ez is valóság s vallás s élet. Ah, Uram, adj gyermekszemet! Gyermekszemmel nézek lelkembe és beléd: kérdezlek folyton s hiszek feleleteidben, melyeket magamban hallok. A világ néha megzavar s szinte eltávolít tőled. Csodálatos nehéz függöny a világ, mely téged eltakar; bámulatos gazdag történés szálaiból van fonva, mely a figyelmet tőled eltereli s magában megakasztja; érzelmeinkkel is ellenkezik sokszor, mert törvénye a szükséges, mechanikai láncolat s e nehéz lánc alatt nyögünk mindnyájan, de ha az erős élet érzékével magamba fordulok, ott szellemre, lélekre, Istenre találok. Ezek az élet forrásai; itt födözöm föl az erős, nemes élet derült, meleg, napsugaras atmoszféráját; itt szabadulok föl pesszimizmus, vagy agnoszticizmus lidércnyomásaitól s emelkedem verőfényes magaslatokra; innen látom a hitetlen, meghasonlott világ-

nak kimondhatatlan nyomorúságát. Innen nézem a pozitivizmus öncsonkított alakjait, kik mozgással s lökésekkel akarják azonosítani a lelket, a gondolatot s akaratot; innen sajnálom meg a nagyzás önkivületében dühöngő moderneket; innen szemlélem egyszersmind az élet napsugaras kertjeiben dőzsölő, valamint a szenvedés éjféli oldalain ténfergő, kétségbeesett emberiséget.

Látom ezt a poklot s undorral fordulok el tőle! Mennyire szeretlek hát téged, édes, tiszta, isteni világom. «Signatum est super me lumen vultus tui.» A te arcod ragyog rám, vagyis a végtelen, szellemi valóság, a szépség és jóság, az erő és boldogság... a «minden» végtelen boldog életben kifejezve; az ragyog reám; belőle vagyok s feléje török s ha szerinte élek, bizonnyal hozzá érek s benne élek majd. Az pedig annyit tesz, hogy az a csodás élet, az az életem, mely bennem jelentkezik s vágyaimban feszül s fejlik, valamikor vele telik el majd teljesen. Vele, a napfénynél végtelenszer szebb, szingazdagabb fénnyel; vele, minden édességnél s zamatnál édesebb s élvezetesebb izléssel; vele, minden örömnél lendülete-

sebb s erősebb élettel. Isteni életre hiv engem; ad erőket, kegyelmet, hogy arra képes legyek! Justificabit ipse justus servus meus multos. (Isai. 53, 11.) Az én igaz szolgám sokat megigazulttá tesz.

Isten leereszkedik az imádkozóhoz.

«*Lőn pedig ama napokban, kiméne imádkozni s az egész éjszakát Isten imádásában tölté.*» (Luk. 6, 12.)

a) Kontempláló lélek. Az ima valóságos szemlélet. Isten igéri, hogy «kiöntöm lelkemet minden testre és prófétálnak majd fiaitok és leányaitok; a ti véneitek álmokat álmodnak s ifjaitok látomásokat látnak» (Joel 2, 28.); a lelkes lelkek látják ezeket. A mi viziónk a nagy valóságok szemlélete. Közelebb jön hozzánk az Isten, sőt közel jön. Ez a helyes kifejezés. Leereszkedik 1. *a természetben.* A teremtés maga nagy leereszkedése a végtelennek. Lejön műveinek létráján hozzánk, hogy megillessen s fölébresszen s akinek finom érzéke van, az érzi, hogy «παντα ψυχης πληρη», lélekkel van telítve minden; Isten jár körülöttünk. 2. *A történelemben,* s mindenekfölött az isteni érintkezésnek, a kinyilat-

koztatásnak történelmében. Ah, abban a lágy hangban, az édes szóban, «a testté lett szóban» megértettük, hogy mily közel jött le hozzánk; vérünk közösségeig, a testvériségig. 3. Amint lenyúlt hozzánk a magasból, úgy föl is emelt magához s *fölmagasztalt*. Hacsak boldogságot adott volna... Istenem, azért is örök hálát kellene mondanunk, de Istenfiúságot adott, isteni életet adott s kilátásba helyezte, hogy kontemplációnk szinről-szinre való látássá változik! Hát ezt a körülöttünk járó, minket hivogató Istent kell néznünk imánkban, elragadtatással kell szemlélnünk nyomait s eltöltenünk lelkünket vele.

b) Imádkozó lélek. Mikor imádkoztok, beszéljen a szivetek. «Teljetek be Szentlélekkel... zengedezvén és énekelvén szíveitekben az Úrnak.» (Efez. 5, 19.) A szív beszéljen a benne levő s melegét kiárasztó Istentől; ússzék érzelmeiben; csapkodja szárnyait; mert «animae lingua devotionis ferror est», a lélek akkor beszél, ha megindult; ha megindult a mélység érzetétől, vagy a Fölségesnek borzalmától, vagy saját érthetetlen ösztöneinek dagályától. Az ilyen lélekben *zsoltár* kél, a végtelennek fuvalmától, — *himnusz* hangzik a di-

cséret, az imádás motivumaival, — *dal* kél az öröm, a vigság érzelmeitől, hogy nagy az Úr és szent s a mienk, akit szeretni lehet és kell! Ily imádkozókat akar az apostol, kik zengedeznek «zsoltárokkal, dicséretekkel és lelki énekekkel» (Efez. 5, 19.), s akik kérni is tudnak, hogy alázatukban meghajlítsák az isteni akaratot. Uram, adtál lelket, akarod, hogy akarjak; lefogtál a szükségesség láncaiba, a fizikának vaspántjaiba, de szükségesség s fizika fölé kiemelkedő akaratot adtál; tehát akarod, hogy kérjek, hogy elnyögjem, ami szivemen van. Te töltöd meg lelkemet, hogy kicsorduljon, ime lábaid elé öntöm érzelmeimet! Ó segíts; segíts s erősíts! Lelkem még fejletlen, emelj föl magadhoz s adj erőt, hogy a belátás s a kötelesség útjain tele szivvel járjak s ne csak járjak, hanem szárnyaljak. A társadalmi állás s a hivatalbeli kötelességeknek értelmetlen s száraz világába beleállítom a te illetéseidtől fölmelegedett szivemet; lelkeddel akarok eltelni, hogy éltem poros útjainak széleit is isteni érzelmeknek flórája diszítse. Igy könnyebb is s igazabb is az élet.

Jézus egész éjjel imádkozik.

«*Lőn pedig ama napokban, kiméne imádkozni s az egész éjszakát Isten-imádásban töltötte. És midőn megvirradott, hivá tanítványait és választa tizenkettőt közülök, kiket apostoloknak is nevezett.*» (Luk. 6, 12.)

a) Jézus az égre néző s Istennel töltekező lélekkel, hegyen imádkozik egész éjjel! Ez az ő iránya, erre felé fordítja az emberiség tengelyét. Imádkozik nagyon, mert érzi, mily nagy dolog előtt áll: választani akar apostolokat, kik «kalifái», helytartói legyenek; helyette járjanak, tegyenek, kik az ő lelkét birják. Mély lélek kell ahhoz, hogy az Úr követésében eljárjunk; elmélyedő lélek, mely kiemelkedik látszaton, fölületen, szűk tekinteteken. Puritanizmus, aszketizmus kell ahhoz, hogy a tömegből kialakuljon az erős ember, az úr! Jézus imádkozik ily lelkekért!

b) Magához hivja őket... magához föl! A magasabb embert keresi; az egyház is ki akarja emelni papjait a tömegből, a nemi élet kötelékeiből, az üzleti életből, hegyre hivja; ezt jelenti a «klerus». Előkelőbb, finomabb lelküségre neveli; Istenem, bár sikerülne! De Jézus egész éjjel imádkozik; mennyire kell tehát az egyháznak is könyörögnie, imádkoznia! Aki nevel, sokat imádkozzék lélekért, hogy tanítványainak fogékony, nagy lelket adjon az Úr.

A hegyre kell föliparkodnunk, Jézushoz, igazságaihoz, példájához kell emelkednem; «Höhensehnsucht» kell belém.

c) S miféle emberek ezek? halászok. Hogy öltözködnek, hol hálnak, mit esznek? hogy lépnének be római szalonokba? verbéna-parfüm nincs rajtuk. Hogy néznek rájuk még a farizeusok is! De erőteljes, egyszerű nép; bükkök és sólymok. Töretlen szűzföld. «Infirma mundi» a szó szoros értelmében, vagyis a világból kevés van rajtuk. Isten tett itt mindent; ez az ő szenvedélye: mindent tenni. «Én választottalak ki titeket.» Örülök ez abszolut, rendelkező akaratnak, mint a szúnyograj az esti napsugárnak. S mit csinált az

Úr belőlük? lélekhalászokat, vértanúkat, szenteket; a római bazilikák az ő mauzoleumjaik! S mi lett volna belőlük, ha a genezáreti tavon maradnak? Krisztus, te emelsz ki igazán lelkeket örök dicsőségbe!

A hegyi beszéd.

«*Látván pedig Jézus a sereget, fölméne a hegyre és miután leült, hozzája járulának az ő tanítványai és megnyitván száját, tanítá őket.*» (Máté 5, 1.)

a) Az elnyomott, elcsüggedt néphez szól Jézus a könyörtelen, klasszikus, idegen uralom korában; a szenvedő népnek borús érzelmi világába, a római erőszakos politika s a farizeusi formalizmus korszakába beleállítja a maga szép, nagy lelkét. Irányt mutat, mely elsősorban szükséges, de mely nem minden. Fölmegy a hegyre. A kultúra hegyei fölött elemelkedik az ő hegye. Az ő isteni páratlan lelkületének, a nyolc boldogságnak napja e hegy fölött kel föl. Onnan ragyog felénk az «invictus sol». Magas hegy, az új törvény, a nemes, fölényes, tökéletes akaratnak magaslata. Útban vagyunk e hegy felé; meredek utak, sziklák s örvények közt vezetnek a ma-

gasba; látom, hogyan iparkodnak a hivek e hegyre; némelyek fáradtan, terhelten, némelyek tétovázva, kislelkűen; én Krisztusra nézek, magaslata dacára közel érzem s megyek bátran előre; ő segít.

b) «*Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa.*» Minden embernek kincse a lelke s föladatai elsősorban e körül vannak s nem jogai, állása, carrièreje, gazdagsága körül. A helyzet magaslatán az áll, ki egyszerű szívvel, nagylelkűen munkálja lelke üdvét s méltán boldognak mondható, kit a gazdasági érdek s földi vágy le nem bilincsel, ki kasztok, gazdasági keretek, történeti viszonyok s kulturális igények fölött áll az ő fölényes, örök boldogságot igénylő lelkével. Boldog az ilyen emancipált, szabad lélek! Az ilyen gazdag önmagában s gazdagságából ad sok szegény gazdagnak. Lelki szegény az, ki a lenyügöző, a lelket ölő, a szivet megkérgesítő gazdagságot nem ismeri. Ez a lelki szegénység, nem koldusság, hanem előkelőség.

c) «*Boldogok a szelidek, mert ők birják a földet.*» Boldogok a szelidek, kik nem dolgoznak erőszakkal, keménységgel, elbizakodottsággal; kiknek szelleme nem ar-

rogans s nem ismerik az önhittséget, mely kevélységre vezet. Mit használ az az uralkodó erő, mely alattvalóinak boldogtalanságától szenved? Az evangélium irányzata egyéni; a tökéletességet az odaadáson méri. Az erőnek, a hatalomnak arra kell törekednie, hogy minél több ethika s minél kevesebb erőszak legyen a világon. Ez nem annyit jelent, hogy málék s erőtlenek legyünk s hogy csak szeretettel akarjuk megoldani a világ problémáit; kell a világba erős kéz, kell jogszolgáltatás és szigor is; de ez csak alárendelt jellege a rendnek s nem a lélek boldogsága.

d) «*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.*» Az elgyötört, szegénységtől, bajoktól elkinzott embernek Isten a vigasztalója; várja és keresse nála vigaszát; meg fogja találni. A sirás nem boldogság s azért sem kell sírni, hogy megvigasztaltassunk; de mikor ránk szakad a baj, higyjük, hogy van vigaszunk; van vigasza a bűnösnek, a bukottnak, az üldözöttnek, a betegnek. «Ne bánkódjatok, mint egyebek, kiknek nincs reményük.» (1. Thess. 4, 12.)

e) «*Boldogok, akik éhezik és szomjúhozzák az igazságot, mert ők megelégíttetnek.*» Nem

szereti azokat, kik magukkal s tökéletességükkel beérik, kiknek nincsen vágyuk a több, a jobb után; ezek hullák. Ki érheti be Krisztus szerint a már elért lelkiséggel? Ki lehet vágyak s törekvések nélkül? Mily hegyek emelkednek előttünk! A valóság, a fölség, az ismeret, a fenköltség hegyei! Ez az éhség a lelki egészség jele, az erőnek szimptomája, mely feszül, dolgozik s újra töltekezik; ez a mi útunk. Hiszek abban, hogy mindig jobb lehetek.

f) «*Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.*» Az irgalomnak mindig találunk helyet. Összetört szíveket, hajótörötteket, a bűn tudatában szenvedő embereket föl kell emelnünk. «Az Úr irgalmasságának nincs határa.» Nála találok otthont én magam, ki tudom, hogy jó föltételek dacára mi a bűntudat s a nyomorúság, nála tanulok irgalmat a testi-lelki szenvedők iránt. E néven fölismerem a koldúsban is az istengyermeket; misszióm lesz az irgalmasság balzsamát csepegtetni mások szívébe s az élet bölcsesége, a türelem követi lépteimet.

g) «*Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent.*» Van sokféle szem; egyik keveset lát, másik többet; van akinek sze-

mében szinpompássá, csodássá, mélységessé, műremekké válik bokor, hegy, erdő, táj; lelke van hozzá. A tisztaszivűnek a szeme ily mélyreható, ily kinéző szem; csodálatos, finom orgánum: látja az Istent; ráismer; máskép fest neki a világ, virág, tövis, csillag; ahol más ködöt lát, ő azon át napot lát s ahol más csak sötétséget, ő ott csillagot is; látja az Urat: Dominus est...! Ne tompítsuk el lelkünk szemét porral, sárral, földdel; az állati ember nem látja az isteni vonást! Mily élvezet látni az istenit s majd egykor az Istent.

h) «*Boldogok a békességesek, mert Isten fiainak hivatnak.*» Jézus mindig a fölényes lelkiséget s nem a bamba passzivitást magasztalja: a békességet, mely a jóakarat gyümölcse, az erős, türelmes, okos, mérsékelt jóakaraté s nem a támadó, erőszakoskodó hatalmaskodásé. E békességért sokat kell küzdenünk, ez a béke is egyik kezében kardot, másikban pálmát lenget. Legyen békém először Istennel, v. i. legyen tiszta szivem; legyek békében embertársaimmal. Kár az idegeskedésért; minden veszekedés után belátom, hogy jobb lett volna abba bele nem menni.

i) «*Boldogok, kik üldözést szenvednek az*

igazságért, mert övék mennyeknek országa.» Kik az igazságot úgy szeretik, hogy szenvednek is érte; kik meggyőződésükből, hitükből, erényükből, az erőszakkal szemben nem engednek, hanem inkább mindent elveszítenek: kegyet, előmenetelt, tiszteletet, barátságot, vagyont, életet. Ezek az arisztokratikus lelkek, kiknek szemében a világ elvesztette értékét a vele szemben álló örök értékekkel szemben. Kis, nagy áldozataimban, melyeket az igazságért, erényért, Istenért hozok, pillanatig sem habozom. Nem kell vértanúnak lennem s mégis szenvedhetek igazságért, erényért mellőzést, neheztelést. Az ne zavarjon meg. De szenvedhetek az igazságért úgy is, hogy ártatlan lévén, megszólnak, elitélnek, börtönbe vetnek, megfosztanak állástól, jóléttől. Gondoljunk a «bibliás ember» vigaszára! Szenvedni az igazságért s csak Isten előtt tisztának lenni, fölséges, isteni lelkület. E lelkek leleplezése lesz az utolsó ítélet fénypontja!

Isteni Gondviselés.

«*Boldogok, kik üldözést szenvednek az igazságért.*»

a) Csodálatos világosságot áraszt ez a «boldogság» az Isten műveire, tehát az igazságért lehet üldözést szenvedni s az isteni gondviselés ezt megengedi. Isten szereti a hősi lelkeket s megengedi, hogy vértanui legyenek; megengedi, hogy szivek vérezzenek, hogy szentek sorvadjanak, hogy Fia kereszten haljon meg. A gondviselés tehát elsősorban a lelket nézi; életet, vagyont, egészséget nem biztosít mindig, de fájdalmon, veszteségen, szenvedésen át gondja van a lélekre. A gondviselés célja nem a világi boldogság, — ahelyett gyötrelem s keserűség lehet részünk, — hanem lelki boldogság üldözésben s kínban is jogosan lehet. Szerencsében s rossz sorsban, betegségben s egészségben, gazdagságban s szegénységben mindig

a lelket nézd, azt szeresd, azt óvd; ez a te szemed fénye s a gondviselésé is.

b) Igazságért szenvedni annyit is tesz, mint igazságtalanul, hibáján kívül szenvedni. Hány embert ítéltek el igazságtalanul a halálra, hány leányt becstelenítettek meg erőszakkal, hány ember ment tönkre hibáján kívül, hányat keserít sikertelenség s félreismerés. S az ember mondja: miért nem sújtja az Isten a gazt villámával s hogyan engedheti meg e szörnyűségeket, hisz én nem engedném meg, ha rajtam állna! Ime a nagy nehézség a gondviselés ellen s Jézus felelete rá: boldogok, kik az igazságért szenvednek. — Életünk a fizikába van ágyazva s mások szabadakaratának befolyásai alatt áll; a fizika őröl s veszedelmei ellen Istentől csodákat kívánni rendesen nem észszerű gondolat; mások szabadakaratába pedig rögtöni büntetéssel vagy jutalommal belenyúlni, megszüntetné az erkölcsi rendet. Az paprikajancsi-színház s nem világrend volna. A világrendben a szabad erkölcsiségnek kell kialakulnia s nem szabad a boszuló, isteni karnak előtérben állnia. Nem a büntetésért kell a rosszat kerülni, sem a jutalomért a jót tenni; ez alacsony szinvonal lenne. Nekünk

pedig érvényesítenünk kell az erkölcsi rendet fizika s állatiasság dacára s hinnünk kell, hogy veszteségeink nem fosztanak meg mennyországunktól. Szent Lucával mondja pl. minden ily szerencsétlen nő: ha erőszakot veszesz is rajtam, nem vesztem el becsületem. — Fizikai csapások s kegyetlenségek közt is éltessen a tudat: végtelen kincset viszek; nem adom oda, nem veheti el tőlem senki s nem vesztem el semmiért.

c) Imádjuk az Istent, mikor konfliktusaink közt csikorog alelkün k. Érzelmeink s szenvedéseink csak kődarabok a világrend dómjában. Az ő stilusa isteni s ne csodáljuk, hogy az isteni nem egészen emberi, sőt...! Legfontosabb föladatunk a rendületlen, ragaszkodó kitartás; ne a lágy érzés vezessen, hanem az a szent Páli szenvedély: Ki szakít el minket Krisztustól?

Légy evangéliumi só!

«*Ti vagytok a föld sava: ha a só megromlik, mivel sóznak? Semmire sem való többé, hanem, hogy kivettessék és eltapodtassék.*» (Máté 5, 13.)

a) Sok a rossz a világban; augiászi istállóhoz hasonlít s lernai mocsárhoz; mocsár a korrupció; sötétség a léha, erkölcstelen népfölfogás; a jellemtelenséggel együtt jár a komaság bűnnel s nyomorral. «Ti vagytok a föld sava»; álljatok a rossz világba, mint a bűn ellenesei, mert ellenkezést vetett közétek, lelketek, szellemetek, kegyelmetek s a bűn s rothadás közé az Úr; — ez a ti dicsőségtek. Ellenkezzetek tehát azzal a szegénységgel, mely bűnre visz; a zsarnoksággal s önzéssel, mely elernyeszt néprétegeket; a tisztátlansággal, mely az ösztön uralmát s elfajulását szolgálja. — Tudjátok, hogy az ördöggel küzködtök, aki kegyetlen, gyilkos, erkölcs-

telen, gonosz, gyülölködő. Ne várjatok tőle s csatlósaitól mást. A rothadás hatalmán s szomorú művén meg ne botránkozzatok. Az evangéliumi só kifogyhatatlan. Dezinficiálja lelketeket s kiöli a métely gombáit, csak alkalmazzátok okosan s erélyel. Mindnyájan küzdjünk minden rossz ellen, kivált a papok. Olvassuk szent Pál leveleit s élvezzük át a legkisebb jót, mit tennünk sikerült s örüljünk neki.

b) «*Ti vagytok a világ világossága.*» Álljatok a sötétségben, mint tűzoszlopok; 1. Éljetek. Herkulesi munkához Herkulesek kellenek. Ne sokalljuk ezt. Többnek kell lennünk: krisztusiaknak. Egyéniségünk programm legyen, mely irányt mutat, mely gyöngéket biztat, bátorít, támogat. 2. Tanítsatok. Krisztusi szellemmel eltelve vezessük be az embereket a kereszténységbe; nem, hogy csak tudjanak katekizmust, hanem, hogy belső fölemelkedésre s megnyugvásra segítsük őket. Istent kell tapasztalniok s csodálatos benyúlásait a szívbe átérezniök. A mi vallásosságunk akárhányszor babona s materializmus közt ingadozik. 3. Vezessétek az embereket észszerű, egyszerű életmódra s munkára, melyet nem mint barmok, hanem mint

emberek végeznek s fogjatok kezet oly törekvésekkel, melyek az érzékiségből s az állatiasságból kiemelik őket, akár művészet s tudomány, akár higiene vagy társadalmi akció neve alatt indulnak. Mily hivatás világoskodni; ez az igazi napsugár; Isten ereje s öröme; Krisztus dicsősége!

c) Ha pedig a só maga rothad, ha apostolok s papok maguk elernyedtek s ha a világosság kialszik s kettős sötétség fedi a mennyország útjait, mily mély szomorúság ül ki Krisztus arcára s mily új gyalázat s félreismerés száll evangéliumára. Ez a pusztulás utálatossága a szent helyen! Szentek nyomaiban a hitnek, a kegyelemnek, szentségeknek kompromittálói. Ilyenkor lesznek betegek egész népek s az emberiség megtévesztve a világias érzés hatalmától, idegen isteneknek áldoz. Légy te sava annak a körnek s világossága annak a háznak, melybe Isten állított; ne várd, hogy más legyen jó; légy te jó; ne várd, hogy más világítson s melegítsen, «világoskodjék a te világosságod». Veszedelmes az a lelkület, mely mindig csak mástól vár minden jót; sónak, mécsnek kell lennem nekem ép, erős, krisztusi lelkületem által

Törvényt teljesíteni: igazi szabadság.

«*Ne véljétek, hogy fölbontani jöttem a törvényt vagy a próféták at; nem jöttem fölbontani, hanem beteljesíteni.*» (Máté 5, 17.)

a) Van törvény, de az nálatok betü és külsőség; ti azt a gondolatokra, érzületre, akaratra ki nem terjesztitek; be kell azt teljesítenem, vagyis arra kell tanítanom titeket, hogy jóindulat, tisztaság, igazság, egyenesség, őszinteség, szépség legyen a lelki világotok. Isten áll velünk szemben, az igazság, jóság, szépség, erő; az érte való lelkesülés az engedelmesség útjain jár; az ideális élet vágya, az erő szenvedélye a fegyelmezés részletmunkáját kívánja; ezzel jön meg az igazi szabadság és egyéniség. Teljesíteni törvényt, azaz törvény szerint akarni, a szentimentalizmus féligazságait kijavítani; a kényszert nem tűrni, de az önkényt magunkban is

üldözni. Kraft ohne Trotz, Weichheit ohne Schwäche!

b) «*Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: ne ölj; aki pedig öl, méltó az ítéletre. Én pedig mondom nektek, hogy minden, ki atyafiára haragszik, méltó az ítéletre.*» A harag is átlag erőszakos és igazságtalan; annak is többnyire patája s karma van; abba a tiszta, ethikái zónába ez állati erő nem való. Van bennünk indulat s szenvedély, vannak neveletlen hatalmak; fékezni, nevelni kell azokat; az erkölcsi törvénynek hódoljon minden temperamentum. Legyen erőnk viharban is úrnak lenni. Akkor vétkezünk, a mikor az indulat megszökik belátásunkkal, mérsékletünkkel s degradál minket.

c) «*Ha jobbszemed megbotránkoztat téged, vájd ki azt... ha jobbkezed megbotránkoztat téged, vágd le azt.*» A szellemnek kell saját természete ellen, a bukott természet ellen küzdenie; nagylelkűen kell ragaszkodással, édes érzéssel, életmóddal szakítania az üdvösségért. Ha teszi, élete halál; ha megteszi, halála is élet. Goethe mondta: «stirb und werde»; áldozz a több, szebb lélekért. Szemedet fékezd a lelki fényért; kezedet húzd vissza, hogy be ne szeny-

nyezd magadat. A napoleoni orosz háborúban egy muzsiknak karjára forrasztották Napoleon nevének kezdőbetüjét, az N-t; a muzsik levágta karját; nem akart Napoleoné lenni; szive a cáré. Szivünk Istené; mindent e szerint rendezzünk.

Egész embert!

«*Ne véljétek, hogy fölbontani jöttem a törvényt, vagy a prófétákat; nem jöttem fölbontani, hanem teljesíteni.*» (Máté 5, 17.)

a) Nem bontja föl a törvényt, hanem teljesíti, vagyis kikezdései, szimbolumai helyébe a valóságot lépteti; a betüt, mely öl, szellemmel magyarázza. — Azután nem vonja ki magát a törvény alól, mert a törvény a szép életért van; aki tehát azt élni akarja, a törvényt kell átélnie. A törvény nem külsőségesen ránk diktált valami, hanem az élet formája; értelmünk, szivünk, eszményi irányzatunk így nézi a törvényt, azonosítja magát vele s készséggel kivánja teljesíteni. Szeressük az isteni akaratot, hisz ez a mi helyesen fölismert s legmélyebb akaratunk. Az igaznak nincs törvénye, abban az értelemben, hogy teljesen magáévá teszi az isteni akaratot s azért nem érzi a külsőséges korlátot s keretet.

b) «*Mert bizony mondom nektek, míg elmulik az ég és föld, egy betü, vagy egy pont el nem marad a törvényből, míg mind meg nem lesz.*» Az egész embert állítom bele Krisztus törvényébe s morális életemben az utolsó jottáig megtartom azt. Ahol érezni, akarni, tűrni, szeretni kell, ott csak egy szempontot ismerek: a szent, keresztény morált. Azért tehát: 1. Az én életbölcseségemet nem filozófiai morzsák alkotják, hanem az örök élet elveinek hatalmas szisztémája. Mikor életről beszélek, egész lelkem telik meg crédóm, reményem öntudatával. Eszményem Krisztus; az evangélium nekem nem tan, hanem «Dei virtus». 2. Az én kultúrám nem civilizáció, intézmények, tudás és művészet, hanem szin-erkölcs, tiszta isten-gyermekség, — «race», — «tertium genus.» 3. Nekem az erkölcs szabadság és fölszabadulás; fölszabadulás az ösztönös, állatias, érzéki, erőszakos, torz létből. Nekem az erkölcs lelkiség, tehát kiemelkedés a buta anyagból. Nekem az erkölcs erős, egységes akarás; akarni, amit Isten akar. 4. Nekem a haladás nem filantrópia és altruizmus, mely másnál s nem magánál keresi a tennivalót. Az «én» magamnál kezdődik s magamban

végződik; én elsősorban nem vagyok sem te, sem ő. Észszerűtlenül kevés tehát a haladást az altruizmusban keresni, mert ez máshoz, tehát a külsőhöz való viszonyomat illeti; mialatt az én erkölcsöm s tökéletességem az én tisztult, nemesbült, Isten akaratához simuló lelkiségemben rejlik, szupremáciával az állat, az érzék, az érdek s az önzés fölött. Ha nem volna más ember a világon, vagy remete volnék, ez alapon akkor is mélyen erkölcsös lehetnék. Tehát magamban kell mindenekelőtt kialakítani a tisztult, szép, nemes lelkiséget.

c) «*Aki tehát felbont egyet a legkisebb parancsolatok közül és úgy tanítja az embereket, legkisebbnek fog hivatni mennyek országában; aki pedig megcselekszi és tanítja, az nagynak fog hivatni mennyek országában.*» E kettőt összefogni: eszményt és valót! Az én paedagógiám: átélni az istenit. Ez irányzat sokba kerül; nem cukros víz. Tudom, hogy sok nemtelen, rossz hajlam van bennem, azokat meg kell törnöm s nemesbítenem. Pszichológiám nem édenkert, hol szentek sétálnak; terhem a bűn s legnagyobb szükségletem a bűnbocsánat. Nem nézhetek az örök élet szemébe, ha lelkemben a halált hordozom s attól nem sza-

badít föl sem tudás, sem zene, sem sport. Az én energiám nem öntelt optimizmus, hogy «tudok, birok, csak akarnom kell». Nem is tudok eleget s nem is birok mindent. Igényeim a mélység igényei, azokat egyedül a hit elégíti ki; megváltásra s isteni erőkre van szükségem, vigaszokra van szükségem, melyeket ember s világ nem adhat. Az érthetetlen élettel és halállal szemben lelkemet az egyedül vigasztaló, mert egyedül észszerű istenszeretetre s az általa fakadt reményre bizhatom!

d) Ki tanít s nem tesz, az szomorú alak; szomorú az is, aki nem hisz s nem tanít egy emberélet odaadásával. Készül életet teremteni s a lét mélységét öntudattá kialakítani s ime apró-cseprő minták után kapkod a nagy eszmény hűséges követése helyett s az isteni kegyelem mellett még idegingerekre s benyomásokra hallgat. Michel Angelonak készül s csurgói fazekassá lesz, Bethovennek indul s verébcsiripelés imponál neki. Ó a szegényes kontárlélek! Istenem, föltétlenül utánad indulok s amit hiszek, azt élem. Elég vagy te nekem! Jézus az én stílusom; egyöntetűen szerinte alakítom életemet; így kikerülöm az írás vádját, hogy foszlott

ruhákra, sokrateszi köpönyegekre, plátói tógákra, zénói palliumokra krisztusi foltokat varrogatok s végre is foltozó szabó vagyok. Nem, nem, én az «Isten magva», Krisztus tanítványa vagyok; az ő szava s példája bennem szellem és élet.

Több jóindulatot!

«*Mondom nektek, hogy minden, aki atyafiára haragszik, méltó az ítéletre. Aki pedig mondja atyafiának: raka, méltó a főtörvényszékre; aki pedig mondja: bolond, méltó a gyehenna tüzére.*» (Máté 5, 22.)

a) Nem haragudni, pörlekedni, veszekedni, sértegetni, hanem jóindulattal viseltetni az emberek iránt. Éreznem kell, hogy szivemből meleg áramlik s hogy vonzok. Ki birja azt? Nem a szépség, mely vonz, de felületesen; nem a tudás, mely ha pedantériával, édességgel párosul, kiállhatatlan; nem is a fölényes, szigorú, követelődző erény; hanem az a lelkület, mely jót akar, mely javít, emel, — mely a saját fölényét s a magam gyarlóságát nem érezteti, s mely mégis nevel és vezet. Ez az igazán fölényes s erkölcsi érzület. Ez az érzület tud alkalmazkodni, tud egy kissé «más» lenni; nem parancsol, nem ellenkezik sokat, ha-

nem megérteti a gyarlóval, hogy mit kell tennie s szinte észrevétlenül jóváteszi, amit a másik elront, amit elhanyagol, vagy elfelejt. Ő a környezetnek az, ami a tavasz a természetnek; illatát, szépségét, melegét érezni erőszak nélkül! Ezt gyakorolni gyönyörűség!

b) Az ellenkezés, veszekedés saját lelkünknek diszharmóniája; megzavarodásunk piszkos folyása ömlik ki benne s mi szenvedünk alatta legtöbbet, akár durvaságunk s faragatlanságunkból vagy korlátoltságunkból, akár kislelkűségünk vagy ellenszenvünkből való. Mások is hibásak, a környezet is türhetetlen lehet, de bármint legyen, magamat elkeseríteni, eltorzítani, elmérgesíteni nem hagyom. Azért iparkodom másoknak szolgálatot tenni, vigaszára, segítségére lenni; ha valamit akarnak s nem bűn, nem rossz, megteszem. Az ellenszenvet természetem sajátosságának nézem, mely végre is relativ s nem mérvadó. Szivesen meghozom e részben lemondásaim, önmegtagadásaim, a szives közeledés áldozatait. Isten jár előttem.

c) A gazdasági s elvi harc az embereket elidegeníti egymástól, mert egyikben sincs szeretet. Csináljunk magunknak néha

ünnepet s közeledjünk jó szivvel az emberek felé; felejtsük a harcot, a bántódást, a keservet s akarjunk érteni s megbocsátani. Ezáltal kikorrigáljuk pszichológiánk egyoldalúságát s kizárjuk az ellenszenv s a meghidegülés elhatalmasodását. Mondjuk magunknak néha: ma megbocsátok, ma elfelejtek ismét mindent; ma megint szeretni akarok az egyenesség s őszinteség naivságával. Jó lenni, hasznára akarok lenni ennek és mindenkinek. «Mindeneket azért, amiket akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is cselekedjétek nekik.» (Máté 7, 12.)

Hatodik...: Ne paráználkodjál!

«*Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: ne paráználkodjál.*» (Máté 5, 27.)

a) E régi törvénnyel szemben gyönge a világ. Barbár módon töri a tisztaságnak finom érzékét. Virágában sorvasztja el s emészti föl az ifjúságnak erőit, kiapasztja ideális vonzalmainak forrásait, letöri poézisét. Elfogy a tiszta vérrel az életerő s az ifjúságról panaszolhatjuk föl a legkeservesebb elégiát: cinis est cor ejus, hamu a szíve, nyál a vére. A tisztátlanság eltompít az eszmények iránt. Pedig mindennek oda kellene irányulnia, hogy az eszményi irányt szolgálja; természetnek, oktatásnak, művészetnek, gymnastikának a vallással kezet kellene fognia, hogy a tiszta, erkölcsös életet segítsék kifejlődni, hogy testben fegyelmezett, lélekben öntudatosan fölényes, ösztöneivel szemben uralkodó, parancsoló egyéniséggé fejlődjék az Isten minden

gyermeke. Erre iparkodom én s ha törikszakad, tettben akarom kiváltani egy néha csikorgó, de mindig győzelmes akaratnak érvényesülésében az Isten parancsát s az Isten kegyelmét.

b) Parancs nincs kegyelem nélkül. Ha Isten parancsol, akkor erőt is ad hozzá s nekünk *először* is mélységesen meg kell győződve lennünk, hogy valamint inkább meg kell halnunk, mint egy bűnös gondolatba öntudattal beleegyeznünk: úgy az Isten kegyelmet ad mindenkor, hogy minden kisértést legyőzzünk. Ez a meggyőződés imává magasztosul, valahányszor a tisztaságnak nagy kötelességére s tüzes harcaira gondolunk; s valahányszor e harcokba belekeveredünk, imádkozzunk, hogy elteljünk Istenfélelemmel s a bűn utálatával. Imádkozzunk, hogy erőnk legyen legyőzni a kisértést. Süssük le szemeinket s magunkba térve mondjuk: Uram, segíts meg. *Másodszor* nevelnünk kell magunkat a tisztaság nagyrabecsülésére, úgy, hogy az Isten szent akaratát lássuk benne, mely a tisztaságot, mint a természet s az erő fejlődésének kellékét s titkát köti a lelkünkre, úgy is, hogy a tisztaságért folytatott harcokban annak az akarati s jellem-

beli erőnek érvényesülését lássuk, mely föltétele a nemes érzésnek s egy szép, fenkölt, boldog belső világ kialakulásának. A tisztátlanság ugyanis alacsony, nemtelen érzést, a legmagasabb kultúrában is csak szemre való tisztességet nevel. A szentírás szerint «reprobus sensus», alávaló, perverz érzés fejlik ki a tisztátalan lelkekben, mely ugyancsak bemutatkozik a modern szexuális túlingerültségben. *Harmadszor* ismerjük föl s itéljük meg helyesen természeti ösztöneinket s mindazt, mi a tisztátlanságot élesztheti bennünk s helyezkedjünk ezekkel szemben helyes álláspontra. Az alsóbb életnek két gyúpontja van: az önzés s az élvezetvágy. Az önzés megronthatja az értelmeket, az élvezet megmérgezheti a testeket. Idomítani kell e természetes erőket s az erény harmóniáját kell rájuk önteni a törvény formái által. Nem lehet az ösztönöket fölszabadítani, de le kell azokat győzni. A modern kor erőszak és erkölcsi tusák nélkül akar a szexualizmussal boldogulni s lázas éjek álmaiban s az élvezeti mámor szenvedélyes kitöréseiben félrebeszél szabad szerelemről, új nemi viszonyokról s ezáltal kielégítést akar önteni e mérhetlen vágyakba. Higyjünk ezzel

szemben a krisztusi szónak: kardot hoztam s nem békét. Itt kard kell, itt vágni s győzni kell, azután lesz csak béke.

c) Nemesítsük érzékeinket, nevezetesen szemeinket, úgy is, hogy ne nézzünk s ne olvassunk semmit, ami izgat, úgy is, hogy a szép formákban mindig az Isten gondolatait keressük föl, a lelket. Az igazi szépség nemcsak érzeteket, hanem gondolatokat is fakaszt. Hány betegje, hány bolondja van a szép testnek; a szépség kultusza gyöngít, ha csak a fölületen reng; nekünk az érzéki forma szépségében mindig a lelkileg jelentőséges, a megindító, a szívreható elemet kell tekintenünk. Gondoljunk továbbá arra, hogy a tisztátlanság tönkreteszi az igazi, szép szeretetet s szerelmet; profanálja a lelket s lehúzza azt a vak, őrjöngő szenvedély szégyenébe; degradálja önmagát s azt, akit szeret s megfosztja az önbecsülés s az észszerűség boldogító öntudatától. Testvéreim, szorítsuk az állatias, az ösztönös elemet az erény, a fegyelem formáiba. Harcoljunk, küzdjünk s hogy harci kedvünk legyen, ihlessen az istenfélelem s az istenszeretet. Imádkozzunk kisértéseinkben s járuljunk Jézushoz a

szentségekben. A gyónás s a szentáldozás egymaga képes tiszta nemzedéket nevelni, ha azt nagy öntudatossággal s mély hittel végezzük. Ime az angyalok kenyere, a küzdő vándorok eledele, angyaliakká lesznek általa az élet utasai!

A tisztátalanság életet senyveszt.

«*Én pedig mondom nektek, hogy mindaz, ki asszonyra néz, őt megkívánván, már paráználkodott vele szivében.*» (Máté 5, 28.)

a) Jézus akart isteni embert nevelni s felsőbb szépségbe öltöztetni. S valamint a művészet formával töri meg a formátlanságot, s szépséggel győzi le az anyagot: úgy kellett az Úr Jézusnak erkölccsel megtörnie az ösztönös embert s elsősorban is a nemi viszonyba szentséget, ihletet, szépséget s erőt teremtenie, hogy előálljon a «tertium genus», az isteni ember. Megteremti ezt azáltal, hogy ragyogó, tiszta, egészséges atmoszférát biztosít neki. Ezt a léleknek az igazság, az eszményiség, az akaraterő s a harci kedv nyujtja. Kell, hogy gondolataink ne legyenek sötét, tehetetlen, vagy vad, merev gondolatok; kell, hogy érzésünk ne legyen beteges, lemondó, hiszterikus. A nemi élet tekintetében a

modern kor fiai s leányai egészségtelen atmoszférában nőnek föl, mely telitve van miazmával s gyöngítő ingerekkel. Fölfogásuk terhelt, egyoldaluan túlzott nemiségnek betegei. Azzal álmodnak, művészetük bolondja e problémának; életük egyre jobban hasonlít ahhoz az alsóbbrendű állatvilághoz, melynek főfunkciója a megtermékenyülés. Ez az egyoldalúság helytelen, beteges irányba szorítja az érzést s a kedélyvilágot, egyre jobban arrafelé, melyet az apostol jellemez: «in ignominiam ... in reprobum sensum ... stulti facti sunt ... digni morte», dekadens, perverz népség. Ezzel szemben a tiszta, erkölcsös ember gondolatai a józan ész s a hit fényével vannak átjárva; a nőben embertársat lát s a nemi viszonytól csak annyi boldogságot vár, amennyit az erény révén nyerhet. Nem mámoros, nem neuraszténikus s a szerelem virágait nem szaggatja, hanem Isten akarata szerint gondozza s élvezi! Ó ti, kik az emberiséget szeretitek, ti édes utópisták, kik napsugárt, erdei levegőt, kék eget követeltek a nagyvárosok népének, követeljetek első sorban napsugárt s üde leheletet lelkük számára, hogy el ne fonnyadjanak az erkölcstelenség egészségte-

len atmoszférájában! Ó Ruskin, ki arra biztatod az embereket, hogy házaik lebújok ne legyenek, tanítsd meg őket arra, hogy szivük-lelkük ne legyen undok gondolatok s rothasztó érzések s vágyak lebúja. Ó Kunowszky, te, ki az életet művészettel akarod megreformálni, térítsd észre az embereket, hogy belső életükbe is, érzéseikbe s gondolataikba is vigyék bele az erény formáját, léptessék föl e csunya chaoszban a fegyelem s az önmegtagadás hatalmát; akkor megértik majd jobban az Úr Jézust is, kinek első követelménye a tiszta szív, a tiszta lelki világ, mely informálja az egész embert s annak egész életét. Uram, tiszta szivet teremts belém; tiszta, nemes gondolatokat, erőteljes érzést adj lelkemnek, hogy el ne hervadjon lelkem. Küzdeni fogok minden erőmből a tisztátlan gondolatok s vágyak ellen.

b) Erőteljes, virágzó, tavaszias életer-ő ad belénk. Ha a szépség s az erény hetlyébe állati ösztön lép, meglazul minden kötelék s megrothad a nép életerejének gyökere. A tisztátlanság tűz, mely az életet virágában emészti el; nemcsak a velőt, hanem azzal együtt az életkedvet, az ener-

giát, a teremtő géniuszt. Sehol sem tapasztalni ezt úgy, mint az önfertőzésben; az önfertőzés tényleg fertőbe csapolja le az életerőket s az ilyen nemzedék igazolja Bouffon orvos szavait, hogy az emberiség nagy része az oktalan s elsősorban tisztátalan élet révén nem hal meg, hanem megöli, meggyilkolja magát. Az erejében megszentségtelenített s életet adó hivatásában megbecstelenített természet azután maga föltámad ellenünk s a bujakórban nem az élet, hanem a senyvedés s a halál forrásává válik. Az erőteljes természet, mely az erény határai s korlátai közt él, életet nemz, a megbecstelenített természet pedig nyomort terjeszt életképtelen gyermekeiben. A tisztátlanság a népek életének forrását mérgezi; a bordélyházak kapujánál is az ördög s a halál ül. Orvosok, kik tiszta vért, friss lelket, üde életkedvet akartok biztosítani az emberiségnek, nézzétek az élvezetvágy hekatombáit; mélyedjetek bele górcsöveitekkel a bujakór penészflórájába; elemezzétek ezt a vért, mely elgyöngült, megbecstelenített életerőt hagyományoz át a házasságokban! Küzdjetek bacillusok s prostitúció ellen, de tartsátok szem előtt, hogy az emberi élet lelke s

ereje az erkölcs s erkölcsi erők nélkül önmegtagadás, bánat, fegyelem, ima nélkül összes tudománytokkal részeg embert támogattok, ki egyre roskad, egyre csuklik térdeiben; nem ember az, hanem zsák; azt haladni, küzdeni, hódítani meg nem tanítjátok; aludja ki mámorát s akarjon s küzdjön s áldozzon, akkor boldogul. Járuljon Jézushoz, az ő szive élet, erő s lángoló szeretet. Éget, hogy gyújtson. Keresztje az élet jele; feszítsük rá a bennünk lakozó halált, a bűnt, a szenvedély pusztító, öldöklő kínját s élni fogunk. Egyesüljünk vele az Oltáriszentségben; e szent symposion az ő isteni lelkének tiszta, ragyogó, életerős, virágzó gondolat- s értelmi világát közli velünk; attól pusztul a halál s föléled az élet.

A lélek egyenességéről.

«*Hallottátok: Hamisan ne esküdjél . . . én pedig mondom nektek: hogy teljességgel ne esküdjetek . . . Legyen a ti beszédetek: úgy, úgy; nem, nem; ami ezeken túl vagyon, a gonosztól vagyon*». (Máté 5, 33.)

a) Jézus őszinteséget s egyenességet akar. Az igazmondás az igazság szolgálata, melyet társainknak teszünk. A krisztusi lélek nem hazudik, sem mikor beszél, sem mikor hallgat. A titkot kell őrizni; ügyetlenkedni, indiszkrétnek lenni, nem kereszténység; de úgy kell mindig eljárnom, mint ki az igazságot szolgálja. Ha többen leszünk, kik igy érzünk, akkor mi köztünk sem bizonyságnak, sem eskünek nem lesz helye; az igaz lelkek az erősködést el nem viselik. — S szeressük az igazságot bátran; bízzunk benne s tartsunk ki meggyőződésünk mellett. Könnyű dolog, meggyőződéssel a rejtekben, vagy egyet-

értő emberek közt élni, de nehéz ellenséges széthúzó világban. Aki sokat okoskodik és sokfelé néz, gyáva s hazug lesz. Én pedig krisztusi lelket akarok.

b) «*Hallottátok: szemet szemért; fogat fogért. Én pedig mondom nektek: ne álljatok ellene a gonosznak; hanem aki megüti jobb orcádat, fordítsd neki a másikat is.*» Van jog a visszatorlásra, van jogom ehhez, ahhoz, van jogom mással szemben, melyet sérteni tilos. Igaz; a jog szükséges; az élet egyik sarka, de egyszersmind egyoldalú s kevésbé boldogító tényezője. Ne bizzatok benne nagyon éltetek gazdagítására s boldogítására nézve. A jogból van elég; de adjatok több jóindulatot, nemes érzést, testvériséget, előzékenységet, szolgálatkészséget. A jog végre is személytelen erő; én pedig szerető, nemes egyéniséget akarok. Legyetek nagylelkűek, fiai Atyátoknak, ki napját felvirrasztja jókra és gonoszokra; szeressétek az embereket, ha ők nem is igen szeretnek titeket s neveljétek, becsüljétek meg, köszöntsétek, hogy fölemeljétek őket.

c) «*Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek.*» (Máté 7, 1.) Ne ítéljetek ellenséges indulattal, ne is szubjektiv szempontokból; így

sok-sok tévedésnek s igazságtalanságnak mentek eléje. A ti érzéstek s egyéniségtek szürönközik bele ez itéletetekbe; hogyan lehetnétek így igazságosak? Azért ha itéltek, tegyetek előbb szert nemes, emancipált, elfogulatlan lelkületre; akarjatok jót és jól. — Ne itéljetek szigorúan; emlékezzetek meg saját gyarlóságaitokról s arról, hogy mennyi kellett ahhoz, míg valamire jutottatok, ha ugyan jobbak vagytok másoknál! «Amily itélettel itéltek, olyannal itéltettek meg.» A szigorú, kemény itéletek többnyire az önismeret hiányával járnak; legyen öntudatunk gyarlóságunkról s hibáinkról.

Semmit hiú látszatért!

«*Óvakodjatok, hogy igazságtokat, jó cselekedeteiteket ne cselekedjétek az emberek előtt, hogy láttassatok . . . Mikor imádkoztok, ne az utcák szegletein állva.*» (Máté 6, 5.)

a) Ne törődjünk elsősorban a külsővel, a színnel, a látszattal; hisz a külső a belsőnek virága; a külső a szívnek illata s melege. Ezt a belsőt gondozzátok, majd áttör aztán ereje s fénye rajtatok. Mit használ a külső, ha nem a belső szép világ kisugárzása? Mit használ a szép síremlék? Az áhitat s a képmutatás közt az a különbség, ami a tejes-rózsás arc s a festett lárva közt, Szegény üres lárva! Nekem erő, öröm, élet, bensőség kell; ez telít, ez képesít a külső világ átalakítására.

b) Tehát a belsőbe zárkózzatok. Az öntudat csendjében csendülnek meg a mélység akkordjai. E szent rejtekben van az Úr. «In indepicto fundo cordis», a lélek

átlátszó mélyében, ott, ahol látszatot, csalódást levetettem, ott hol káprázat nélkül tiszta gyermekszemmel önmagamat megláttam, ott találkozik Isten és én, a lélek és atyja. «Menj be kamrádba és ajtóbetéve imádd atyádat a rejtekben.» Aki e kamrába benyitott, az nem sokat szórakozik. Minél jobban hatolsz magadba, annál jobban imádkozol.

c) A művelt ember nem igen szeret külső áhitatgyakorlatokban, körmeneteken stb. résztvenni. Ezt a hajlamot is korrigálni kell. A külső istentiszteletben részt kell venni; az Jézus akarata, miután Istent társasan, testvéries egyesülésben is kell imádnunk; de különben csak hatoljunk a mélybe. A külső istentiszteleten a testvéri szeretet, az alázat s a hitmegvallás is képezi az igazi belső értékeket.

Lelket mindenbe!

«*Mikor pedig bőjtöltök, ne legyetek szomoruak, mint a képmutatók. Te pedig mikor bőjtölsz, kend meg fejedet.*» (Máté 6, 16, 17.)

a) Ne szemre, mire jó ez? Mindent csak a lélekért. A bőjt a lélek megsegítése a test ellen. A test nehézkes, laza, lusta, ösztönös és szertelen s ezzel a súlyával s pszichológiájával ráül a lélekre s nyomja. Lelket bele, lelket, mely könnyed, formás, készséges, fegyelmes, ügyes, erős, gyors, szivós; mely nem lapul, hanem feszül s lendül. Ha igazán bőjtölsz, szivesebben imádkozol; tisztultabb a lelki világod, nincs annyi gőz és köd lelkeden; ösztönöd nem oly tüzes és erőszakos, hanem istenisebb. Azután a bőjt penitenciád is; mert bünteted magadat; azt mondod, amit a tanító a rossz gyermeknek: ma nem eszel; rászolgáltál.

b) «*Mikor alamizsnát adsz, ne kürtöltess*

magad előtt.» (Máté 6, 2.) Elvész a szemek szolgálatában a szív, a lélek. A balkéz ellopja a jót a jobbtól. Csupa tolvaj az emberi tekintet. Úgy tesznek itt, mint a kiállítási palackborokkal; a palack, a címke megvan, de különben víz lotyog bennünk... víz, víz, állott, izetlen víz. Az erkölcsi érték kiesett; üres a szív. A jóindulat, a szívnemesség az alamizsna értéke; enélkül igazán utcára dobod pénzedet.

c) Tele vagyunk formalizmussal; megvannak a jócselekedet hüvelyei, de magvaik kihulltak. Szivünk üres edény; lelkünk hideg tükrözés. Tehát ki kell tölteni érzéssel s élettel. Hogy ma húst eszem, vagy nem, azzal a törvény betűjét követem, de induljak ki ebben is mély érzelmekből, bűneimnek, Krisztus szenvedésének átérzéséből; mindent ki lehet szőni lélekké s érzéssé; a bőjtöt is engeszteléssé, hódolattá, alázattá, szóval isteni életté. E meleg életről feledkezik meg az ember; kevés benne a vallás, mint átérzett gondolat; vannak emóciói, de nem tud belőlük «istenországot» alakítani; nem tud bennük örvendezni. Nem tud sem hinni, sem megnyugodni, sem lelkesülni, sem örülni.

Örvendjen az alázatos hódolatnak, örüljön a lélektisztulásnak, mely által jegyesi szeretetre tesz szert. Ó igen, átérezni, fölemelkedni, örvendezni, mert különben ránk olvas a középkori Eckhardt: «Was nützte es, ich wäre ein König und wüsste es nicht.» Lelkemet átélem.

Imádságos, misztikus élet.

«*Te pedig, mikor imádkozol, menj be kamrádba s ajtóbetéve imádd Atyádat a rejtekben.*» (Máté 6, 6.)

a) Imádkozni . . . lelkünket Isten felé kifeszíteni, mint ahogy a lepke kifeszíti szárnyát a napsugárban s fölszívni az isteni benyomásokat, a fényt, az energiát s azután átélni azt. Ez csendes, folytonos ima és élet. Isten közli magát s mi átéljük. Éljünk imádságosan magunknak. Jóllehet van a földön munkakörünk s hivatásunk, de ne felejtsük öntudatunkat, belső lelki világunkat kialakítani. Sok energia feszül meg kenyérért, hatalomért, kultúráért, élvezetért; fektessünk sok erőt ebbe is. A természet is mindenütt az erős alakot sürgeti, akar erős oroszlánt, erős sast, erős liliomot. Önzésem is ezt sürgetné: fejtsem hát ki szépen, nemesen, erényesen öntudatomat; építsem ki krisztusi motívu-

mok szerint. — Voltak csendes művészek, kik egy kaput faragtak, egy rostélyt kovácsoltak, egy könyv iniciáléit festették életükön át; én is ily csendes művész vagyok, egész életen át életemen dolgozom. Igazi művészet, mely nem kenyérkereset.

b) Mindent a több életért. Az élet súlypontja nem haszon, nem a kihatás, vagy az érvényesülés; nem a mű, melyet valaki önmagán kívül alkot, hanem melyet magában alakít ki. Ha remekművet kőben, színben, fában, szóban, hangban alkotni nem tudok, az nem baj; csak tudjak alkotni önmagam érzületében. A létet kidolgozom érzéssé, bizalommá, reménnyé, nyugalommá, szeretetté, örömmé, harmóniává, szépséggé, zenévé; az ösztönös természetet szabadsággá, a szabadságot krisztusi egyéniséggé. Erre szentelek időt s erőt! Nem gondolom elveszett időnek, melyben önmagamba tértem s önmagamat rendeztem, hogy ne ösztönök indításai szerint cselekedjem, hanem azokat szolgálatomba hajtsam. Tisztelem a misztikus lelkeket, mert életet lehelnek, mint az erdők, békések mint a völgyek; ezek élik át s írják meg «Krisztus követését».

A legszebb imádság.

«*Ti tehát így imádkozzatok: Mi Atyánk, ki vagy mennyekben.*» (Máté 6, 9.)

a) Mi Atyánk... Te erős, édes, személyes szellem... telve jósággal; mikor Atyánk hívunk, akkor közelítünk meg téged legjobban. Szivünk sugallata kell hozzá; falábakon járó eszünk csetlik-botlik az Istenkeresés útjain. Az «Istenfogalmak» azért olyan vérszegény vagy éppen torz képletek. Szellem és élet az Isten s a fogalom halavány s a képzelet megtévesztő. — Jézus e szóval «Atyánk», mutatott rá az útra, melyen Isten felé mehetünk. Mással ne igen gyötörd magad: szeress s légy gyermek. Adjuk át magunkat Atyánknak s akit küldött, Krisztusnak, mint ahogy az evangélium ösztönöz és tanít. Szerető hittel menjünk feléje, alázatos, hódolatos, engesztelő, vágyódó akarattal. Ez érzületben a lélek finom érzékenységet mutat; enél-

kül elsötétül s elszárad. Tehát föl az Istenközelségbe, az ő oltalmazó, biztató, megnyugtató közelségébe. Atyám ő s erőm; erőt szívok belőle, csak úgy boldogulok; ő egészíti ki elégtelenségemet; ha átleng rajtam, föléledek. Egy csepp az ő édes szeretetéből többet ér, mint a tudásnak óceánja. Ó szólj gyermekedhez; tölts el vigasszal és megnyugvással. Pater mi, pater mi!

b) «*Szenteltessék a te neved.*» Inspirált tiszteletre van szükségünk az örök végtelen Fölséggel szemben: imádnunk kell őt. Kicsiny, véges vagyok; te, Atyám, végtelen vagy; időben élek, te örök vagy. Te a nagy Úr, én szolgád s bennem lesz öntudattá a te nagyságod s a világ függése. Tisztellek s mély hódolattal tekintek föl rád, ki a mélység fölött tartasz, nem azért, hogy ledobj, hanem hogy üdvözíts. Azért tiszteletem szeretetbe csap át s örvendezve mondom: Szent, szent, szent a seregek Ura Istene. Teljes a föld s az ég az ő dicsőségével. Igen, teljes, akinek te betöltöd; teljes gondolattal, alakkal, erővel, szépséggel annak, ki téged ismer; aki pedig nem ismer, annak teljes a föld érthetetlenséggel, kínnal, sötétséggel. Ó vonzz,

hogy érezzelek, emelj, hogy dicsérjelek s dicsőítselek örökké. Iparkodlak megdicsőiteni magamban . . . mily kegyelem s boldogság, hogy ezt tehetem.

c) «Jöjjön te országod», a tied. Másoknak is vannak országai; a nemzeteknek, a tudománynak s kultúrának. Ezek az országok ki nem elégítenek; térben s időben terjeszkednek, de a szív mélységeit s magaslatait meg nem közelítik. A te országod e mélységeket tölti ki s e magaslatokra vezet! a te országod erő, élet, öröm a lélekben; továbbá a te országod az igazságosabb, nemesebb, emberibb, földi lét; — a te országod a lelkek nagy közössége, az anyaszentegyház s végre az örökkévalóság. Valami már van ez országodból bennünk s körülöttünk; kérünk, foglaljon tért jobban; fejlődjék lelkünk, fejlődjék a világ a te gondolataid szerint, fejlődjék ki minden. Legyen kevesebb sötétség, kín, pusztulás, halál körülöttünk; ismerjünk rá műveidben a te végtelen jóságodra! Ez ádventben, az Istenország terjedésének reményében élünk s dolgozunk . . . jöjjön el országod, azt sóhajtja minden imánk, minden munkánk s küzködésünk!

d) «*Legyen te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is!*» Te a létben föltétlen s akaratodban szent s kifogástalan vagy! De a te akaratod nem emberi s az emberi tervek, gondolatok s érzések méreteit végtelenül fölülmúlod. Te igazítsz el mindent, jót, rosszat. Rosszat is, abból ki nem menekülhetünk, mert a világ mechanikájának malmában őrlődünk, de te a rosszat is erkölcsi jóra rendeled. Nem szabad tehát a bajoktól s küzdelmektől elernyednünk; ha át is csap rajtunk a keserűség hulláma, kérdezzük mindjárt: mit tegyünk, hogy az Isten akarata legyen? A tompa szenvedés nem az; a küzdő, tűrő, bizó szenvedés igen. — Minden másban is azt teszem, amit az ész s a hit, a természet s a kegyelem javasol. Ez az Úr akarata. Mindig meglesz az Úr akarata, ha a hivő, bizó lelket érvényesítem s világ, keserűség, munka, küzdelem fölé emelem.

e) «*Mindennapi kenyerünket adjad nekünk ma.*» Szükségleteink s igényeink vannak; kenyérre, ruhára, hajlékra szorulunk; egy darab világ kell nekünk, hogy rajta lelkünk szépen kifejlődjék. Ne borítsa el a föld, a világ a lelket, de viszont ne sor-

vadjon el a lélek a világ hiányától. Adj nekünk annyit, amennyit az egyszerű, igénytelen, nemes élet kíván. — Sok lélek nem a hiánytól, hanem a bőségtől vagy a szükségletnek túlságos hajszolásától sorvad el. Minek a sok ideginger s élvezet, mely tönkreteszi az erős életet? Igaz Bouffon szava: az emberek nem halnak meg, hanem megölik magukat ... esztelen életmóddal. «Tedd, hogy a kövek kenyérré legyenek», mondja a modern, lelket-testet ölő munka; de mi haszna, ha e sok kenyértől meghalunk! A kenyér is kő lett nekünk. Becsüljük meg az egyszerű ételt, a jó vizet, levegőt, éji álmot; taníts minket élni Uram!

f) «*És bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképp mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek.*» Ahogy élni akarunk testileg, úgy még inkább lelkileg. Ez a kívánság a szív legmélyebb s legizzóbb vágya, a lélek kiáltása: «Hallgasd meg Isten az én imádságomat és ne vesd meg könyörgésemet, figyelmezz rám és hallgass meg engem.» Bocsásd meg bűneimet ... ezt kérem tőled. Ezt csak kérnem lehet, mert rám nézve sem érdemnek, sem küzdelemnek, csak kegyelemnek tárgya lehet. Te

adhatod meg. Ha megadod, élek; ha nem adod, meghalok örökre. Szivesen megteszek mindent, amihez e kegyelmet kötötted; bánok, gyónom, eleget teszek s még valamit: én is úgy teszek, amint hogy nekem tégy, remélem; én is megbocsátok szivből, igazán; megszólítom, kire nehéztelek. Te mondtad máshol, hogy templom, oltár, áldozat nem segítenek rajtam, ha a testvérre haragszom. S valóban mit is kérek, bocsánatot, vagyis könyörülő szeretetet, ha a szeretet, jóindulat s a közösség lelkét mással szemben nem érvényesítem? «Irgalmat akarok s nem áldozatot.»

g) «És ne vigy minket a kisértetbe.» Az életben sok a sötétség, nehézség, küzdelem és érthetetlenség; ezek lelkemnek kisértései. Imádkozom s nem hallgat meg az Úr; szenvedek igazságtalanul; türelemre van szükségem természettel s emberrel szemben; lelkem egyensúlya meghibban; nem értem magamat s a világot; Istenem, ne vigy a kisértetbe; ne boríts rám sötétséget; ne éreztesd a lét s a küzdelmek kegyetlenségét. Kisértésem lesz, ösztöneim ellene mondanak lelkiismeretemnek; a test, a világ, az ördög nem némák; de add, hogy megálljam helyemet; adj a kisér-

tésekben kitartó, el nem sötétedő, bátor, áldozatkész lelket. — Legyen bátorságunk a jóhoz, a kötelességhez! De részünkről is tegyünk meg mindent, hogy a kisértetbe bele ne kerüljünk; óvakodjunk gondolatainkban, érzéseinkben, képzeletünkben a rossznak útjaitól. Bizalmatlankodjunk minden iránt, ami a lélek békéjét zavarja. A lelki egyensúly megzavarodását könnyen követi a hajótörés.

b) «*De szabadíts meg a gonosztól.*» A személyes gonosz az ördög. A szentírás rámutat s nincs pszichológia, mely meg tudná magyarázni lelki életünk elsötétedéseit s keserves megzavarodásait; belőle való sokszor a kétely s bizalmatlanság; közelségének tulajdoníthatni a sötét, hideg gondolatokat Istenről s kegyelméről. — Szabadíts meg a földön járó gonosztól, mely már is ily sötét s hideg s kiöli az életet, s még inkább a gonosztól a más világon; óvj meg, hogy ne essünk hatalmába! Ez az, mely testet s lelket a gehenna tüzére vet. Ments meg, Uram, minket az örök haláltól. — Itt a «gonosz» átka a bűn s a halál, ott túl pedig a kárhozat.

A lelki emberről.

«*Tested világa szemed; ha szemed tiszta, egész tested világos leszen; ha pedig szemed álnok, egész tested sötétség leszen.*» (Máté 6, 22.)

a) Szemed a lelked; fénye ömlik ki rád. Tényleg testünkre ömlik lelkünk; lázba sodor és inficiál. A bűn, mely az akaratban van, megzavarja a testet is. A harag, irigység, búbánat, féltékenység, aggodalom, mérgez; meghasonlás, rossz kedv inficiált atmoszféránál rosszabb. A dühös, fölindult ember verejtéke s nyála is mérges; megmérgezte azt a lélek a maga gondolataival, képzeleteivel, vágyaival. Ellenben a szeretet, az öröm, a lelkesülés friss erőt s ifjúságot ad; fölépíti s kialakítja a testet is. Ki kell tehát mosnunk lelkünkből minden zavaros, iszapos, petyhüdt, mérges, nemtelen érzést; szabad folyást kell biztosítanunk a lélek kristály-áramai-

nak. Ne mondja senki: nem birom; ne higyjen a rossznak, higyjen a jónak s erejének; gondolkozzék s szeressen Isten gondolataival s szeretetével.

b) Sugározd ki ezt a világos, illatos lelket; a világ azt a szint ölti, melybe öltöztetted. «A lélek minden; amit gondolsz, az leszesz.» «Tedd szép gondolatok otthonává lelkedet. Senki sem tudja, mert kora ifjúságától senki sem próbálta meg, hogy a boldogság mily tündérkastélyait építhetnők föl jó gondolatokkal, melyekbe bizton megvonulhatnánk küzdelmeink közt.» (Ruskin.) Szent igaz, hogy a lélek teremt világot; érzelmei magaslatain dacolhat alacsony viszontagságokkal, mert

«Vor eines Dichters Blicken
Wird jede Blüt am Strauch zum Lied;
Die Strasse wird zur Bühne,
Wenn Shakespeare's Auge auf sie sieht.»

Legyen hát lelkem fény- és hőforrás; hisz több van benne Istenből, mint az egész anyagi világban!

Az aggságos gondokról.

«*Ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, sem testetekről, mibe öltözzetek... Tekintsétek az égi madarakat; nem vetnek, nem aratnak... Nézzétek a mezei liliomokat... nem munkálkodnak és nem fonnak.*» (Máté 6, 25.)

a) Dolgozni, ez az első evangélium, melyet a teremtő hirdetett. Ez nagyságunk s uraságunk útja, tévedéseink kiigazítója, kételyeink oldozója s Krisztus ezzel nem ellenkezik, hanem elitéli azt a lázas, önző, egoista kegyetlenséget, melyben az ember töri magát s tönkre tesz mást; azt az aggódó, versenyző, izgalmas gazdasági harcot; azt az esztelen gazdagodási vágyat, mely minél többet akar s ezáltal szétszedi saját lelke szépségét s a világ harmóniáját. Minek fokozni az igényeket ételben, ruházatban? Van-e szebb élet, mint az egyszerű, énekes s virágos természet? Ha nagy lábon éltek s más-

tól minél többet elragadtok, krízis lesz a vége. Ez a hajsza nem az evangélium programmja; «gazdagodjatok», ez nem evangélium, hanem «dolgozzatok s lelkiek legyetek». Nagy lábon való életért az evangélium nem szavatol; a föld nincs arra berendezve, hogy milliomosok legyünk.

b) Kivált apostolaitól kívánja ezt az Úr. Tudjatok morzsákból élni! «Wer von Brodsamen nicht leben und für ein Schwert nicht alles entbehren kann, is nicht geschickt zum Dienst der Wahrheit». Mi lesz az evangéliumból, ha az apostolok pénzt keresnek? Az egyszerű élet, az igénytelenség adja a «pondus Evangelii»-t, az erkölcsi komolyságot. Lesznek mindig, kik az evangéliumért minden egyebet odaadnak. Valamint a harcos, midőn a tárogató szól, kibontakozik nejének s gyermekeinek karjaiból, elhagyja házát s otthonát: úgy az apostoli ihletű lelkek is tudnak lemondani mindenről s tarisznya s bot nélkül neki indulni a világnak. Ez Jézus gondolata s kívánsága!

c) «*Mondom pedig nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt így felöltözve, mint egy ezek közül.*» Elragadtatással nézi az Úr Jézus azt az isteni pompát, melybe

a mezei virág van öltözve. Szereti s élvezi s dicséri a szépséget; van lelke hozzá, mely isteninek látja azt. «Ha pedig a mezei füvet, mely ma vagyon s holnap kemencébe vettetik (miután avar, kóró, pozdorja lett belőle), az Isten így ruházza, mennyivel inkább titeket, kicsinyhitűeket!» Az Isten minket tehát szebben ruház; ad szép természetet, isteni vonásokat a kegyelemben, mintáz, alakít a segítő malaszt finom illetéseivel, fölséges érzéseket sző lelkünkbe: miért nem bízunk szerető művészetében?! Ijeszt tán a környezet, a sokféle kudarc, az üres szépség? Igen, el lehet rontani a szép lelket s üressé tenni szépségét, de az ne zavarjon; kórók, avar dacára kifeslik a napsugárban a mezei virág! Hordozzam lelkemben kincsemet, az Istent, éljem át kegyelmét; lesz harmat, lesz virág, lesz olaj, lesz illat a lelkemen; de óvom is e virágot s lelkesülök érte jobban, mint Salamonnak s az egész történelemnek pompájáért, mert ime én több vagyok ezeknél!

d) «*Tekintsétek az égi madarakat... nem vetnek, nem aratnak.*» Ime a szárnyaló madár, a természetnek ünnepnapi köntösbe öltözött kegyeltje; földet, létet arra hasz-

nál, hogy emelkedjék és szárnyaljon. Emelkedni . . . töltekezni . . . imádkozni. De az emelkedés s a repülés nagy energia. Mily fölséges látvány az ég mélyein uszó sas! Mi kell tehát nekünk? 1. Függetleníteni a lelket a lelkiek lángoló szeretete által. Úgy szeretni, hogy el ne hanyagoljuk magunkat, még ha gondok ostromolnak is. 2. Úgy nevelni magunkat s másokat, hogy kevés igényünk legyen. Jézus így nevelte apostolait s mégis kérdezni merte: szenvedtetek-e hiányt valamiben? úgy-e nem? 3. Nagy bizalom és megnyugvás Istenben; többször átélvezni a 90. zsoltárt: «Aki a Fölséges segítségében lakik, a menny Istenének oltalmában marad.»

A fölényes jóindulatról.

«*Imádkozzatok rágalmazóitokért; és aki egyik orcádat megüti, fordítsd neki a másikat is . . . Mert ha azokat szeretitek, kik titeket szeretnek, minő hálát érdemeltek? hisz a bűnösök is szeretik azokat, kik őket kedvelik.*» (Luk. 6, 28.)

a) A fizikai világban vannak erőforrások; a morálisban is legyenek; ilyen az akarat, mely a jót, a helyeset, a nemeset akarja, mely célba tör, rendet és egyensúlyt teremt, akadályokat legyőz, ellentéteket elsimít, szóval jó erő-, fény- és hőforrás, gyógyforrás; tekintete, arckifejezése, kézszorítása is jót tesz. Ezt a teremtő, eligazító, rendet s egyensúlyt alkotó erőt hozzátok magatokkal; induljatok ki magatokból a jónak gyakorlatára; szeressetek, emeljetek, melegítsetek. «Ha azokat szeretitek, kik titeket szeretnek», nem vagytok erkölcsiek, hanem az akció s reakció

törvénye alatt álltok; azt a bűnösök is, ezek a nem szellemi emberek is teszik; ti szeressetek ott, hol titeket nem szeretnek; akkor lesztek napok, gyógyforrások, gyógynövények; akkor adtok valamit magatokból. Ime, mily érvényesülés ez: adj, tégy valamit, ami nemcsak reakció és mechanika.

b) «*És ha azokkal tesztek jót, kik veletek jót cselekszenek, minő hálát érdemeltek?*» Akkor ti csak anyag, súly, mennyiség vagytok; csak a passzió törvénye alatt álltok; a $2 \times 2 = 4$ képlete vagytok; lélek nincs bennetek. Tehát necsak reagálni, hanem léleknek, vagyis kiinduló akciónak lenni. Jót tenni azokkal, kik ellenszenvesek, azért, hogy emeljük őket; utánuk járni, megnyerni őket. — Akarok másoknak ma használa lenni és pedig szivből; akarok nekik valami szolgálatot tenni s ebben kedvemet lelem.

c) «*Ne ítéljetek s nem fogtok ítéltetni; ne kárhoztassatok s nem fogtok kárhoztattatni; bocsássatok meg s megbocsáttatik nektek.*» Mindezt az embernek, mint pozitív lelki erőnek s alkotó jóakaratnak szempontjából. Ez nem a mafla együgyüségnek ajánlása, mely mindenre ament mond, ha-

nem további jellemzése az intézkedő lelki erőnek. Látom mások hibáit, de nem ütöm őket agyon; ügyetlenségük, sértéseik ne legyenek csomó a lelkemben, melyektől görcsös, gödrös lesz a belső világom. Nem, én pozitív villamossággal vagyok telítve s fölülemelkedem s tudom az embert elviselni s előre vinni a jóban. Különben magam adnám meg az árát kelletlen, pesszimista, tehát szenvedő lelkületemnek. Szabadságot adj, Uram, a belső torzalakulásokkal szemben.

d) «*Adjatok s adatik nektek, jó és tömött, megrázott és kifolyó mértéket öntenek a ti öletekbe.*» Akiben a lélek aktiv s kezdeményező, akiben pozitiv kihatásokra van nevelve, aki a világban nemcsak szenvedni, nyögni, panaszkodni, sérülni akar, hanem napsugár akar lenni és hegyi patak és harmatos rét akar lenni s útszéli gyógyfű, annak adatik jó és tömött és kifolyó mértéke az életnek, bensőségnek, tartalmasságnak, vigasznak, örömnek. Próbáld meg; de légy lélek s ne vajcsomó.

A vak vezetőről.

«*Azután monda nekik hasonlatosságot is: Vajjon a vak vezethet-e vakot? nemde mindketten a verembe esnek.*» (Luk. 6, 39.)

a) A vak, vagyis, aki nem hisz, nem remél, aki sötéten néz, akinek nincs napsugara, az nem vezethet, nem nevelhet, nem emelhet. Hasonlókép, aki el van káprázatva a közvetlen környezettől, akit a szokás, a hagyomány, az emberi tekintet megfoszt a végtelen kilátásoktól, az sem vezethet. Ugyancsak kit a szép test s a szép föld megigézett s aki ezzel a belső világosságot elborítja s a lelket elfelejti, az sem vezethet. Vezessen, aki lát, aki nem ködbe néz, aki szabad, aki szellem és élet; ne a pesszimista, ne a farizeus, ne az epikureus, hanem «egy a ti mesteretek», a látó, a fényes, az Istenfia s amennyiben én is vezetni akarok, hozzá hasonlóvá kell lennem.

b) «*Nem fölebbvaló a tanítvány mesterénél; tökéletes lesz pedig mindenki, ha olyan, mint az ő mestere.*» Ha alacsony mestereket választotok s azok cselekedeteit veszítek zsinórmértékül, kontárok nyomában szögletesek lesztek. Ha életet s lelket alakítasz, akkor a legfölségesebbet vedd mintaképül; azért lett az Isten emberré. Jézus nem zsidótipus, nem klasszikus, nem elsőszázadbeli, Jézus örök, «tegnapi és mai». A gondolkozó ember mindig valamiképen kiemelkedik az időből; a szent is kora fölött áll s örökkévaló életet él. Tehát mesterem nem Kant, nem Goethe, nem Wagner, sem Nietzsche, hanem «excelsior» a jelszavam. A léleknek végtelen látóhatár kell; az Krisztus adja.

c) «*Mit nézed pedig a szálkát atyádfia szemében, a gerendát pedig, mely tenszemedben van, nem veszed észre?*» Ime az ösztönös, a külre ömlő s még nagyrészt öntudatlan ember képe; érzékei nyomán a külre figyel s emancipált öntudata, mely magát nézi s magát kezeli, még nincs. Még nem egyed, mely magát mint tárgyat észleli; belülre még nem lát, csak külre, tehát még nem igazi öntudat. Azért lát mindig mást s másban a szálkát is, ma-

gát nem látja, még ha gerenda, vagyis nagy hiba is van a lelkén. Mily szánandó bohóc s ha komolyan adja, mily ügyetlen szőrszál- és szálkahasogató. Jézus látja az elnyomorodott lelki világot, ezt a liliputi, törpe, csunya népséget s keltegeti s ki akarja húzni a töpörödött alakokat s ki akarja simítani a gyürött, ráncos lelkeket. Nem szőrszálhasogató kisbiró, hanem szép, nemes, sugár lélek akarok lenni s másokat elsősorban magam értéke s erénye súlyával befolyásolni!

A szoros kapu és keskeny út.

«*A szoros kapun menjetek be; mert tágas a kapu és széles az út, mely a veszedelemre viszen s sokan vannak, kik azon bemennek.*» (Máté 7, 13.)

a) A széles úton sokan járnak; azok, kik magukat nem fegyelmezik s az ösztönös természetet követik. Nem kell ahhoz erő, küzdelem s törekvés. Aki piszkos, rendetlen, rest, kelletlen, barátságtalan, aki savanyú, keserű, rossz indulatú akar lenni, annak csak hagynia kell magát... széles az út. Aki ösztöneit követi s lelkiismeretét eltompítja, aki durvaságát nem fékezi, az is széles úton jár. Mily marhacsapás ez! Sehol az Úr Jézus nyomai; de nem is jár ezen az út on a mosolygó szépség; mocsarak s kiégett sziklafalak közt vezet az út, szélein sehol virág, sehol kereszt. — Lélekben úgy látom s azt hallom, mintha láncravert emberek csordáit hajtaná maga

előtt az ördög; a széles úton rabok járnak. Mily utálatos, alávaló út ez, sötét, sáros, sirba s pokolba visz.

b) «*Mily szoros a kapu és keskeny az út, mely az életre viszen; és kevesen vannak, kik azt megtalálják.*» Az útjelzőn ez áll: Én vagyok az út. Ez az út keskeny, de fölséges; egyre emelkedik s ha megindulunk, napsugár s friss szellők járnak rajta; szélei tele vannak gyógyfüvekkel; fenyőerdők, harmatos virágok s források szegélyezik. Sok málhával s komforttal nem lehet rajta járni, de frissen, üdén, lelkesen s énekszóval könnyű boldogulni. Nem jár rajta bűn, sem a gondoknak az a szomorú, sötét árnyéka, mely Atyát nem ismer. A szenvedőt, a beteget, a haldoklót az Isten ragyogó angyalai gondozzák ez úton. S jaj, e fölséges utat kevesen találják meg! miért? Kell elszántság hozzá, hogy neki vágjunk az «Isten hegyeinek»; de ha megtettük, nem félünk többé és minél magasabbra érünk, annál inkább töltekezik szivünk örömmel.

c) «*Törekedjetek bemenni a szoros kapun.*» (Luk. 13, 24.) A görögben az áll, hogy «αγωνίζετε»; agonizáljatok e belépésért. Élet-halál harccal vágjatok utat. Nem mást

kell legázolnotok, hanem magatokat keményen fognotok. — Nem kímélek semmit, hogy a keskeny útra, a pontos törvénytartásra, szenvedélyeim, hajlamaim fegyelmezésére, önmegtagadásra, áldozatkészségre szorítsam magamat «corde magno et animo volenti», lélekkel, mely akarni tud. Nem vagyok-e lusta reggel a felkelésben vagy nehézkes, piszmogó kötelességeim teljesítésében?

A hamis prófétákról.

«*Óvakodjatok a hamis prófétáktól, kik juhok ruházatában jönnek hozzátok, belül pedig ragadozó farkasok*». (Máté 7, 15.)

a) Sok próféta jár köztünk. Vigyázzunk, hogy a külső, a látszat meg ne tévesszen; az bárányból, de lehet alatta farkas-lélek. — Vannak, kiket tudomány, filozófia, műveltség, hírnév, irodalmi kiválóság fényköre övez; némelyek filozófusnyugodtsággal ignorálnak Istent; vagy a nyelvezet s vakító ötletek vakmerő bravurjával nevetik a hivőket; mások nagy emberszeretettel keresik a boldogság s érvényesülés új tipusát s féligazságokkal árasztják el a világot; vannak, kik sötét rezignációt prédikálva az «igazi» evangéliummal kínálják a világot. (Spencer, Tolstoj, Nietzsche, Ellen Key stb.) Tudomány, művészet, finomság, elegancia, előkelőség, rang, állás ajánlják őket; de vi-

gyázzatok, aki Krisztust tagad, az lelketeket tépi szét. Ők tépnek és szaggatnak, — világot akarnak Isten nélkül, Krisztust csodák nélkül, evangéliumot egyház nélkül, egyházat pápa nélkül, embert lélek nélkül, lelket halhatatlanság nélkül . . . ime a ragadozók! Mennyi finomság a vizitekben, zsúrokban, mily ignorálása templomnak, Oltáriszentségnek. Sok szellemesség, mindennel törődés, de sötét, szégyenletes tudatlanság hit s lelki élet körül. Lovagiasság, előkelőség lépten-nyomon, de gyűlölet hittel, kegyelemmel szemben, mintha ördögi magnetizmus befolyása alatt állnának. Szeretnek, szerelmesek is, de a jegyest hitében lehűtik. (Vegyes házasság.) Kevés jó, sok rossz; nekünk a minden-jó kell.

b) «*Az ő gyümölcseikről ismeritek meg őket. Vajjon szednek-e a tövisekről szőlőt vagy a bojtorjánról fügéket? Így minden jó fa jó gyümölcsöt terem.*» A tant gyümölcseiről itéljük meg. Az igaz lélek gyümölcse a fényes, meleg öntudat, a béke és megnyugvás, az öröm és szeretet, a bizalom és bátorság minden jóra, — az Isten velem s Isten bennem. Krisztus kegyelme e belső szép világot adja, mely erős, igazságos s áldozatos külre is. — Ne köves-

setek tant, melytől elborul a végtelenbe néző szemetek, — vagy ahol a sötétségben bénul erőtök s nem éreztek hivatást megküzdeni minden rosszal, — ahol lágy és szenvedő, vagy kemény és kegyetlen lesz lelkületetek. — De a mi különféle irányzatainkról is eszerint itéljünk, mert néha világias és könnyelmű vagy érzékies, vagy sötét s bizalmatlan szellem kerekedik fölül lelkünkben; gyümölcseikről ismerjük meg a jó vagy rossz szellemet. Nekem erős, bátor, bizó, jóindulatú istengyermeknek kell lennem; ami elsötétít s megzavar s lelki békémet veszi, azt élesen megfigyelem.

c) «*Minden fa, mely nem hoz jó gyümölcsöt, kivágatik és tűzre vettetik.*» A rossz gyökeret ki akarom vágni; utána járok s azzal az érdeklődéssel, mellyel kerti fáimat nyesegetem, akarom a lelkek rossz hajtásait letörni. Csakhogy itt fejszével s ollóval nem boldogulunk, hanem az elsötétült, szenvedő, elkeseredett, tapogatódzó lelkek elé az egy, igaz prófétának, Krisztusnak szellemét kell kitárnunk. Fényt, örömöt, édes erőt, biztos megnyugvást állítsunk a sötétséggel, szenvedéssel, elkeseredéssel szemben. A torzalakot a madonnaarc cáfolja legjobban; a tépelődő lelket

az édes, szent öröm. Ezt be kell mutatnunk önmagunkban idegen prófétákra hallgató testvéreinknek. — Magamban is ki akarom vágni a rossz gyökeret: az érzékies racionalista, kemény önző, sötét, blazirt irányzatot. Jó fa akarok lenni; Krisztus ültetett; szerinte akarok fejlődni s virágozni s gyümölcsöt hozni; azért nem kimélem magamban a rossz, túltengő természetet.

A puszta hit nem üdvözít.

«*Nem minden, aki mondja nekem: Uram, Uram! megyen be mennyeknek országába, hanem aki Atyám akaratát cselekszi, az megyen be mennyeknek országába.*» (Máté 7, 21.)

a) Jézust szeretjük, ha kegyelmében élünk. A kegyelem a «semen Dei», Isten-csira; isteni élet lekötött erőképen; istenülés kikezdésképen! Ez a lekötött erő föl-fölszabadul; ez a csira csirázik s bontogatja szikeit, kialakul az Isten-csirából a természetfölötti ember, kialakul termete, arca: a Krisztus-arc. Ez a reális természetfölötti erőkészlet Jézus kincse bennünk, ő adja; ahol az nincs, ott neki sincs része, nincs otthona. Ezek a lekötött, természetfölötti erők öntudatunkba lépnek a hit gondolataiban, a meggyőződés erejében, az érzések nagylelkűségében, vonzalmakban, vágyakban, ragaszkodásban. A kegyelemből való a kegyelmes, vagyis isteni

érzület. Azért sürgeti Jézus a kegyelmet. Mit akarunk tehát kegyelem nélkül? Hogyan fejlődjünk, ha az Istencsira, ha Jézus ereje nincs bennünk? Mit dolgozunk, ha levegőt faragunk? Füst, levegő, köd, illuzió lesz életünk! Járjon át ez érzés! Kegyelem szeretete s a bűn gyülölete Jézus szívverése bennünk!

Ne mondjátok, hogy értitek Jézust; ha nincs bennetek az Istencsira, ha a kegyelmet nem becsülitek. A komoly keresztény öntudatnak mindenekelőtt arra van gondja, hogy a megszentelő malaszt állapotában legyen.

b) Jézust szeretjük, ha e kegyelmi életet öntudatos, őszinte barátsággá fejlesztjük. Jézus a mi barátunk s nemcsak hogy el nem szakadunk tőle, hanem még megszomorítani sem akarjuk, oly közel áll hozzánk; szemeinkben nálánál senki sem szebb, senki melegebb, ragyogóbb, bensőségesebb; az ő lénye átjár, lefog minket; csoda-e tehát, hogy a világ le nem hűt, el nem tántorít, csoda-e, hogy el nem felejtjük őt s e lélekegységben készakarva bocsánatos bűnt sem követünk el. Az ilyen fejlett, meghitt szeretet az alázat nyomain jár, mert odaadó, simuló, gyengéd érzés.

A bárány szelidségével simul a jó pásztorhoz, mellette szorong, keze érintését, simulását lesi, háláját boldogságában mutatja ki. Hogy bántaná őt meg?! Megbántani? minek? Hisz ez boldogtalanság, ez leggyengédebb érzelmeink elleni erőszak volna? Nem megbántani, hanem szeretni! Diliges Dominum Deum tuum! E hűséges, édes barátságban könnyű pontosan teljesíteni kötelességeinket, jóindulattal lenni, nem hazudni, elnézőnek, okosnak, kiméletesnek lenni. Az egész életet a reggeli mosakodástól az esti lefekvésig krisztusilag stilizálni. Családot, hivatást, munkát isteni színvonalra emelni érzéseink révén s az élet apró követelményeinek fölényes s meleg lélekkel megfelelni.

c) Püspök, próféta, csodatevő elveszhet, ha csak a hivatás s a hivatal kegyeire támaszkodik; mindenkinek a megszentesülést, a tökéletesbülést kell magában fokoznia. Mily nagy baj s botrány az, ha a «hivatalosak» nem szentek; hiábavaló az Uram-Uram szó ajkukon s az Isten szimboluma ruháikon; a fölséges Úr az isteni értéket keresi a fényes takarók alatt. Mindenkinek szól az is, hogy ne bízzunk az áhitat lelkesülésében, mikor tetteink-

kel nem szolgáljuk az Urat. Isten akaratát tedd, tökéletességedet azon mérd; úgy leszesz reális ember; önámítás az, ha könnyekben, megindulásokban, elérzékenyülésekben keresünk tökéletességet s a tetteket mellőzzük.

Hódolat a Fölségnek.

«*Mikor pedig bement Kafarnaumba, egy százados mene hozzá, kérvén őt: Uram, szolgám házamban fekszik inaszakadtan. És mondá neki Jézus: én elmegyek és meggyógyítom őt. És felelvén a százados mondá: Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj.*» (Máté 8, 5.)

a) A Fölség érzete átjárja a százados lelkét; érzi, hogy természetfölötti hatalommal áll szemben, mely teremt, gyógyít, gazdagít, boldogít. Vele szemben oly kicsivé törpül, azért hódol. Nagy boldogság s nagy gazdagság hódolni tudni, vagyis átérezni a Fölséget. Arra valók vagyunk, hogy lelkünket feléje kitárjuk, hogy nyomait keressük, hogy áhitattal észrevegyük. Lelkünk Istent érez, mint szemünk napsugárt. Sok tekintetben eldurvul s eltompul; ébresszük hát s nemesítsük. Hadd vegye észre, hogy az egész lét Isten

megnyilatkozása, hogy Isten van elöntve természeten, virágon, alkonyon; fátyol ez mind, mely alól kinéz a szépség s lelkiség. Ó, én rokona vagyok, mert megérzem, megismerem s átkarolom, «Wäre das Auge nicht sonnenhaft, Wie könnten wir das Licht erblicken; Lebt nicht in uns des Gottes eigne Kraft, Wie könnt uns Göttliches entzücken?» Bennem is jár az Úr; elrejtőzik gondolataim s érzelmeim lombjában s én hívom az Urat, mint az Isten hívta a bujdosó embert: Istenem, hol vagy? Ugy-e közel vagy? Bennem vagy!

b) Nem vagyok méltó, hogy bejöjj, de ha méltatsz és bejössz, szivem eltelik hódolattal, örömmel s boldogsággal. — Jézus szivesen jön be. Az Isten beömlik lelkünkbe, mint a napsugár az erdőbe; minden szívbe akar jönni, ezt jelzi az irás: ime, ajtódnál állok s kopogok. Jött, nem hívták; tán koldus s kér kenyeret; tán szerelmes s kér szivet; tán szolga s szolgálni akar; tán gyermek s atyai házának küszöbén ül; tán vándor? Nem, nem; ő a nagy Úr, ki álruhában jár; ki lelket erősíteni, gyógyítani, boldogítani jött. Nem tör be hozzánk, hanem bebocsáttatást kér;

ha akarjuk, bejön. Isten nem kényszerít; nem tolja föl magát és kegyelmeit; de értsük meg: vágyódik utánunk, kopog szivünk kapuján; vár s áll ajtónk előtt. S kitart s el nem megy! Ó édes, erős szeretet!

c) Ezt érteni s ajtót, kaput, ablakot nyítni, ugy-e együtt jár? Ez ajtó-ablaknyitásban alázatos hitem, forró vágyam, finom érzékem legyen. A nemes lélek az isteni közellétet, együttlétet, az Istennel való egybeolvadást kultiválja; isteni akar lenni érzésben, szent akaratán való megnyugvásban; komolyan hozzá lát az Úrnak hajlékot nyitni s kedves otthont készíteni szivében. Azért hozzá lát s rendbeszedi belső, lelki világát. Minél szorgosabb ebben, annál inkább érzi, hogy Isten van vele. S bármi éri; ha emberek közt jár, vagy ha a napszámtól kérges lesz a keze, de az isteni sugallat, a szeretet édes titokzatossága el nem hagyja. Használjuk föl hiven Isten kegyelmeit s tapasztalni fogjuk, hogy Isten szivesen építi hajlékát bennünk.

„Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem."

«*Mikor pedig lejött a hegyről, nagy sereg követé őt, és ime egy poklos jövén, imádá őt, mondván: Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem.*» (Máté 8, 1.)

a) Jézus elé áll a bűn szimboluma a bélpoklos, azzal a rettenetes bajjal, mondhatnám, hogy eleven halállal testében, mely kiszívja a betegnek életnedvét, elsorvasztja életkedvét s csuffá, utálatossá teszi. Ezzel szemben áll a «speciosus inter filios hominum», az emberek legszebbje. Erős, szép, fölséges az Úr, de nem veti meg a szerencsétlent, hanem megszánja; látja a nyomort s könyörül; lelkét nem szállja meg világfájdalom, hanem tetterő, mellyel életet s szépséget nyujt. Ez Krisztus! Mily őrült képromboló tehát Nietzsche, ki e fölséges Krisztusképet rabszolga-tipusnak nézte.

b) «*És Jézus kinyujtván kezét, illeté őt.*»

Kinyujtván kezét, érinti. Érintései vannak, melyekkel tisztít s alakít; kegyelme egy-egy érintés. Képét kimintázza bennünk. Néha úgy érint, hogy összeszorul szivünk, máskor kitágítja keblünket, néha emel, néha megaláz. Isten karjának s kezének művei ezek. Nem fél a léprától, keze nem fekélyesedik. Mi is kórházban élünk; döghalálos levegőt szivunk; hitetlenség, erélytelenség, lemondás, gyávaság, önzés, kegyetlenség környékez. Mi is bűnnel érintkezünk; bűnös, torz lelkekkel van dolgunk. Jézus keze kell hozzá, tiszta kéz; erős szellem kell hozzá, amely borzad a bűntől, A tiszta, nemes érzések magaslatából le kell ereszkednünk, vagyis inkább, abban a tiszta régióban kell maradnunk s lenyúlnunk, hogy emeljünk s gyógyítsunk. Csak az segít a világon, ki az érzések magasságaiból lenyúl utána, hogy fölemelje.

c) «*Akarom, tisztulj meg.*» Ez az abszolut, impozáns akarat; azzal szemben nincs akadály, nincs gát. Teremt, gyógyít. Ez csoda. A fizikában ez úri, isteni akarattal intézkedik; a morálisban ellenben tisztelettel áll meg a szabadakarat küszöbén s kérdezi: akarsz-e lelkedben megtisztulni, javulni, istenülni? Ha akarod, én

is akarom. Szuverén vagy, de egy törvény alatt állsz: akarj.

d) «*S azonnal megtisztula az ő poklossága. S mondá neki Jézus: Meglásd, ezt senkinek se mondd.*» Tanít önzetlenségre, tiszta szándékra. Istenért dolgozzunk; nem hírért. Ne magunkhoz vezessük az embereket, hanem Istenhez. Mihelyt érdekeinket keressük, el-elhagy a kegyelem. Pedig vannak titkos érdekeink, személyes hiúságaink. Nagy tökéletesség a tiszta szándék; azért ne is bizzunk egyhamar magunkban, hogy szándékaink már tiszták. Aki hamar «tisztában» van magával, annak nincs fogalma a lélek mélységeiről, melyekből érzelmeink, hangulataink s hajlamaink fakadnak. A fegyelmezés s tisztulás e mélységekbe is elhat.

e) «*Hanem eredj, mutasd meg magadat a papnak s áldozd föl az ajándékot, melyet Mózes parancsol.*» Jézus nem zúzza össze a vallás pozitív kereteit s nem állít minket a szubiektív rendelkezés talajára; szem előtt tartja a tekintély, a jogi viszonyok követelményeit s akarja, hogy azoknak hódoljunk. Jézus nem vetette el a vallásban a formát, hanem nem akart lelketlen üres formát; ez a formalizmus. —

A szellem nem anarchista, tudja, hogy érvényesülése a lelki világ végtelensége; nem áll ott útjában senki; fejlődhetik, terjeszkedhetik szabadon. Mi is tiszteljük a jogot, megtartjuk a formát; de kitöltjük azt lélekkel és lelkesülünk a lelki szabadságért.

A naimi ifjú feltámasztása.

«*És lőn azután, egy városba méne, mely Naimnak nevezteték... Mikor pedig a város kapujához közelgetett, ime egy halott viteték ki, egyetlen fia anyjának, ki özvegy vala...* (Luk. 7, 11.)

a) «Naim» annyit jelent, mint a «kedves». Mily kontraszt a város neve s e szomorú menet közt. A világ, az élet egy-egy «Naim», kedves helyeink vannak benne, de szomorú menetek vonulnak végig rajtuk; nemcsak menyasszonyokkal, de bánatos özvegyekkel is találkozunk. — A hitnek világosságában még szomorúbb vonások ötlenek szemünkbe; holt lelkekkel találkozunk, kiknek sírja a kárhozat. Ez árnyaktól nekünk magunknak nem szabad elhervadnunk; a lélek bizalmát s erejét nem szabad elvesztenünk. Bármily árnyak essenek is ránk, a sötétségnek nem szabad győznie lelkünk fölött. A széthúzó erőknek nem szabad szét-

szakítaniok az én lelkem szimétriáját. Központom az Isten; bizom benne s tudom, hogy ő jó; tudom azt is, hogy lelkem fényforrás, égő mécs. Dostojewski szavában is hiszek, ki a szibériai fogházakból azt írta: «itt is lehet ideális életet élni.» Minden jó nekem, Uram, ami neked jó; semmi sem késő nekem, semmi sem korán. A korán elhalt ifjú ideálisan halhat meg s özvegy anyja gyászfátyolban is ideálisan élhet, ha benned s belőled él.

b) Jézus megpillantja az özvegyet s «*könyörülvén rajta, mondá neki: ne sírj.*» A lelkek szomorúságát át kell érezni, akkor bennünk is könyörület támad s mély szánalom. «Es is in den Bekenntnissen der modernen Christlichkeit zu wenig von heimlichen Tränen zu spüren, zu wenig von der stummen, wortlosen Herzenspein um ein Todgeweihtes.» A lélek nyomorát át nem érezzük, nem sirunk testvéreinken, pedig lelkük halott s viszik... Szent Péter is e mély szánalommal járt köztünk s buzdított; öltsétek magatokra az irgalmat, Jézus érzelmeit. Sírjatok testvéreiteken, imádkozzatok értük s vonzzátok szelíden s vezessétek az Úrhoz. Mondjuk Ezdrással: «leültem, sírván és keseregvén, sok napig bőj-

töltem és imádkoztam; kérlek, Uram, hallgasd meg szolgád imádságát, mellyel ma imádkozom szolgáid bűneiért, melyekkel vétkeztek ellened . . .» (II. Ezd. 1, 4.)

c) «*És oda járulván, illeté a koporsót.*» El kell mennünk a holtakhoz, bele kell állnunk a világmozgalomba. Nem szabad Kain nyomaiban járnunk, aki nem akart öccsének őrzője lenni, hanem Pálnak nyomaiban, ki a «világnak» prédikált. Soha sem közelítjük meg annyira az Úr Jézust, mint mikor a hit napsugarait vetítjük az elborult lelkekbe. Inspiráljon nagy szeretet az emberek iránt, nagy bizalom a lélek természetes jóságában, energia, férfiasság s iparkodjunk mindig fölemelni az embereket.

d) «*És fölüle, ki halott vala s szólani kezde.*» Lehulltak kötelékei, szeme kinyilt, az élet lelke járta át s rálehelte arcára a szeretet s az öröm pírját; megmozdult, aki rögbe fagyott, aki dekadens, sőt kadaver volt s fölült s megmutatta, hogy él. Élek . . . élek, koporsók s gyászmenetek, sirok dacára; élek, nem rothadok el! S hogy nézett maga körül; mennyi hála s öröm volt tekintetében Jézus iránt. Érezte az óriási ellentétet, mely a lét s a nemlét közt kiélesedik, a halál párkányán szemébe ragyogott az

élet napja: lux orta est illi. Látta Krisztust, mint senki a körülállók közül. Ó, hogy nézte ezt a «dominust», mily üde, erőteljes, isteni volt szemében az élet s a halál Ura! Vita, dulcedo, vis et fortitudo! Erős volt ez az Úr, erejében él s ül most az ifjú; a halál gyönge ez erővel szemben s lelkébe vésődik az Úrnak biztató tekintete: élj, miért halnál meg; ne félj, itt vagyok én!

Így vagyunk mi sokszor. Elernyed értelmünk; sötétség s halál környez. Minél többet «tanulunk», annál sötétebb lesz világunk, mert kiútat nem találunk. A kiút az erős élet, mely Istenből árad belénk; a «nagy tettek» mezeje felől, ahol Krisztus int felénk!

e) «*És szólani kezde.*» «Uram nyisd meg ajakimat és szám a te dicséretedet fogja hirdetni.» Akit Jézus fölébreszt, annak az ajka megnyilik dicséretre, imádásra, hitvallásra. S mily édesen folyt e rögbefagyott szívből, e fölébredt ajakról az ima, mint az olajos illat a kinyilt virágból. Amit a néma ajak mondott, az halál, keserűség, aggodalom volt; amit ez a megnyilt ajak mond, az öröm és ének. — Hány van, aki szólni nem tud, mert sötét, néma és

keserű; ó bár megnyitná ez ajkakat az Úr. Keserű szívből kegyetlen szózat, szerető lélekből édes ének fakad.

f) «*És visszaadá őt anyjának.*» Aki szülte, táplálta, de a haláltól meg nem óvhatta; ahhoz nem elég az anyai szeretet, ahhoz isteni erő kellene; most Jézus visszaadja a föltámasztott fiút anyjának, aki úgy vette őt, mint régen, mert fájdalommal szülte s fájdalom közt vette most is, hogy annál inkább övé legyen s örüljön neki. Mily hálás tekintetet vethetett az Úrra: Ó nagy Úr, édes Úr — mondhatta — ki életet adsz a halálban; hála neked! — Isteni erő kelti s adja vissza a megtérő lelket az egyháznak. Tudja ezt az a jó anya s hálás az apostoli lelkek iránt, kik életre segítik ébreszteni halottjait. «Nunc in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu.» Erről ismeri föl fiaiban az apostoli lelket. (3. Reg. 17, 24.) Dolgozzunk, hogy megörvendeztessük az anyaszentegyházat. Ő szült; ne keserítse szivét annyi halott.

Uram, Te vagy mesterem!

«*János pedig, mikor meghallotta a fogságban Krisztus cselekedeteit, elküldvén kettőt tanítványai közül, mondá neki: Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várunk?*» (Máté 11, 2, 3.)

a) Szent János Jézushoz küldi tanítványait, hogy higyjenek benne s ne idegenkedjenek tőle. Maga számára nem kér szabadulást. Krisztust szolgálja láncaiban s az Isten országának terhét viseli lelkén, meggyőződésteljesen iparkodik végére jutni feladatának. Tegye meg mindenki az Isten akaratát abban az állásban, s abban az állapotban, melybe őt az életküzdelem hozta s ne várjon csodákat, hogyha fejét is veszti. Reám is küldhet az Isten sok mindenfélét, mialatt másoknak tán jobb dolguk van. Sebaj. Megyek utaimon s mondom: legyen meg a te akaratod s dicsőülj meg bennem!

b) Szent János Krisztushoz küldi tanítványait. Minden mesternek Krisztushoz

kell küldenie tanítványait. Magam is feléje tartok s másokat is hozzá küldök. Amennyi lesz belőlem szelleméből, annyiban világoskodom majd másoknak is. Nekem Jézus tanítása föltétlen törvény; mihelyt beleállok teljesítésébe, mindjárt megérzem, hogy erő áramlik belém s általa vagyok azután mások szerencsés tanítója. Kívánok minél többet Jézus szelleméből, hogy így másoknak is javára szolgáljak.

c) «*Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várunk?*» Akik Krisztust nem látták meg az örök élet s az üdvözítő szeretet világosságában, azok folyton ezt hajtogatják: te vagy-e, te vagy-e, akit várunk? Nem ragadják meg az istenit, a legszebb s a legjobb alakításban, hanem kételyeikben erőtlenül szétfolynak. Kérdezősködtem már én eleget s a legnemesebbek, kiknek térdéig sem érek föl, mind azt mondták, hogy ő az, akit várunk. Ne várjunk hát tovább, hanem éljük őt át. Én is azt mondom: Te vagy az, akit várok, te, a «legszebb az emberek fiai közt»; mit akarnék még? Most már tegyek és éljek szerinte.

Jézus legnagyobb jótevőnk.

«*És felelvén Jézus, mondá nekik: Elmenvén, jelentsétek meg Jánosnak, amiket hallottatok és láttatok: a vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a siketek hallanak, a halottak föltámadnak, a szegényeknek az evangélium hirdettetik.* (Máté 11, 4. 5.)

a) Az Úr Jézus bebizonyítja magát tettekkel; mintha mondaná: gyógyítom az embereket, jót teszek velük, mert szeretem őket; jót hoztam s üldözöm vele a rosszat, ami az életet fojtja; de küldetésem nem a vakok, süketek, sánták gyógyítása; nem vagyok orvos; e csodákkal csak azt bizonyítom, hogy Isten küldött, hogy azután Isten nyomaira vezessem a népet. Nem a gyógyításokban, hanem a bennem való hitben van az igazi jó s e hit által jut el hozzátok a mennyország. Nektek is nem azt kell tőlem tanulnotok, hogy vakokat, süketeket gyógyítsatok, ha-

nem azt, hogy az Isten országát szivetekbe zárhassátok. Mindez a ti lelketek megnyugvásáért van, melyet bennem megtaláltok. Ragaszkodjatok hát hozzám a felgyógyult lélek hálájával s az egészségesnek üdeségével s erejével.

b) Ő a nagy jótevő; maga is a legnagyobb jó s cselekedetei is jóságos szivének kiáradása. Tana jóság. Megszünteti a barbárságot s nemesebbé teszi az embereket. — Isteni viszony magaslatára emeli a házasságot, fölbonthatatlanná teszi a szivek kötelékét. — Isten gyermekeit neveli az iskolában s az ideális motivumok tiszteletére serkenti az embereket. Állapotbeli kötelességeik teljesítésére szorítja őket és mindezt a szent szeretet áldásával tetőzi. Ó, be jó ez. Nagy bizalommal kell lennem az Úr Jézus tana iránt s iparkodom, hogy magam is s mások is az evangélium természetfölötti indító okaiból induljunk ki minden cselekedeteinkben.

c) Mily nagy jóság Jézus példája, az a megtestesült evangélium, ahol a mélység, a fölség, a szükségesség, a vágy, a kín egy édes életbe öltözik s felénk jön s szemeinkbe néz s mondja: testvér, itt vagyok, öltözzél belém; akkor te is remekelsz s másik

Krisztus leszesz. A gondolat koldussága: nagyot mondani s kicsit élni. «Magna vivere, non magna dicere christianum est»; nagy élet a krisztusi érzés és tett. Olvass s elmélkedjél az evangélium fölött; járulj a szentségekhez; méltó vételük fényt derít elsötétült lelkekbe is s érzéket ébreszt a lelki élet finomságai iránt. Kerülj minden készakaratos bűnt; tisztítsd szándékaidat s légy azon, hogy minél öntudatosabb s nemesebb motívumokból indulj ki cselekvéseidben.

Az Úr bizonysága Ker. Jánosról.

Ker. János tanítványainak elmenetele után pedig «kezde Jézus szólani a seregnek Jánosról: Mit mentetek ki a pusztába látni? széltől hányatott nádat-e?... lágy ruhákba öltözött embert-e? Tehát mit mentetek ki látni? prófétát-e? Sőt mondom nektek, prófétánál is nagyobbat.» (Máté 11, 7. 8. 9.)

Megdöbbenve olvassuk e fölséges dicséretet. Jézus szive kigyúlad, mikor ily ragyogó lelket lát, szereti s lelkesülésének hevével megtiszteli. Mily dicsérő s mily dicséret! A puszta embere nem sás, hanem tölgy s a király pompája elfakul lelkének méltóságától. Ez a tölgyember királynál több, ha teveszőr övet visel is!

a) Tölgy, nem nád! Világ, emberi tekintet, divat, hangulat — ez a lengő nádas — az ő lelkében nem zizeg; benne elvek, jellem, következetesség, akaraterő uralkodnak. Hite, érzülete, buzgósága, eljárása nem

benyomások szerint változnak. Keménynek s kegyetlennek látszik, de ez a keménység s kegyetlenség az elvek következetessége s lelkének édes s fölséges stilszerűsége. Az elvek kegyetlenek, amennyiben mindenben érvényesülni kívánnak; magasztosak s ugyanakkor lenyúlnak az élet s az érzés apróságaiba is; stilszerűséget sürgetnek, vagyis követelik, hogy az élet a legapróbb részletekig egységesen s harmonikusan legyen kidolgozva. Olyanok, mint a napsugár, mely a magas égből ragyog le hozzánk, de azután beleszövi magát minden levélkébe, minden fűszálba s beleég a futonc s a gyík zománcába. Ah, ne kiméljük csapongó, lengő kedélyünk szeszélyességét, hangulataink zsarnokságát, lelkünk ködbe, apathiába merülő nehézkességét; ettől lesz csunya, következetlen, megbizhatatlan lelki világunk; föl a napsugárhoz, a magas elvekhez; föl lelkünk értékének öntudatához, a minket környékező, bennünk megnyilatkozó Istenhez, az evangélium fölségéhez, az Oltáriszentség hitéhez! Lent a szív érzelmeinek nádasa leng; tudjuk, hogy a nádas nem tölgyerdő s hogy míg nádas, addig ide-oda leng is, de mi nem lengünk vele, hanem lelkünket

s jellemünket rendületlen elvek szerint alakítjuk; ha nincs is hangulatunk, akkor is akarunk és teszünk, — ha nincs is édes áhítatunk, akkor is erősen hódolunk, — ha elsötétül is lelkünk, akkor is erősen megtartjuk irányunkat. Az ilyen lélekben az elvek oly hatalommá fejlődnek, hogy az érzelmeket is megindítják s hogy elvek, érzelmek s az akarat egységesen működnek. Az ilyen lélekről igazak az írás szavai: «Termő, szép, gyümölcsöző olajfának mondta az Úr nevedet» (Jer. 11, 16.); «oszlopul teszem őt az én Istenem templomában»; «mert megtartottad az én türésem igéjét, én is megoltalmaztalak téged a kisértet órájától.» (Jel. 3. 12. 10.)

b) Független, hatalmas lélek. Királyi paloták, puha, csipkés ruhák, szőnyeg, kerevetek nem imponálnak neki; sőt ellenszenve van ellenük; kevés lelket lát a puha életben. Teveszőrruhájának érdességében hirdeti a lélek szabadságharcát. Királyának ruhája ez; annak az Úr szőlőjét kapáló erőteljes munkásnak zubbonya. Penitenciát tartsatok; feszüljön meg a lélek bennetek, mert a mennyek országa erőszakot szenved! Segítsük magunkat a lélek magaslataira penitenciánk s önmegtagadásunk által.

Követeljük az önmegtagadásban a szellem adóját a túltengő testtől! S tegyünk mindent, ami szép, szebb, erősebb egyéniségünkért. Pro libertate! Szemünk, képzeletünk, ösztöneink, inyünk fegyelmezettségében teljék örömünk! Ó nyiljék meg szemünk, hogy lássunk, lássuk öntudatunk nemes, bűntelen, tiszta, korrekt tartalmában Istenünket, kincsünket, mindenségünket. Dolgozzunk rajta, hogy ez öntudat tisztult, kristályos, mélységes, fényes bűvös tengerszem legyen, virágzó partoktól, titokzatos erdőktől, az örökkévalóság hegyeitől környékezve s ne csak tükrözzék rajta, hanem merüljön el benne a mennyország! Szószerint igaz, hogy a hivő s szerető lélek szépségében s erejében nyilatkozik meg az Istenközelség.

c) Az ilyen lélek szükségképen Istennel teljes, Istentől lelkesített, vagyis próféta. Az örökkévalóság hegyvidéke az ő hazája s mikor onnan lejön, megérzik rajta, hogy a magasból való, az Isten angyala. «Ez az, kiről írva vagyon: Ime én elküldöm angyalomat szined előtt, ki elkészíti előtted a te utadat.» (Luk. 7, 27.) Az Isten kegyelme kiséri s számtalan lelket boldogít. Az Isten jár nyomaiban s az Úrjövet jel-

lemző alakja lesz, «készíti az Úr útját.» Minden prófétai lélek Adventen, Úrjöveten dolgozik. Buzdítja, inti, emeli az embereket, hogy Istenhez közeledjenek; egész egyénisége, buzgalma és szelleme e nagy szolgálatban áll, hogy öntudatunkban több legyen Istenből, vagyis több az Isten gondolataiból, több az ő világosságából, több a bizalomból, az élet erejéből, a lelki szépségből, több a lélek ruganyosságából s ifjúságából; hogy többet s mélyebben tudjunk örülni, biztosabban megpihenni, Istennel közvetlenebbül érintkezni, magunkba reá találni. Lelkek, ezek az Isten érintései s — legédesebb örömeink.

Ki a próféta?

«Tehát mit mentetek ki látni? prófétát-e? Sőt mondom nektek, prófétánál is nagyobbat. Mert ez az, kiről írva vagyon: Ime én elküldöm angyalomat szined előtt, ki elkészíti előtted a te utadat. (Máté 11, 9.)

a) A próféta olyan, mint a hegy, kiemelkedő ember; a nagy gondolatok, a lelkesülés embere. Rajta pihen azIsten gondolatainak napsugara; ő állítja meg a szellemi világ felhőit s megindítja az ég áldását a földre... folyamok szakadnak belőle... hűs, erdős illatot lehel. — Hogy készül a próféta? Izaiás leírta a 4. és 5. fejezetben. Tisztulnia kell; az Isten igéje s kegyelme égeti s az Isten lelke tölti el bátorsággal! Tisztulok, bátor leszek, prófétai nyomokon járok... S ha szenved körülöttem a kételkedő s kislelkű világ, azt mondom: így járnak az Isten, a mélység, a bensőség aposztatái; annál inkább akarok ragaszkodni

én hozzád, hogy próféta v. i. az Isten embere legyek. Ó Uram, édes kincsem, szólj hozzám, beszélj velem.

b) Sőt prófétánál is nagyobb szent János, mert az «Isten angyala»; tehát Isten követe; ki az ő ügyének él s önérdek nem vezeti; hű szolga mindenben, ki egész életét e szolgálatba fekteti; szárnyai vannak, vagyis lelki készsége van Ura akaratának teljesítésére. S mindez mint erő és szépség jelentkezik benne és rajta. — A lelki értékeket tényleg így kell átélnünk; van erőnk, Isten adja s ebben percig sem kételkedünk; ezt az erőt éreznünk kell. Ugyancsak legszebb a világon az Istenben megnyugodott s megtisztult lélek, ezt a szépséget és harmóniát élveznünk kell. Ez az érzet szükséges s nem hogy nem tesz hiúvá, hanem ellenkezőleg megerősít a jóban.

c*)* Szent János végül az Isten embere, aki nagyon szeret s szerelmétől nem vet ügyet a nemszerető világra, hanem kiárasztja szive melegét s másokat is ez utakra terel. A hajnalhasadás kegyelmét hozza nemzedékeknek; sok ily tűzes lélekről mondhatjuk: «ki az, aki felénk jön, mint a hajnal?» Assisii szent Ferenc, szent Erzsébet... hajnalhasadások! Új, csodálatos ta-

vasz vonult be Itáliába szent Ferenc nyomán, szép lett az erdő, a mező; hangos lett a berek; napsugár és virág dalra ébresztette az embert; miért? Mert másképp látták, más világításban, a szeretet párázatában látták a világot..., hát lelket ébreszt a próféta lelke, lelki szemeket nyit, lelkeket tanít énekelni. Ó szép, édes lélek; miért légy köztünk idegen? Hisz gyáraink kormától mégis nyilik virág, s gépeink zakatolásától mégis énekel a pacsirta, s csak szivünk felejtse-e édes mélységeit? Lehetetlen! Emberek, szeressetek s ne felejtsetek el élni gépek s gyárkémények dacára.

Mária Magdolna.

«*És ime egy asszony, ki bűnös vala a városban, amint megértette, hogy letelepedett a farizeus házában Jézus, kenetet hoza alabastrom edényben és megállván hátul az ő lábainál, könnyhullatással kezdé áztatni lábait és fejének hajával törlé és csókolgatá lábait és a kenettel megkené.*» (Luk. 7, 37.)

a) Magdolnának sokan hódoltak s lehet, hogy lábainál is térdeltek, de szive ezekkel be nem érte; mert előbb ugyan élveket szomjazott, most azonban tiszta erkölcsiséget, békét, Istent keres. Magdolna távol volt Istentől, mikor őt imádták s neki ebben kedve telt; most azonban Ő imádja az Urat s ép azért érzi, hogy mily hitvány az ember s az ő testi, alacsony epedése. Most ő Jézusban meglátta a Fölséget, az erőt és szépséget; Jézus reá nézett s e tekintettől fölébredt, fölocsúdott, megborzadott. Jézus reá árasztá kegyelmeit s

azok fényében ő csunya, piszkos, utálatos volt, de ugyanaz a kegyelem vonzotta s késztette; megalázódni, sirni tanította. Ó tiszta, fölséges lelke Jézusnak, tekinteted mint a nap, közeledésed mint az erdők lehellete, személyed, mint az örökkévalóság magaslatai, világosítsd meg, segítsd meg, emeld föl az alacsony, érzékies világot.

b) Magdolna oda se néz a világnak, hanem megy; nem törődik senkivel, hanem leborul Urának lábaihoz. Mennyire tudja ő megvetni a világot! Ha liliomtiszta volna is, akkor is tudná felejteni a világot a szivében lángoló isteni szeretettől; hát még mikor ezt az elvesztett tisztaságot megboszulni akarja! Ah, neki édes felejteni és megvetni s édes sirni és bánkódni! A szeretet ignorál is, felejt is, megvet is, megveti a rosszat. — Magdolna bár az alázat útján jár, de lépte elszánt; sír ugyan, de lelke erős! Most áldoz szivének s szenvedélyes szeretetének igazán, mert leborul s könnyeivel áztatja s hajával törülgeti Jézus lábait s tapossa s utálja a bűnös világot. Ez a legszentebb s legédesebb bosszú, mely a lelket s az elvesztett kegyelmet megbosszulja s mely elégtételt szerez Istennek s önmagának. Az elégtétel vágya

hevítsen; ó pótoljuk ki az Isten megvetését és sérelmeit. Szent, igazságos penitencia.

c) S mit tett Jézus? Szeretettel nézi Magdolna buzgalmát s élvezi bánatát. Sorba veszi érdemeit s külön kitünteti isteni tetszésével. «Látod ez asszonyt? Bejöttem házadba, vizet lábaimra nem adtál: ez pedig könnyhullatással áztatta lábaimat és hajával törölte meg.» Ily alázatos, engesztelő szellem kell nekem. «Csókot nem adtál; ez pedig mióta bejött, nem szünt meg csókolgatni lábaimat.» Nekem baráti, bizalmas fogadtatás kell. «Olajjal nem kented meg fejemet: ez pedig kenettel kente meg lábaimat», kimutatta, hogy mennyire becsül meg engem. «Azért mondom neked: megbocsáttatnak neki sok bűnei, mert igen szeretett.» Aki Jézust őszinte szívvel, lelkesen szereti, az mindent megnyer tőle; bocsánatot, kegyelmet, barátságot.

Jézus és atyafiai.

«*És eljövének az ő anyja s atyafiai és kinn állván, hozzája küldének, híván őt. És a sereg körüle ül vala és mondák neki: Ime, anyád és atyádfiai ott kinn keresnek téged. És felelvén nekik, mondá: Ki az én anyám s kik az én atyámfiai?*» (Márk 3, 31.)

a) Jézus prédikál, árad belőle lelkének ereje, hogy kielégítse testvérei éhségét. Akkor megzavarják, hogy menjen, mert kinn állnak anyja s rokonai; eljöttek érte; akarják, hogy menjen velük. — Jézus kemény; hivatásában nem ismer anyát, testvért, ki útjába álljon. Szeretik őt ezek, tudja ő azt; de egy más, felsőbb, parancsoló szeretet int feléje; a szellem áll a testtel s vérrel szemben s neki kell győznie. — Vannak körülmények, hol engedékenységünk s túlhajtott kegyeletünk bűn a Szentlélek ellen. Nem személyekről van ilyenkor szó, hanem egy Istenellenes elv-

ről, mely a test és vér melegével kisértetbe hoz. — Ha a lélek üdve forog veszélyben, el kell vágni minden köteléket.

b) «*És kezdé tanítani őket, hogy az ember fiának sokat kell szenvedni... És fogván őt Péter, kezdé feddeni. Ki megfordulván, megdorgálá Pétert, mondván: Hátra tőlem, ellenkező, mert nem érted, mik az Istenéi.*» (Márk 8, 32.) Mily élesen vág vissza az Úr; lelke felháborodásával felel. Jézus el van szánva, áldozatát bemutatni; Jeruzsálembe akar menni s a halálba. De az emberi érzés Péterben kifogásolja ezt, s ráakarja venni az Urat, hogy térjen ki az erőszaknak. Hátra tőlem — volt a felelet; mert akkor elvész az isteni föladat, s ellenségeinek meghódolva nem állná ki a tűz- és vér-keresztséget. Ha kimélné magát, elveszne minden. E kemény szóban: «hátra tőlem» hangzik újra az, hogy «Isten fia vagyok.» Nálam is a rosszal való ellenkezés s a vele való megvívás nem baj, nem csapás, hanem isteni út s az erény feladata.

c) Aki megtalálja életét, elveszti azt s aki életét elveszti értem, megtalálja azt.» (Máté 10, 39.) Aki kényezteti magát, s önkedvében jár el mindenütt, — aki a

test és vér sugallatait követi legfőbb norma gyanánt, az azt gondolja: kitöltöttem kedvemet, éltem; pedig csalódott; nem értette meg az igazi életösztönt; világnál, testnél jobban kell szeretni a lelket s a lélek önfenntartási ösztöne erősebb legyen, mint a világ s a test és vér szeretete. Ezek az erős lelkek, kik a lélek önfenntartási ösztönét érvényesítik világ és test fölött. A többiek gyönge lelkek; az élet ösztöne fölületes bennük; legyeket fogdosnak s homokból építenek kis mólókat. Ó uram, az erős élet ösztöne, az örök élet fönntartásának vágya vigyen s emancipáljon engem; ez csillagom; eszerint igazodom, intézkedem s hozom áldozataimat!

Példabeszéd a magvetőről.

«*Ime, a magvető kiméne vetni és midőn vetett, némely mag az útfélre eséc és eljövén az égi madarak, megevék azt. Némely pedig köves helyekre eséc, hol nem vala sok földe és hamar kikele, mert nem vala mélyen a földben; de a nap hőségében kiége... és némely a tövisek közé eséc és felnövén, a tövisek elfojták azt... és némely jó földbe eséc és kikelvén, termést adott és terme némely harminc, némely hatvan és némely százannyit.*» (Márk 4, 3.)

a) A magvető vet; magva az Isten igéje s a kegyelmi benyomások, a hitből való gondolatok s indulatok. Kezéből a mag ki nem fogy; kegyelme reng a lelken, mint csendes esőben a fa ágain a cseppek; fénylik, reszket, mint az őszi réten a pókháló szálai. «Lélekkel van telítve minden» a belső világban, mint spórákkal, kokkoszokkal, magvakkal a természetben; csupa

életcsíra; pálmák, füvek, fenyők, borókák lesznek belőlük; erő és gyöngeség, vagy szépség és kórság. Függ az égtől, a melegtől, a rátermettségtől; függ a készségtől, a pihentségtől, az üdeségtől, az odaadástól. Jaj, Istenem, lelkem a föld s te vagy magvetője; szánts föl, öntözz meg, boronálj föl; menj végig rajtam imádságos gondolataiddal, kegyelmed napsugarával, elérzékenyülésed harmatával, vágyaid szellőjével; add ezt mind s mondd: földem, édes szántóföldem, nem csalsz meg!

b) «*Némely útfélre eséK*»...; az út is föl van törve, de keréknyom s nem barázda van rajta. Tapossa buta talp, sarok, pata, csülök; jön-megy rajta a világ. — Van ilyen lélek is, melyben ki-be jár sok oktalan, sáros gondolat, melyre rávetődik a hir és benyomás. Vannak lelkek, melyek olyanok, mint a korcsmák, vagy a cigánysátrak az útfélen; ott elmélyedést, elmerülést, magábatérést hiába keresünk; ott nem gyökeresedik meg semmi. A madarak, melyek az Isten magvait megeszik, a könnyelmű, szárnyaló, elrebbenő indulatok. A napnak tarkasága, a szeszély és rossz, jó kedv csipkedik el a szemet. «Einkehr Umkehr.» Össze kell magamat szednem,

magamba kell térnem, ha akarom, hogy az Isten kegyelme gyümölcsöt hozzon.

c) «Némely pedig köves helyekre eséK» ... *«ez az, ki az igét hallja és mindjárt örömmel fogadja, de nincs gyökere»*... Ha van készség a jóra, de kitartás, belső izzás nélkül. Ha tudunk lelkesülni, de, ha a lelkesülésnek nincs tüze. «Humus» kell a termékenységhez s «humor» is. Be kell vennünk Isten igéit s erőit s magunkévá tennünk s az ellenkező behatások ellen élénk ellentállást kell kifejtenünk. Legyen örömünk az erős s kitartó akaratban!

d) Ami pedig tövisek közé vettetett, az, ki az igét hallja, de e világi szorgoskodás és a gazdagság csalárdsága elfojtja az igét és gyümölcstelenné leszen.» (Máté 13, 22.) Ó tövises lelkek, hol a gazdagság s az élvezet gondjai éktelenkednek, vagy ahol az izgalmas életharc, a kapkodó munka s a keserű szegénység ijeszt. — A gazdagság küzdeni elfelejt; az élvezet alacsony, nemtelen lelkületet nevel; a keserű szegénység pedig elzsibbasztja a szivet. Ezek mind akadályai a szerencsés lelki fejlődésnek. Ne adj, Uram, gazdagságot, de a szegénységtől is óvj meg engem; tövis mindkettő, mely könnyen széthasítja a lélek lombját s virágát.

e) Ami pedig jó földbe esett s eltemetkezett s fölszívta magába a föld nedvét s fölébredt az ég melegétől s kibontotta szíkeit s fölegyenesedett s kinyujtotta szárát s földolgozta az energiát, az 30- és 60- és 100-szoros gyümölcsöt hozott, a belső képesség s a külső segítség szerint. S az mind jó volt. — Isten várja a gyümölcsöt tőlem is; sokat adott; abban a tudatban kell élnem, hogy hitvány ember volnék, ha minden erőmből nem gyümölcsöztetném kegyelmeit. Tekintsek lelkembe: tehetnék-e még 30-, 60-, 100-szor annyit, mint amennyit most teszek? Nem a sokféleséget, de a hitből vett lelkületet, a nemes érzést, a buzgalmat s a szeretetet véve. Bizonyosan van még fokozat erre bennem!

A konkolyvetőről.

«*Más példabeszédet ada eléjük: hasonlóvá lett mennyeknek országa azon emberhez, ki jó magot vetett földjébe. Mikor pedig aludtak az emberek, eljöve az ő ellensége és fölül konkolyt vete... Mikor pedig felnőtt a vetés és termést hozott, akkor föltetszett a konkoly is.*» (Máté 13, 24.)

a) Isten az «ő földjébe jó magot vetett»; a lelkek az «ő földje»; szereti ezt a földet, mely fölött annyi esély vonult el; annyi felleg és árnyék, annyi áldás és átok. Csodálatos föld, a természet és kegyelem kimondhatlan sok energiájával. Ilyen föld vagyok én is, magamat mint számtalan adat szövedékét nézem; «Isten földje» vagyok; életem szent föld, ha rendeltetését s kegyelmeit nézem, tehát termékeny föld is legyen; itt élnem-halnom kell; itt leszek szegény vagy gazdag; ez a földem lesz paradicsomkertem, vagy

számkivetésem pusztasága; az Isten földje az én földem. Művelem, kapálom, gyomlálom, védem, óvom, szeretem; érdeklődve lesem hajtásait, hisz az én földem!

b) «*Mikor pedig elaludtak..., jött az ellenség.*» Az álom éjjel van s jellemzi itt a testi, az érzéki ember túltengését; álomképek, hiú árnyak közt elzsibbad a szellem; tereferél, babrál, piszmog, de erős munkáról, hűséges törekvésről, bízó küzdelemről nincs öntudata. «Földjét» s aranyos termését nem őrzi. — Mások is, kiknek őrizniök kellene szent földeket, milyenek a szülők, lelkipásztorok, tanítók, nevelők, szintén aludhatnak. Az ellenség nem alszik, látatlanba jön. Összeborzadok, ha a lélek szent-földjén az ellenség lába- s kezenyomát látom. Ő is vet; szavak, benyomások, példák, botrányok, csábítások, erőszakoskodások, ingerek, vonzalmak, szokások, hajlamok az ő konkolya, s a főbaj, hogy aluszunk s nem vesszük észre; nem állunk ellent, vagy éppen megalkuszunk. Mily bolondság konkolyt buza közé keverni; a lelket mételyező, bénító benyomásoknak kitenni! Ha már veszünk ily benyomást, vegyük ébren, de ne aluszékonyan!

c) «*Ekkor eljövén a családos ember szolgái, kérdezék őt: Akarod-e, hogy elmenjünk s kiszedjük azokat? És mondá: nem, nehogy a konkolyt szedvén, kigyomláljátok a búzát is. Hagyjátok mindakettőt felnőni aratásig...*» Búza és konkoly együtt nő; érezzük. Érzékiesek vagyunk, nehézkesen engedelmeskedünk; nem vagyunk nagyon alkalmasak, hogy lelkileg szóljunk, tegyünk; büszke a modorunk, fegyelmezetlen a lelkünk. Gazba nő a világias, érzékies, kevély lelkület. Gyomláljuk ezt folyton, de ne szaggassuk ki ugyanakkor a jót; ne keseredjünk el, ne vádoljuk magunkat igazságtalanul. Erély és türelem kell. — Az egyház s emberiség történetére vonatkoztatva e példabeszédet, látjuk az Isten gondolatainak s terveinek óriási stílusát. A rossz is tényező; szép és édes az ő konkolyos virága; de az Isten nem zúz, nem tör; megadja majd a búza is s a konkoly is a maga termését s a világítélet kimutatja, hogy az búza, ez meg konkoly volt s az a csűrbe, az életre, ez meg tűzre kerül. Isten malmai lassan őrölnek, de én gyorsan iparkodom ki kerekeik közül s azért gyakran helytelenül ítélek. Ő ráér, én nem; «az idő rövid».

Példabeszéd a mustármagról.

«*Hasonló mennyeknek országa a mustármaghoz, mely kisebb ugyan minden magnál, mikor pedig felnő, nagyobb minden növénynél és fává leszen, úgy, hogy az égi madarak laknak ágain.*» (Máté 13, 31.)

a) Az evangélium s Krisztus kegyelme mélységes, feszülő energia. Aki külről nézi, nem sokat lát rajta; de aki átéli, az csodálatos fejlődést s földből s világból való kiemelkedést tapasztal magán. Nem a sok szón múlik, hanem az erőn; az erő pedig szellem és lélek. Tapasztalja ezt az egyes ember s tapasztalja a nagy világ. Ó evangélium, te igénytelen, titokzatos erő, hogy tisztellek s szeretlek!

b) Mit kell tennem, hogy az Istenországa bennem kifejlődjék? 1. Ki kell terjesztenem hitemet értelmi s erkölcsi világomra s uralkodóvá tennem azt. Jézus szemeivel nézek s nem a világ, a szokás

és tradiciók s emberi tekintetek érzékével. A világ majd imperialista, majd kozmopolita, — majd kemény és klasszikus, majd meg szentimentális; hitem nem ingadozhatik divat szerint. Ha néha nagy az ellenkezés egy pont körül, később megint vész! Hiszek föltétlenül! 2. Érdeklődés, törekvés, megfeszülés kell, hogy egyénileg sajátosan éljük át a hitet. Ugyanazt a kereszténységet frissen, üdén, aktuális eredetiséggel. Ne álljon utunkba kislelküség, kényelem, mely bénítsa a szellemi elmélyedést. Ügyes-bajos dolgainkban, szociális vajúdásainkban, társadalmi érintkezésünkben lépten-nyomon akadunk föladatokra, melyeket a hit elvei szerint kell megoldanunk. Tegyük meg; gondolkozzunk, érezzünk erősen, de a hit szerint. 3. Lelki világunk kifejlik; mert a törvény, a kegyelem, az isteni akarat igazsággá, tisztasággá, türelemmé, mérsékletté válik benne s erős, boldog élet öntudatában jelentkeznek. Fölszivom ezeket, mint az erdő a napsugárt s a harmatot. Azon időpontról, midőn mélyebb Istenhitre tett szert, mondotta Carlyle: azóta lettem ember.

c) «Az égi madarak eljönnek s ágain laknak.» Az anyaszentegyház a mi fész-

künk, itt pihenünk; ha a világban repkedünk is s élelem után szétnézünk, szivünk mégis ide tér; itt van itthon. — Minden szépen kialakult lélek egy-egy hajtása és ága az egyháznak s mindegyik vonz sok más lelket, úgy, hogy mondhatjuk, hogy ez ágakon laknak s pihennek a lelkek. Mily vonzerő van assziszii sz. Ferencben, sz. Ignácban, sz. Vincében! Apológiáknál vonzóbb, édesebb egy-egy szép, szent lélek. Ne sokat disputálni s kritizálni, hanem szépen, szentül, egyedileg élni.

A mennyek országának térfoglalása.

«*Hasonló mennyeknek országa a kovászhoz, melyet vévén az asszony, elvegyíté három véka lisztbe, mig meg nem kovászosodék.*» (Máté 13, 33.)

a) A mennyek országának van bevonulása s térfoglalása az emberben; hasonló a kovászhoz, mely a lelket erjedésbe hozza, elváltoztatja, átformálja. A kovász megtöri a liszt nyerseségét, ízessé teszi; ugyanez az erjedés a mustot tisztítja; cukrát erővé, szesszé változtatja. Ily átjáró s átformáló hatalom az evangélium, Krisztus kegyelme s az Oltáriszentség. A lélek vad erejét, ösztönös természetét megtöri s Istennek s önmagának élvezetessé teszi. Alaposan teszi ezt; szétszedi az ember érzületének rostjait, belehat minden ízébe. Ez aztán igazán Istennek ereje, mely lelket is, testet is áthat, megnemesíti gondolatainkat, lenyúlik szivünk moccanásaiba, megérzik beszédünkön s uralkodik tetteinken.

b) Az asszony három véka lisztbe elegyiti a kovászt; nekem is lelkem három irányatát kell átváltoztatnom. Beleviszem Krisztus fényét s igazságát értelmembe; helyes filozófiai s teológiai fogalmakon építem föl lelki életemet s azon vagyok, hogy csak észszerű, igaz s szent gondolatok járjanak bennem; a kapkodó, ötletes, észszerűtlen gondolatokat kizárom. — Beleviszem az érzések gazdag világába, melyből ki nem zárhatom ugyan öntudatlan, érzéki természetem indulatait, de ott ülök öntudatom küszöbén s távol tartom az utcát, a csordát..., «limpidezza», átlátszó érintetlenség után vágyódom. — Beleviszem az evangéliumi kovászt akaratomba; korrekt akarok lenni. Nem ámitom, nem áltatom magam; legfőbb vágyam az, hogy akarjam, amit Isten akar, ha nem is tetszik nekem. Nem prókátor, hanem Isten fia vagyok; nem csűrök-csavarok, hanem készségesen hódolok.

c) Lassan terjed a lelkekben az erjedés. Az apostoli kereszténység erős kovász volt, gyorsan terjedt s fölséges átváltozást eszközölt; bennünk az isteni kegyelem lassan foglal tért. Sok talán a kóranyag, az a másik kovász, melyről az Úr mondta:

«óvakodjatok a farizeusok kovászától.» Tele vagyunk alacsony, érzéki, önző érzülettel; nagyzók, kényesek vagyunk s nem törekszünk, hogy a bocsánatos bűnöket is kerüljük. «Tisztítsátok ki a régi kovászt.» (1. Kor. 5, 7.) Kerüljük a bocsánatos bűnt is; ettől lesz friss s üde a lelkünk s egyre növekszik Isten iránti szeretetünk.

Lelkem rejtett kincse.

«*Hasonló mennyeknek országa a szántóföldön elrejtett kincshez... Ismét hasonló a kereskedő emberhez, ki jó gyöngyöket keres. Találván pedig egy drága gyöngyöt, eladá minden vagyonát és megvevé azt.*» (Máté 13, 44.)

a) A drága gyöngy, melyre rá kell akadnunk, a mi lelkünknek mindenségnél nagyobb értéke, ugyancsak a béke, a megnyugvás, a boldogság. Isten szeme akad meg e gyöngyön; szereti, «sic dilexit»; nagyrabecsüli s gondozza úgy, hogy «hajatok szála sem esik le a földre». Fiát küldi keresésére, nyomában azután apostolokat és szenteket; s odaad érte mindent... Fiát, vérét, Lelkét. Aki e halhatatlan értéknek öntudatára ébred, nemkülönben, ki békét, megnyugvást s hitben s szeretetben lelki egyensúlyt talál, az rá nyit önmagában az «Isten országára» s

ez országban saját maga királyi méltóságára; drága gyöngyöt lel.

b) Drága gyöngy a természetfölötti érték, melyet Isten fektet lelkünkbe kegyelmében. A kegyelem által Istenhez hasonló vagyok s a halál után az isteni élet a maga intenzitásával s istenileg boldogító szeretetével tölti el majd öntudatomat, «Istenmagva», «semen Dei» vagyok itt; ott túl majd kivirágzom. Mily életet, mily szépséget, mily virágos tavaszt hordozok magamban! Ó lelkem, te titokzatos szántóföld, melyben a dicsőséges örökkévalóság kincse rejlik; te tengermélység drága gyöngyöddel, hogyne becsülnélek, hogyne szeretnélek! Azután meg az Isten gyermekeinek nagy öröksége is vár rád, boldog örökkévalóság; ezt a jogot sem adom oda semmiért, illetőleg minden áron akarom azt érvényesíteni.

c) Drága gyöngy a bennem rejlő erő az isteni életnek itt és most való kialakítására. Isteni életem már itt folyik, ha tudatában vagyok, hogy a legkisebb cselekedettel istentiszteletet s istenszolgálatot végzek. Nem gazdasági, nem kenyér-harcot vivok csak, hanem az Isten dómján dolgozom, mely a világtörténelemben épül. —

Akár eszem, akár iszom, mindent Istenért teszek; tehát értékes s gazdag az életem. — Az emberek, bár néha mélyen állnak, testvéreim; mindig föl akarom emelni őket. — Házasságom nem az asszony s a férfi fiziológiai viszonya, hanem krisztusi misztérium. — Boldogságom «egészség és békesség»; örülök a napsugárnak s a mezei virágnak; ha szenvedés jön rám, keresztfát ölelek benne s mindig bizom!

d) Drága gyöngy az is, ha a krisztusi élet tudatára ébredek; Krisztus velem van az evangéliumban, a kegyelemben s az Oltáriszentségben. Velem él s a legfölségesebb életre tanít; felemel a szociális bajok fölé; nem azonosítja magát korával s intézményeivel, hanem fölöttük áll; e lelki szabadságra tanít, hogy ne merüljünk el az élet hullámaiban, hanem járjunk rajtuk emancipált lélekkel. Nem szegezem le magamat sem a multnak, sem a jelennek változandóságához; szabad lélekkel nézem a világot s fejlődöm. «Worte tun es nicht, sondern die Kraft der Persönlichkeit.» «Bizzatok; én legyőztem a világot.» Nézet, elmélet sok van; de Istennek tetsző élet a krisztusi.

e) E drága gyöngyért mindent oda kell adni, azaz, hogy szivesen adunk oda mindent, miután megtaláltuk s birjuk. Méltóságom öntudatában erős a hitem s édes az örömöm! Mit kergessek lepkéket s minek bibelődjem üres diókkal? Hogyne mondanék le szivesen bármiről az Isten országáért, melyet átélek s a királyságért, melyet várok? «Ki szakaszt el minket Krisztus szeretetétől? háborúság-e? szorongatás-e? veszedelem-e? üldözés-e?» «Semmi sem szakaszthat el minket Isten szeretetétől, mely a mi Urunk Jézus Krisztusban vagyon.» (Róm. 8, 35.)

f) Léted, öntudatod szerény ugyan, de kincset rejt; az élet tengere keserű, kegyetlen ugyan, de gyöngyöt terem. A kincs el van ásva; por, kő, törmelék, érzéki, állati lét rétegei lepik; ki kell ásni. A gyöngy a mindennapi élet hányódásában, tengerben úszik..., ki kell azt halászni.

Idők, szokások, divat, gondatlanság, bűn, dekadencia, fegyelmezetlenség feledtetik a kincset s a gyöngyöt. Csalódások, hajótörések, szenvedések viharjai elterelik a figyelmet; gazdasági harc, munka, műhely, kenyérgondok, verseny

poronddá változtatják a földet, kincset ott senki sem sejt. De Jézus mondja: ott van; ne akadjatok meg a látszaton, a köznapi szürkeségen, a rögön; a kincs a mélyben van; bennetek, ha azt érzitek s élitek, amit én.

Ne érzelmeket, hanem tetteket.

«*És hozzá járulván egy irástudó, mondá neki: Mester, követlek téged, bárhová mégy. És mondá neki Jézus: a rókáknak barlangjaik vannak s az égi madaraknak fészkeik: az ember fiának pedig nincs, hová fejét lehajtsa.* (Máté 8, 9.)

a) Az irástudó felbuzdul, Jézus nagysága s fölsége ihleti. A lélek igazságból s szépségből él, s ahol ezekkel találkozik, okvetlen hódol. Imponál a tudós, a művész is, de leginkább vonz a szent. De a benyomással s az érzéssel be nem érhetjük; tennünk kell. Az irástudó is felbuzdult, de Jézus rámutatott a maga kemény életére: nincs házam, kényelmem, mások szolgája vagyok s ime ettől lelohadt az irástudó lelkesülése s a tettre nem szánta el magát. Nem bizom érzelmekben, melyek tettre nem segítenek; nem bizom áhitatban, fölbuzdulásban, mely az Isten paran-

csait tettben ki nem váltja; enélkül párázat, himes fátyol az érzés. Tetteket, Jézusi életet akarok; az érzelem csak eszköz rá.

b) «*Más pedig tanítványai közül mondá neki: Uram, engedd meg nekem, hogy előbb elmenjek s atyámat eltemessem. Jézus pedig mondá neki: Kövess engem és hadd a holtaknak eltemetni halottjaikat.*» Vannak lélek szerint holtak, kik Isten szerint nem éreznek, kik Jézus evangéliumát el nem fogadják, hitünket, reményünket, lelkünket nem osztják. Csodálatos, hogy Jézus az ily holtak közt járt, kik az emberi szabadság szuverénitását vele szemben is érvényesítették. Szomorú függetlenség: holtnak lenni. «Hadd a holtakat, hadd temessék halottjaikat»; filozófiák, irányzatok, teóriák, morálisok egymás után hullnak. Ananiás sírásói már kocognak a pitvarban, hogy a még peroráló Zafirát csakhamar kivigyék; bátran lehetne róluk mondani: elvük temetni, hivatásuk meghalni. — Vigyázok, hogy meg ne fertőztessem hullaméreggel, a «holtak» kételyével, indifferentizmusával, blazirtságával, lanyhaságával; elvem éltetni, hivatásom örökké élni.

c) «*Ismét egy másik mondá: Uram, követ-*

lek, de engedd meg, hogy előbb búcsut vegyek otthonvalóimtól. Mondá neki Jézus: Senki, aki kezét az ekére tévén, hátranéz, nem alkalmas az Isten országára.» (Luk. 9, 61.) Aki az eke mellől vissza-visszanéz, annak nincs ott a lelke, másfelé van a figyelem, azért nem is dolgozik kellő eréllyel s kedvvel, vagy pedig fáradt már s unja a dolgot. Az Isten országához is egész ember kell, aki odaadja magát, egész lelkét fekteti bele s nem néz másfelé s azután kitartás kell. A félemberek félszegek s célt nem érnek, azután állhatatlanok is. Folyton, egész erélylyel s kitartóan kell dolgoznunk önmagunkon s a lelkeken. A folyam a csolnakot rögtön elsodorja, mihelyt előre nem tör; nekem is minden percben hűnek, tehát kitartónak kell lennem. Ne nézzünk hátra, hogy mit és mennyit tettünk már eddig, hanem tegyünk, dolgozzunk egyre tovább. Amik mögöttem vannak, azokat elfelejtem, — mondotta szent Pál, — s amik előttem vannak, azoknak nekifeszülök. S azt sem nézem, hogy még sok a dolgom, hanem itt és most teszek, amit tehetek. «Testvéreim, — mondotta assziszii sz. Ferenc, — kezdjük már egyszer szeretni Istent.» Kezdjünk, kezd-

jünk folyton. A kezdők pszichéje kedv, erő, megfeszülés; a kezdő nem az estét nézi, azt a fáradt nézi, hanem ég kezében a munka. Kicsiben, itt és most, annyit amennyit lehet, tenni, ez a nagyság titka.

Jézus a viharos tengeren.

«*És ő bemenvén a hajóba, követék őt tanítványai. És ime nagy háborgás lőn a tengeren, úgy, hogy a hajócska elboríttaték a habokról; ő pedig aluszik vala.*» (Máté 8, 23.)

a) Az egyház hajója az idők tengerén, a nagy kincsek hordozója örvények fölött s viharok közt. Az emberiség legfőbb kincse a hit s a műveltség; a kettőt egymástól elszakítani nem szabad. Nem lehet azt mondani, hogy az emberiség szerencséje más hajón evez. Van sok önfejű, vakmerő hajós; sok kalóz; de nem szolgálják sem a közjót, sem önlelkük boldogságát. Mi az admirális-hajón vagyunk; folyton új tengerekre evezünk, vállalkozó kedvvel, kifeszített vitorlákkal. Eleségünk ki nem fogy; az élet vizei el nem apadnak; irányt nem téveszthetünk.

b) E hajón van Jézus; alszik vagyis titokzatos az ő jelenléte; de a hajón van-

nak evezős, küzdő nemzedékek, melyeknek meg kell fogniok az evezőt; szemmel kell kisérniök minden szélváltozást. Viharok járnak, küzdve boldogulnak csak. — Az Isten az erkölcsöt a fizikába állította bele, az egyházat pedig a történelembe; még a hitszakadást sem zárta ki terveiből. Ne zavarjon semmi. Ne kérdezzük: Miért engedi meg az Úr ezt meg azt? Az Úr pihen köztünk; erőt ad, hitet, bizalmat; eltűrte az árulást s kínszenvedésen ment át; ime a példa; mi meg viharokon megyünk át; egyet higyjünk erősen: Isten van lelkünkben, Krisztus az egyházban.

c) «*És hozzájárulván tanítványai, felköltek őt, mondván: Uram! szabadíts meg minket, elveszünk.*» Kiáltani szabad, a kiáltás önként tör ki szivünkből; de kételkedni nem szabad. Kiáltsunk, imádkozzunk, de ne kételkedjünk s ugyancsak kiáltsunk, de dolgozzunk is. Ez a reális idealizmus kell belénk. Az Úr Jézus is szivesen vette a kiáltást, csak a kételyt gáncsolta: «Mit féltek, kicsinyhitűek? Akkor fölkelvén, parancsola a szeleknek és tengernek és nagy csendesség lőn.» Ha egyszer viharban tengeren mégysz, imádd Jézust abban a hatalomban, mely a tengereknek parancsol.

Jézus ördögöt űz ki.

«*És midőn a tengeren átment, két ördöngős futa eléje, a sírboltokból jövén ki . . . és kiáltának: Mi közünk veled? Jézus, Isten fia! Idő előtt jöttél ide minket gyötörni.*» (Máté 8, 28.)

a) Vannak dühös, sötét, őrjöngő szellemek s befolyásukat érvényesítik az emberre; a gyűlölet hevíti őket s szenvedélyük tönkre tenni az Isten műveit, első sorban az embert; meggyalázzák, megfertőzik, lealacsonyítják. Mily borzalmas, kegyetlen hatalom! Halottal nem akarunk egy szobában lenni, sem őrülttel, sem mérges kígyókkal; megleszünk-e az ördöggel? Ő gyülöl; «gyilkosnak» nevezi a szentirás; tönkre tesz életet, lelket, műveltséget, házasságot. Gyülöljük hát a bűnt; ne tűrjük, hogy az ördög lakjék szivünkben. Romokban, elátkozott helyen szokott az lakni; szivünk nem ilyen! Az ördöngős nem

öltözött ruhába; a tisztátalanság ördöge nem tűr ruhát. Az élveteg meziteleneség éleszti vágyait, azon legel. Az erőteljes és fegyelmezett lélek elviseli a testet, mert a test szépsége is végelemzésben a léleknek erejéből való. A «corpora plus quam humana» ott lesznek, hol az «animae plus quam humanae» neveltetnek. Test és lélek, necsak test és test!

b) Mi közünk hozzád? A kaini, hideg szó lázadássá s átokká válik ez ajkakon! Nincs közük a Megváltóhoz s isteni szívéhez! Kimondhatatlan boldogtalanság ítélete! Merné-e ezt valaki közülünk ajkára venni: Mi közünk hozzád, Krisztus? Nem sötétült volna el az ilyenben hit, remény, szeretet? Nem rendült volna-e már meg mélységesen a lelki egyensúly? De hát a gyakorlatban, az életben, a hozzá való hasonlóságban, érdekeimben van-e közöm Krisztushoz? S kimutatom-e azt, hogy Krisztus vezet s szerinte igazodom? Nem szakítok vele semmiben!

c) Idő előtt jöttél! A bűnös mindig ezt tartja, hogy még idő előtt sürgeti őt a kegyelem; nincs még itt az ideje a megtérésnek! Ez a tudat gyötrelem, mely kínoz, megaláz és megszégyenít. Azután

elmúlik az idő, az «irreparabile tempus» s ő kimondhatatlan szomorúsággal nézi szegénységét, mert «nem lesz már ideje.» — Boldog ember, aki még idő előtt áll, a kegyelmek, az érdemek, a szép, tiszta, nemes élet ideje előtt s aki azt fölhasználja. Mily lelkesüléssel nézhet az a jövőbe, mily öntudattal a jelenbe, mily hálával s örömmel fog nézni a multba! De bármi csepp időm legyen is, vagy bármily öreg legyek is, sietek élni s az időt felhasználni.

d) «*Az ördögök tehát kérék őt, mondván: Ha kiüzesz minket, hagyj a sertésnyájba szállni. És mondá nekik: eredjetek.*» Ime, mire van vágya a hatalmas, de elsötétült szellemnek; aki a napba nem néz s akinek Krisztushoz köze nincs, az lassanként lejtőre kerül; az első állomás a kétely, a második a szkepszisz, az utolsó a cinizmus. Parfüm s parkett dacára. A műveltség nem erkölcsiség, mondotta Leroy-Baulieu; lépten-nyomon tapasztaljuk, hogy az állat kiverődik az emberen, címek, méltóságok, csipkék, boák dacára; aki lelkében Istennek nem hódol, az testének rabja lesz; ez erkölcsi hitvallásom!

e) «*Azok pedig kimenvén, a sertésekbe szállának; és ime az egész nyáj a tengerbe*

rohana.» Kétezer sertés vágtatott az örvénybe; ott vesztek. A világ sokban hasonlít e vágtató csordához; a testiség ösztöne hajtja, nagy zajt csap, sok port ver föl s azután rászakad a dicstelen vég! — Azalatt a két meggyógyult ember csendben Jézus lábainál ül; lelke megszabadult s hálát ad az Úrnak; a sertések gazdái pedig panaszkodnak a kár felett; nagy kár ez, 2000 sertés két lélekért! Jézus nem sokallja; ő tanított rá, hogy mindent el kell tűrni a lélek fölszabadulásáért s ha neki drága volt a lélek, miért ne legyen nekünk is drága az Isten s miért ne szenvednénk érte kárt?! A buzgóság sokszor károsítja önmagát, vagy mást, szellemi javakért! A gerazénok bölcsesége, mely sertést is s lelket is akar óvni, Krisztus szemében oktalanság.

f) És midőn bement a hajóba, kezdé őt kérni, ki előbb az ördögtől gyötörtetett vala, hogy vele lehessen. De Jézus ezt nem engedé meg, hanem mondá neki: Menj haza tieidhez és hirdesd, mily nagy dolgot cselekedett az Úr veled.» «Vele lenni», vele, az élet s az erő, a gyógyulás és virágzás forrásával; vele lenni s oltalmát s üdítő, éltető befolyását élvezni, ez kellene a meggyó-

gyultnak, ez kell minden észretért léleknek; ezt nyerte meg Magdolna, «kiből hét ördögöt űzött ki az Úr»; ez volt Pál apostol kegyelme, ki üldözője volt s azután lelkes hive lett Krisztusnak. De Jézus hazaküldi a megviselt embert; menj haza s szolgálj Istennek, az apostolság útjait hagyd másnak. Nem hív az Úr mindenkit az apostolságra, de igen az ördöngőst is a tiszta, nemes, krisztusi életre. Buzgó lehetek, lehetek névtelen szentje az Úrnak, ez elég nekem.

Jairus leányának feltámasztása.

«*Ime egy fejedelem járula hozzá és imádá őt, mondván: Uram! leányom most halt meg; de jer, tedd rá kezedet s élni fog. És fölkelvén, követé őt Jézus és az ő tanítványai.*» (Máté, 9, 18.)

a) Ez Isten udvarának etikettje; aki hozzá megy, az leborul, imád s kér. Az ember is úr, de csak a teljes függés alapján; mondva csinált úr, mondva Isten szájával, a teremtő s fönntartó szóval. Csak e szó leheletétől lehet úr. Ha fölemeli fejét kevélyen, beleüti azt a végesség mestergerendájába. Az élet mélysége, a hatalom fölsége, a halál titokzatossága szerénységre inti. Ha magunkba térünk, megértjük a kötelesség s az erkölcsiség egyszerű, nemes formáit s azt az erőszakos, önfeledésre, verejtékező s mégis haszontalan erőlködésre állított «Übermensch»-t, a modern óriást, aki nem hisz s nagyokat mond, szívből

megsajnáljuk. — Az Isten tesz minket naggyá s ahányszor hozzá alázattal közeledünk, egyre nagyobbakká leszünk.

b) «*És imádá*» *s* «*igen kéré . . .*»; a halál megszokott képei imponáló, megrendítő hatalommá válnak, mikor azokat illetik, kiket szeretünk. Tehetetlenségünk s fájdalmunk érzete kiáltássá lesz . . . kiáltássá a mélységből. Mily szerény a halottját sirató király, éppen úgy, mint a gyermekét szoptató királyné; élet-halál királyt, királynét nem ismer, csak epedő, vágyódó, imádkozó lelkeket. Ó jer s tedd rá kezedet . . . Gyönge még az a hit, mely kézráföltételt igényel, de tiszteletreméltó már is, mert imádkozik. A gyönge, a kisértetben élő lélek ne ütközzék meg azon, hogy gyönge; hanem imádkozzék, kérjen; majd erősebb lesz.

c) «*Jövének a zsinagóga fejedelmétől, mondván: Leányod már meghalt, minek fárasztod tovább a Mestert . . .? Jézus pedig mondá a zsinagóga fejedelmének: Ne félj, csak higyj!*» (Márk, 5, 35.)

Az ember hamar kimondja: elég; ne fáraszd a Mestert! De a Mester megy ravatal s sír felé. Ne félj, csak higyj; élni fog! Ah, hogyne félnénk?! Félünk

a haláltól; elszakadni, az fáj; lesiklani a zúgón ismeretlen mélységbe, borzasztó. Hogy találunk el ott haza? Ne félj, Jézus vezet. A víznek mindegy akár éjjel, akár nappal folyik, húzza azt a mélység; minket a halálban is az Isten húz; bizton megyünk s eltalálunk, ha tiszta a szivünk. Ne félj, csak higyj és szeress! Halálod mély álomból varázsos ébredés lesz!

d) «És elérkezének házába és látá a tolongást s mily nagyon sirnak . . . És bemenvén, mondá: Mit búsultok és sirtok? A leányzó nem halt meg, hanem aluszik. És kinevették őt . . . És megfogván a leányzó kezét, mondá: Talita kumi . . . És azonnal fölkelt a leány és járt.» (Márk, 5, 41.)

A gyásznép sír, ruhákat varr, sípokat készítget, koszorúkat fon; temetésre készül; hervadó gondolatokkal, reménytelenül jár föl-alá. Az isteni Megváltó e tolongó, hervadt nép közé lép, mint az élet s az erő; ő mást gondol, mást lát; nem holtat, hanem alvót; a halálból, az örök élet portájából visszahívja a leány lelkét; int neki s az engedelmeskedik. — A világi gyász, mely a lélekkel nem gondol, üres diókat szed télre, virágokat gyűjt északsarki expedicióra s brüsszeli csipkéket

dobál a hajótörött felé erős kötél helyett! Mily silány érzület! Én Jézussal nézek halottat; temetőmet berendezem a «föltámadásra». Erre nevetni is lehet, de a Mestert ez nem bántotta, engem se bántson!

A vérfolyásos asszony.

«*És egy asszony, ki vérfolyásban volt tizenkét esztendeig és sokat szenvedett a sok orvostól s elköltötte mindenét és mitsem használt, hanem még rosszabbul volt, amint Jézus felől hallott, a seregben hátul méne és az ő ruháját illeté, mert azt mondá: ha csak ruházatát illetem is, meggyógyulok.*» (Márk. 5, 25.)

a) A vérfolyásos asszony szerette életét, a napsugárt, a virágot; mindent megtett, de hiába; az édes élet elfolyt! Mi is szeretjük az életet, de az egészet kell szeretnünk, a virágot is s a mélységet is, a zord fönséget is s a szépséget is. Az élet nemcsak inger s mosoly, hanem eső, köd s vihar is; öröm is s kötelesség is; bátorság, erő és küzdelem, de gyermekség, tisztaság, alázat, bensőség is; ezt mind egybe kell olvasztani! A «blauer Himmel, rote Rosen, weisser Marmor, duftige Luft», csak egy oldala a létnek! Hát az Alpesek szirtjei s örvényei . . ., hát a kötelesség

magaslatai, az áldozat mélységei . . ., a nagy stílus, hol maradnak? Be kell illeszkednem teljes harmóniában a világba; ezt csak erővel s fegyelemmel tehetem!

b) Sok a fájdalom, a betegség s baj s a jó Isten fogalmával nehéz az élet e keserűségeit megegyeztetnünk. De ne vádoljuk az Urat; ne haragudjunk a fájdalom Istenére. Krisztus nem mondja, hogy szenvedjetek minél többet, az erény és tökéletesség; de a fájdalmat is fölveszi programmjába; mert — úgymond, — probléma az, melyet meg kell oldani; mit csináljunk, ha azt meg nem oldjuk? Achilles a halál országában a napsugaras, szép világra gondol s fohászkodik, hogy inkább lenne zsellér a földön, mint király az alvilágban. A panasz nem használ, a szép világ elmulik s segíteni kell az el nem múló sziven. Segítünk, ha Istenért s a szebb lélekért még szenvedünk is.

c) Az asszony megismerte Jézust; jó fogalmat alkotott magának róla. Alkothatott volna rosszat is; szkeptikus lehetett volna. Ha pedig baja nincs, lehet, hogy Krisztussal nem törődött volna. Mi minden szövődik bele az ember fölfogásába, mennyi öntudatlan s öntudatos, jól ellenőr-

zött s becsempészett elem! A vámsorompót őrzöm s fertőtelenítek mindent, ami lelkembe jut; piszkot, rongyot, mérget, gyilkot behozni tilos. Mennyi jut be mégis rossz példa, társalgás s olvasmány révén! Vigyázok a különféle befolyásokra is. Óvakodom egyoldalúságtól; mérséklet, igazságosság, méltányosság, alázat az óvszerem. Mily fogalma van Krisztusról Nietzschének? Ki csinálta azt? S mily szerencsétlenség, ezt tovább adni s mérgezni a lelkeket! Ki felel ezért?!

d) Együgyű, gyermeki bizalma van az asszonynak: ha csak ruhája szegélyét érintem... Lelkünk ösztöne ez: közeledni, érinteni, összeköttetésbe jutni. Azért lett az Isten ember, azért jött közel hozzánk, hogy mindenütt ruhája szegélyéhez férkőzzünk. A természet is az ő virágos, csillagos, kalászos, csipkézett szegélye, de főkép az Oltáriszentségben, a szentelményekben mintha csak érintenők!... Hányszor megy el mellettem az Úr, ruhája meglegyint! Hányszor érzem őt közel, s magamban is, s átkarolom, s megcsókolom. Kis gyakorlataim, milyenek az Oltáriszentség látogatása, a röpimák, szentelt víz használata, nagy ragaszkodást nevelnek bennem iránta. Érintem szegélyét.

Több nyiltságot és bizalmat!

«*És azonnal megszünt az ő vérfolyása és érzé testében, hogy meggyógyult. Jézus pedig azonnal észrevevén a belőle kiment erőt, a sereghez fordula, mondván: Ki illeté ruházatomat? És felelék neki tanítványai: Látod, hogy szorongat téged a sereg és azt kérded: Ki illetett engem?*» (Márk 5, 29.)

a) Szinte összenyomják az Urat, de ez a testek érintése. Van lelki érintés is. Egymást érintjük szeretettel, bizalommal, kegyelettel vagy gyűlölettel s hidegen; a meleg kéz, az érzelmes szem emberi érintés. S az Istent érintjük hittel, bizalommal, közeledéssel. Érintette Jézust Magdolna nemcsak kézzel, de lélekkel; érintette Veronika, érintette a vérfolyásos. A napsugár is érint virágbimbót, az eső érint rügyet... A szent áldozásban érintjük, ízleljük, élvezzük Krisztust: «mel et lac ex ore ejus accepi», csókja tejes és mézes nekem.

b) «*És körültekinte, hogy lássa meg, ki*

azt cselekedte.» Senki, senki. Mind hátrál és fél; érintették őt sokan s most talán félnek haragjától s mentegetőznek, talán tagadják is. — Sokszor meggondolatlanul gyávák, kétszinüek vagyunk s hazudunk is; mentegetődzünk, takaródzunk. E részben is fegyelemre kell nevelnünk magunkat az ösztönszerű gyávasággal szemben s mindig egyenesen s nyiltan kell beszélnünk. Még szubjektív nézeteinket, elágazó vélekedésünket is őszintén adjuk elő, ha kérdeznek. Olyan szép a nyilt, egyenes lelkület, bizonyára azért, mert tiszta és erős.

c) «*Az asszony pedig félvén és reszketvén, mivel tudta, mi történt rajta, eléjöve és leborula előtte, megmonda neki mindent igazán. Ő pedig mondá: Leányom, a te hited meggyógyított téged.*» Ott reszket a jó asszony; fél, mert merész volt, meg merte érinteni az Isten fiát, ő a tisztátlan. Mily kedves, alázatos lélek! Sokszor szentek félnek Jézushoz járulni, áldozni; keveslik érdemüket, hitványnak tartják öltözetüket, érzik gyarlóságaikat! Isten gyönyörűsége ez. Érezzem át mindezt én is, de menjek bizalommal hozzá, dacára gyarlóságomnak; ő szeretettel fogad s biztat, hogy a hit gyógyító erő bennem is.

Jézus Názáretben.

«*És jöve Názáretbe, hol felnövekedett és bement szokása szerint szombatnapon a zsinagógába és fölkele olvasni. És adaték neki Jeremiás próféta könyve. És föltárván a könyvet, azon helyre találá, hol írva vala:* Az *Úr lelke rajtam, azért kent föl engem és elküldött engem örömhirt vinni a szegényeknek, meggyógyítani a töredelmes szívűeket.*» (Luk. 4, 16.)

a) Jézusnak első, a szentirásban regisztrált föllépése! Bemutatja magát, mint a Szentlélektől felkent s kegyelemtől áradozó embert. «Ma teljesedett be ez az írás előttetek.» Ez az a nagy tény, maga a megtestesült Isten állt a világba bele, mint kristályhegység, melyen villog a nap s oldalaiból források fakadnak. Ilyen legyen az evangélium hirdetője..., hittel, reménynyel, kegyelemmel fölkent; legyen ajkán édes az ige. Lássék meg rajta az

evangélium tendenciája; örömhírt vinni, gyógyítani, segíteni..., ezek a krisztusi nyomok. «És csodálkozának a kedves igéken»...» ezek a krisztusi igék; nem szidni, hanem emelni, melegíteni.

b) «*És mondák: nemde ez József fia?*» Az ács fia! Ime az emberi gondolat, mely a véren, a ruhán, a látszaton fönnakad s elborítja az istenit, a lelkit. Ne azt nézd, hogy az ács fia, hanem, hogy Lélek árad belőle. Lélek volt a könyvkötő-inasban, Faradayban; lélek a lakatoslegényben, Fadruszban s lélek nélkül nem ér semmit királyság és akadémia. Lelket adj, Jézusom, a gyaluhoz, a vályogfalak közé; lelket az evangéliumhoz s az oltárszekrény elé; lelket a köznapba, a közéletbe; akkor nem lesz üres az élet, bármily szolgálatban folyik; szent Nothburga cseléd sírverse igazul be:

> Der himmlisch fromme Tugendsinn
> Macht eine Magd zur Königin.

c) «*Ő pedig mondá: Bizony mondom nektek, hogy egy próféta sem kedves hazájában.*» Tisztelettel és alázattal kell közeledni a Fölségeshez. Nem szabad vele feleselni, sem pörbe szállni. Igy történt, hogy már Illés a

pogány özvegyhez tért be s Elizeus szintén a pogány Naamant s nem a zsidókat gyógyította. Aki szivet nyit, ahhoz szólok. Ajtót be nem török, csak kopogok: eressz be, testvér! Ah Istenem, hová kell menekülnie az Isten igéjének s kegyelmének a világ bölcseitől, hová, kikhez? Szareptai özvegyekhez... Sőt az ember erőszakoskodik az Istennel «s kihurcolák őt a városból s fölvivék a hegy tetejére, hogy onnan letaszítsák»; ilyenkor a próféla elnémul... s «átmenvén közöttük, eltávozék.» Uram, ajtót, kaput nyitok neked s térdenállva fogadlak, kérlek, szólj; engedelmeskedem, hű szolgád s szolgálód leszek.

Ne aggódjatok sokat!

«*Óvakodjatok pedig az emberektől, mert föladnak titeket... és a helytartókhoz hurcoltattok majd énérettem ... Mikor pedig átadnak titeket, ne gondolkodjatok, miképen és mit szóljatok.*» (Máté, 10, 17.)

a) Ne aggódjatok sokat. Tegyétek meg azt, ami rajtatok áll, de ne sopánkodjatok, se a nehézségektől ne féljetek. Nem ti intézitek a világot, azt az Úr teszi. S ő beállított titeket ide, hát álljatok. «Kik az Úrban biznak, olyanok mint a Sion hegye; nem fog ingadozni mindörökké.» (Zsolt. 124, 1.) A vértanuk is emberek voltak s álltak. — A bizalom az önerőnek Isten erejével való tovaépítése; ami tőlem telik, azt teljesen nyujtom, Isten majd folytatja. Szent Ignác mondta! úgy bizzál, mintha mindent Istent tenne s úgy tégy, mintha mindent magadnak kellene tenned. Szalézi szent Ferenc pedig mondotta: Ha még

egyszer jönnék a világra, még jobban biznám.

b) «*Mert megadatik nektek azon órában, mit szóljatok.*» Amikor kell, segít az Úr azon órában...! Most talán gyöngének érzem magam s gondolom, hogy ebben vagy abban a kisértésben elbuknám! Ez nem helyes pszichológia s még helytelenebb teológia; mert most nem kell a segítség; ha kell, majd lesz s akkor másképen érzesz. Hányan lettek kitartók, nagyok, erősek, hősök azon órában... Furcsa órákon, gyenge pillanatokon kell átmennünk néha, de saját hibánkból; miért nem neveljük s nem fegyelmezzük magunkat, mondván: itt is, most is hős, nagylelkű lehetsz, ha el nem hagyod magad..., fogj hozzá s ne engedj.

c) «*Mert nem ti vagytok, akik szóltok, hanem Atyátok lelke az, ki bennetek szól*». Az a bölcs, találékony, bátor, sugalmazó Lélek, — nem pedig ti, ti alantjáró, szeszélyes árnyak; a Lélek, aki vigasztalótok, tanítótok, kit én küldök helyembe, ki vádol, itél világot. — Atyátok Lelke, aki teremtett s el nem hagy titeket; azért Lélekkel gyámolít s fölken vele «királyokat, prófétákat, papokat és vértanukat.» Imádom a

Szentlelket, ki sugalmaz és hevít és hüsít és vigasztal engem. Krisztussal, az emberrel itt és most, úgy, hogy lássam, nem szólhatok; de Szentlelkével, e nálam ki-bejáró lélekkel, igen.

Isten gondunkat viseli.

«*Ne féljetek azoktól, kik a testet megölik, de a lelket meg nem ölhetik; hanem inkább féljetek attól, ki mind a lelket, mind a testet a gehennába veszthetí.*» (Máté 10, 28.)

a) Van rossz, betegség, kín, gyalázat, halál; de ez mind nem az igazi rossz; a rossz a kárhozat. Mélysége s örvényszerű méretei, tengernyi kínja oly nagy, hogy attól szétfoszlik lánc, tömlöc, rostély, halál. A végtelenség s örökkévalóság motívumai reszketnek Jézus e szavaiban s alkotó elemeivé lesznek annak a temperamentumnak, mely minden rosszat kevésbe vesz s azáltal győzelmessé lesz fölötte. A lélek végtelen értéke s az örökkévalóság súlya kiváltja azt az energiát, mely mindent legyőz. Ellépteti előttünk szent Lőrincet, Ágnest, Caeciliát... Óriási erejük abban állt, hogy nem féltek lángtól, lánctól, kardtól, kíntól, haláltól! Csodálatos, szent, hősies

nemzedék, Krisztus nevelése. Minket is erre nevel: ne féljetek ezektől; féljetek az egyetlen, a végtelen rossztól.

b) Imádom e kijelentésben az Isten erős, hajthatatlan, szent akaratát. Ő elém állítja a jót s a roszszat s mondja: Itt vagyok én, ott van az... Az az élet óriási komolysága, hogy az Isten szeret, megtisztel, fölemel, de szeret erősen; szeretete nem cukros víz, nem ömlengés; szeretete erő és alkotás és megfeszülés; szeretete hősies temperamentumot s fölényességet inspirál; nevel nagystílű érzületre és ez a nagyság épp abban áll, hogy le tudjunk győzni kínt, halált s ne féljünk semmitől. — Az Isten a természetbe is a küzdelem, harc, mérkőzés folytonosságát fektette. Óriási ellentétek szerepelnek mindenütt: élet s halál, verőfény s éjszaka, szépség s enyészet s mind ebben ő a szuverén fölség. Korrigáljuk ki tehát édeskés érzéseinket s emberi gondolatainkat Istenről s szeretetéről. A mi korunk túlságosan lágy, azért téved; föladja az erő érvényesülésének harcait, elárulja az erény egyedüli jogosultságát. Ez nem isteni, hanem laposan s unalmasan emberi. Vigyázzatok, hogy ne tévedjetek.

c) «*Nemde két verebet egy filléren adnak? s azokból egy sem esik a földre a ti Atyátok nélkül. Sőt a ti fejetek hajszálai is mind meg vannak számlálva. Ne féljetek tehát...*» Isten gondunkat viseli, de az ő felfogása szerint. Megmondta, hogy mitől kell félni, mi az igazi rossz s mi jön kisebb rossz számba. Betegség, üldözés, kín, gyalázat, ez mind lehet részetek; a vértanúké is volt. Dánoson megölték a cigányok a korcsmárost s feleségét, leányát pedig megbecstelenítették s azután agyonverték; rémséges dolgok; de ne nézzünk erre sem a pesszimizmus, sem a kétségbeesés tekintetével. Minden bajban halljuk a szót: ne féljetek azoktól, kik a testet megölik s megbecstelenítik s higyjük, hogy a gondviselés e bajokon is úgy átvezet, hogy az örök jót birjuk. A gondviselés győzelme az, ha bajaimban arra a megnyugvásra küzdöm fel magam. Isten tud rólam, Isten vezet, Isten segít földi poklon át, ördögi lelkek közt el magához. Krisztus is így tett. Ő a mi példánk. Így kell a rosszról gondolkoznom; így lesz belőle jó nekem, sőt dicsőségem!

„Nem jöttem békét hozni."

«*Ne véljétek, hogy békét jöttem hozni a földre; nem jöttem békét hozni, hanem fegyvert.*» (Máté 10, 34.)

a) Békét is, fegyvert is. «Békesség a földön a jóakaratú embereknek», — énekelték az angyalok; «békémet adom nektek», mondja másutt; de fegyvert is hoz, hogy az ember harcban fejlődjék jóakaratúvá s a békét élvezhesse. A jóakarat erős akarat s annak sokat kell küzdenie test, vér, világ ellen, míg a jóságot s az isteni akaratot önmagában győzelemre juttatja. Tehát mivel a békét szeretem s jóakaratú akarok lenni, azért fogok fegyvert s küzdök mindazzal, ami az igazán jó, korrekt, hű akarat ellen van.

b) A haladás mindenütt törésföldön jár. Míg az ember nem töri meg s nem hódítja meg a természetet, addig nincs kulturája; ez akkor lesz, mikor kőre, fára, vasra az ember ráönti gondolatát s ehhez

eke, kalapács, kard, tehát harc kell; abból áll elő a Parthenon s a kölni dóm. — Mi az Isten gondolatait, Krisztus vonásait visszük át az ösztönös, durva érzéki emberre. Akarjuk a szép, tiszta, lelkivilágot — ezt az igazi kultúrát — megteremteni. Az ideál előttünk ragyog; hát csak faragjunk, simítsunk, olvasszunk a térdenálló művészet áhítatával s szorgalmával. Örülök, hogy különb embert alakíthatok magamból.

c) Tehát helytelen mondás az is, hogy «vissza a természethez», ha az alatt a kultúra nélküli életet, az ösztönök s szenvedélyek féktelen világát értjük. «Fegyvert hoztam», azaz előre kell mennetek s nem visszafelé. Fektessetek bele természetetekbe sok munkát, de ne rontsátok el, hanem fejlesszétek. Az erőt ne gyengítsük, hanem adjunk neki formát. A kultúra sokszor kivetkőztet természetes erőnkből s az baj; de az erény tartsa meg az erőt s nemesítse azt. — A tiszta, önfegyelmezett, mértékletes s okkal-móddal önmegtagadott élet nem gyöngíti, hanem erősíti s egészségessé teszi az embert. A fegyver, melyet Jézus hozott, nem öl soha; ez a harc mindig a több-életért folyik.

Ker. sz. János lefejeztetése.

«Heródes megfogatta vala Jánost és megkötöztette és tömlöcbe vettette Heródiásért, az ő testvérének feleségéért, mert János azt mondotta neki: nem szabad neked őt birnod.» (Máté 14, 3.)

a) «Nem szabad»; mily áldás az, ha biztosan tudom, hogy mi szabad, mi nem; ha tudom a fölséges, isteni akaratot. Ez a tudás «arcod fényessége». — Látom a modern világ amorális zürzavarát; a szofisztika mindent kiforgat. Ha az emberek szabadon nyilatkoznának, hogy mi jó és rossz oldalai vannak a szeretetnek, tisztességnek, a gyilkosságnak, lopásnak és házasságtörésnek, a vélemények dantei «selva oscura»-jába jutnánk. — Mily erős vagyok ezzel szemben én, mert tudom, hogy ezt szabad, azt nem szabad. Nem iga ez nekem, hanem korlátfa az örvényes úton; — virágos partja a dagadó folyónak. — Nem-

csak száraz imperativus, nem a káplárbot szellemi reflexe; hanem a tökéletesség, az eszményiség sugárzata, mely emel s melegít s könnyűvé teszi az engedelmességet. Édes iga, könnyű teher.

b) Heródes születése napján pedig Heródiás leánya táncola közöttük s tetszék Heródesnek. Azért esküvéssel igéré, hogy megadja neki, bármit kérjen tőle.» A leány táncol s tetszik s a szép test bája behálózza az érzéki embert; ittas lesz tőle s hódol neki, ráteszi a lelkét s önfeledve mondja: Mindent odaadok érted... S a vége az, hogy látja, hová sodorja kegyetlen szerelme, mily állatiasságba és «elszomorodik», s kisértetek járnak körülötte, s mondja: «Ker. János föltámadt halottaiból s csodaerők munkálkodnak benne.» Bukás, szomorúság, félelem, ezek a tág útnak s a széles kapunak kisértetei; ez az élvezet poharának sepreje s a bűnös élet facitja. Szomorú fejlődés.

c) «Add nekem itt egy tálban Ker. János fejét... És elküldvén, fejét véteté Jánosnak a tömlöcben. És elhozaték feje egy tálban és a leánynak adaték.» Ime a szép, vidám táncosleány kegyetlen és csunya kivánsága s hogy torzul el lelki szemeink előtt alakja! Mily verem a szive, melyben

egy alávaló, üres lélek lakik. De most győz ez az állat, azaz, hogy öl s véres fejet tálal föl a hitvány vendégnépnek, mely bamba borzalommal néz az áldozatra. S ez is hatalom és uraság! — Az igazi ünnep pedig az, melyet a Megdicsőült ül erejében s hűségében, melyet le nem győz a világon sem félelem, sem tömlöc, sem bárd. Születésnap van itt is, a szenté! — A mi föladatunk: hűnek lenni mindvégig; kitartani, ha törik, ha szakad. Ez magasztalja föl az Istent, ez dicsőiti meg az embert s az emberiséget. Tömlöc, bárd ne szomorítson, hanem vigasztaljon hűségünk s odaadó szeretetünk. Igy illik eljárni az Isten szent akaratában!

Jertek a magányba, Jézushoz!

«*És mondá nekik: jertek külön egy puszta helyre s pihenjetek meg egy kevéssé... És a hajóba szállván, egy puszta helyre menének külön.*» (Márk 6, 31.)

a) Jézus vonzása: jertek, menjünk, ki a tengerre s ott túl a felénk intő csendes partokra, az Isten-közelségbe..., jertek el a világ piacáról, a fölületes gondatlanságból, hol csupa bénult, szokások s emberi tekintetek láncát csörgető szenvedők járnak, — jertek el e fáradt, hervadt, elvirágzott, elnyűtt arcú emberek köréből, — e folytonos érdekkeresésből s mégis általános önfeledésből, — e heccből s a hiúságok vásárából... el, el e piszokból, e fülledt, miazmás légkörből; csattogjon az evező, mélyedjenek tengerek közénk, menjünk! — Isten hív, teremtőnk, megváltónk, örök biránk; hív a mindenható, az irgalmas; mily kegyelem ez s hogy kell szív-

repesve indulnunk az elvonulásnak, a magánynak, a lelkigyakorlatoknak ünnepeire!

b) «*Jertek külön*»... Van egy világ, hol semmi sincs, csak Isten és én! Csak? Hisz Isten minden s végtelen világok ős valósága! Tehát Ő meg én! Ott van világossága, ereje, teremtő s ujjáalkotó hatalma, tisztító, olvasztó, képét rám lehelő lelke s ott lelkem ellágyul, megsemmisül s mégis végtelenbe nő; folytonos ébredéseim a reggel üdeségét s erejét hozzák rám; elhomályosul s elborul a lelkem öntudatom vádjaitól, de annál átlátszóbban s tisztultabban kel föl. — Ez az Isten világa, az ő háza; itt fakadnak kegyelmi forrásai; e csendben hallatszanak léptei s hivó szava. Vesd le saruidat, ez az a szent föld; térdelj le, borulj arcra; ez az a föld, hol prófétákat és szenteket nevel az Isten. Legyen ez a te szülőfölded is. Becsüld, szeresd!

c) «*S pihenjetek.*» Ha megpihentek s elcsendesül a lárma s izgalom lelketekben, akkor ébredtek majd éltetek titokzatos voltára s azon veszitek magatokat észre, hogy zárt, örök kapuk előtt álltok s nem gondoltatok rá, hogy azokat megnyissátok. Istent keresitek s ő nem mutatkozik, de folyton elmegy mellettetek; ti arcot vártok, de az ő

arca az élet tartalma hitben, reményben, szeretetben, tisztaságban; át kell éreznetek, hogy benne éltek s lélekzetek. Ezt a tudatot mélyítsétek ki és szentek lesztek. Ébredjetek öntudatára, hogy ma és mindig halhatatlan életet éltek s következőleg, hogy lépten-nyomon ti adtok ez érthetetlen világnak értelmet s lelket. — Ébredjetek öntudatára a lélek elrejtett, belső világának s fejlesszétek azt ki. Erre csak a hit s az alakító szeretet ősereje képes. Itt elmélkedem, megtörődöm, egyesülök Istennel; itt dolgozom ésszel, szívvel, érzéssel, akarattal. S fölhasználom ezt az «egy kevéssé»-t, ahogy a kárhozottak használnák, ha ez az «egy kevéssé» adatnék nekik, hogy jóvá tegyék az elvesztett életet.

Csodás kenyér a pusztában.

«*Ama napokban, midőn ismét nagy sereg volt együtt, nem lévén mit enniök, egybehivá a tanítványokat és mondá nekik: szánom a sereget, mert ime már harmadnapja vannak velem és nincs mit enniök.*» (Márk 8, 1.)

a) Jézus körül gyülekezik a pusztában ötezer ember; követik őt bizalommal s lelkesen, mert ő lelkük vezére s mestere. Ezt a sok lelkesülést éhség s puszta környezi. Lelkek ezek éhező testekben; tehát kenyér is kell nekik; a puszta nem adja. Isten adja. Istenből valók a magvak, csirák, energiák; ezek az isteni titkok; belőle, mint feneketlen mélységből való ez a duzzadó, dagadó élet. Mily titok ez mind; idegennek érzem magam a földön, ha erre gondolok; összeszorul a szivem, ha e mélységbe s e soha ki nem fáradó folyamba nézek... érthetetlen, szent folyó. — «És kérdé őket: hány kenyeretek vagyon? Azok mondák: hét.»

Jézus kezébe veszi a hét kenyeret, megáldja s kiosztatja s mindnyájan esznek... Ez is érthetetlen, isteni tény; ez közvetlenül isteni; a vetés pedig csak közvetve. Imádom az Urat mindkettőben. — Adj kenyeret, — mondom, — te táplálod a madárfiókot, feléd tátja csőrét; táplálj engem is.— Mély utálat fog el a mértéktelenséggel szemben, mellyel a fegyelmezetlen ember megzavarja az isteni rendet; visszaél az Isten titkaival s nem életet, hanem halált merít belőlük. — Tisztelem az élet isteni folyamát; nem zavarom, nem piszkítom; szent ez nekem; szent bennem az evésivás funkciója is.

b) Látván a csodát a nép, királlyá akarja kikiáltani. Az isteni hódítólag lépett a nép öntudatába; azt észrevennni s érte lelkesülni egy. Jézusban lép az isteni így elénk, fölségesen s hódítólag. Az egész élet a maga mélységes kapcsolataival, a maga titokzatos értelmével s jelentőségével megszentelve, fölmagasztalva nemesbül meg; királysággá lesz a puszta, a buta lét, a harctér. Üdvözlégy hát, királyom, ki királlyá teszesz engem is. Ezt el nem kerülhetem, ha Krisztust követem. Legyen királyom az Úr Jézus; a szív királyságát elfogadja; mást nem.

c) Jézus, mivel észrevevé, hogy eljőnek és megragadják őt, hogy királlyá tegyék, ismét a hegyre futa maga egyedül.» Jézus otthagyja a tömeget, mely földi királyságot ajánl föl neki; gyönge királyság az; tömeg-királyság a fölött a nép fölött, mely testi jót keres s a szellemi jó iránt apathikus; mely az ő nagy terveit nem sejti, küzdelmeit alig érti; ily királyság után Jézus nem vágyik. Elmegy a hegyre imádkozni s ezzel is az igazi értékek s a világ formáit legyőző lelkesülésnek forrásaira mutat. Ott fönt fölegyenesedik, felüdül a lelke. «A summo coelo», a magas égből veszi mindig kiindulását, hogy a földet fölemelje; nem uralkodni s lenyomni, hanem emelni s uralkodókat nevelni jött ő. Értlek, Uram s veled tartok s ezzel az ambicióval töltekezem; ez megsegít, hogy elviseljek kudarcot és sikertelenséget is.

Jézus a tengeren jár.

«*És kényszeríté tanítványait a hajóba szállni... és elbocsátván őket, a hegyre méne imádkozni. És amint beesteledett, a hajó a tenger közepén vala és ő egyedül a parton. És látván őket küzködni az evezésben, mert ellenkező szelök vala... hozzájuk méne, járván a tengeren.* (Márk 6, 45.)

a) Küzködnek a tanítványok a hullámokkal; éj van s szélvész; nehéz, kelletlen s veszedelmes a hajózók élete, keserves a munkája. Lelkük is könnyen oly keserűvé válik, mint az a kegyetlen, ellenséges hullám; pedig Jézus tud róluk; sőt jár a tengeren; jár sötétben, elrejtőzve, de jóindulattal. — Isten láthatlanul jár köztünk. Belőle fakad folyton a lét, a lelkek érintkeznek vele legmélyebb gyökerükkel; belenyúl, belefolyik életünkbe. Az erkölcsi világ, tehát az öntudatos emberi élet, bármennyire hullámozzék, Isten lábnyomainak útja. Titok-

zatos dolog, de tény! Könnyen mellőzzük e rejtőző Istent, a műveiben megnyilatkozó, a természetben természetfölötti hatóként érvényesülő hatalmat. A természet fátyolától, az erkölcsi világ hullámzásától, a haladás viharzó tempójától ignoráljuk, sőt talán ellenszenvvel viseltetünk iránta. — Iparkodjunk mélyebbre... szivünkben megleljük s lépjünk vele érintkezésbe, miután úgy is benn vagyunk metafizikai kapcsolataiban. Ó Uram, szólj, nyúlj belém, vonzz erősebben, hogy megismerjelek, hogy lássalak a világ s a kultúra káprázatában is.

b) «*Azok pedig látván őt a tengeren járni, rémnek vélék és fölkiáltának.*» Látják s megijednek. Idegenszerűen, szinte ijesztően jelenik meg az Úr. Hallucinációnak, rémnek gondolják. Tudták, hogy a hegyen van s hogy imádkozik, de hogy itt legyen, hullámok, küzdelmek közt s hogy a hullámokat s küzdelmeket el ne simítsa, azt nem hitték. — Hisszük az Istent, hisszük, hogy templomainkban van, hogy szentségeinkben hat, de hogy itt legyen, itt a kegyetlen, lapos élet küzdelmeiben s hogy azokba befolyjon s hogy ez mind az ő területiuma, melyen érvényesülni kíván: ez idegenszerűen hat ránk. — Higyjük, hogy Jézus

az egész kultúréletet lefoglalni kívánja; köztünk van; életünknek az egész vonalon krisztusinak kell lennie mesterségben, iparban, kereskedésben, közigazgatásban, társadalmi s családi összeköttetésekben.

c) «*De mindjárt szóla hozzájuk és mondá nekik: bízzatok, én vagyok, ne féljetek.*» Jézus biztosítja tanítványait, hogy ő az, ne féljenek s hogy neki köze van e hullámzáshoz s e fáradságos küzdelemhez s egy nagy bizonyítéka van. Pétert magához szólítja s a tengeren járatja, mintha mondaná: én vagyok, itt vagyok s erőt adok nektek, hogy ti is győzelmesen járjatok. Igen, Uram, ez a te bizonyítékod: erőt adsz s kitartunk s győzünk. Hisszük, hogy kegyelmed nélkül küzdelmeinket meg nem álljuk; de veled igen, még ha a világ le is szakad! Jézus bizonyítéka a tiszta, kegyelemből való élet. Jézussal lehet az egész erkölcsi törvényt megtartani, nélküle nem. Minél inkább tartjuk azt, annál biztosabbak lehetünk, hogy ő van velünk.

d) «*Felelvén pedig Péter, mondá: Uram, ha te vagy, parancsold nekem, hogy hozzád menjek a vízen... És kiszállván Péter, a vízen jár vala..., látván pedig az erős szelet, megijede.*» Látván Péter a hullámzást, ije-

dezik, bizalmatlankodik s sülyed. A feneketlen mélység, mely lábaink alatt tátong, a mi semmiségünk. Ha magamat nézem, egyre mélyebb és sötétebb örvényekre akadok s vész a talaj lábaim alatt. Teremtmények vagyunk s Istentől függünk, kegyelme nélkül érdemes jót nem tehetünk; vétkeink súlya, a pokol malomköve nyakunkban s mily kegyesen jött az Úr felénk; az irgalomnak és kegyelemnek mily mélységeibe tekintünk, ha keresztjére, vagy az Oltáriszentségre gondolunk. Ime a mélységek lábaink alatt. Körülöttünk pedig a nehézségek mozgó s ránk ömlő hullámhegyei. De azért alávalóság volna tőlünk, ha kételkednénk. Ép ezért nem szabad bizalmatlankodnunk. Isten tart a mélységek fölött, ő emel a hullámhegyek fölé. Esztelenül elmerül, aki okoskodva s nem imádkozva, szkeptikusan s nem Istenben bízva indul neki az életnek. Isten a mi filozófiánk s a mi erőnk!

e) «*S midőn merülni kezdett, kiáltá: Uram, ments meg engem. S Jézus azonnal megfogá őt.*» Péter kételkedik s azért merül; de ösztöne fölrázza s az élet szeretetével s az esztelen tönkrejutás lehetetlenségének átérzésével fölkiált: segíts Uram... Szkepszis,

bizalmatlanság, pesszimizmus... ez mind tévtan. A lét s az élet erőt s érvényesülést jelent; annak rendelkezésemre kell állnia s ha nincs meg bennem, meglesz a közelemben élő, segítő, erős Istenben. Hozzá kiáltok.

Krisztus megigéri az Oltáriszentséget.

«*Midőn azért látta a sereg, hogy nincs ott Jézus, hajócskákra kelének s Kafarnaumba jutának... Jézus mondá: Bizony, bizony keresétek engem... mivel ettetek a kenyérből s jóllaktatok. Munkálkodjatok, de nem oly eledelért, mely veszendő, hanem, mely megmarad az örök életre.*» (Ján. 6, 24.)

a) Keresik őt s szóba állnak vele; föl vannak izgatva a «regnum mundi» kilátásaitól. A hegyre menekült s a hegyi imából lejött Krisztus ismét irányt mutat nekik. Kenyér kell, úgy-e; de én nem a földi élet kenyerét adni jöttem nektek, hanem lelki élteteket jöttem táplálni s e részben szükségképen *nem adok* kenyeret, hanem *én vagyok* a kenyér. Az, ki éltet és hevít és gyujt, az az emberek kenyere, és pedig *élő kenyér*. Minden lélek, ki másokat felvilágosít s bátorít, kin sokan függnek s

nagyra nőnek, az ő élő kenyerük. Jézus a világ élő kenyere. Érzik ezt azok, kik végig éldelték a világot, annak mézét s ürömét; tudják ezt, kik lelküknek táplálékot kerestek s végig koldultak irókat, filozófokat; tapasztalják ezt, kik az élet éhségével mennek végig a világon s nyalakodnak s kielégítést, erőt s egészséget keresnek: itt, itt az élet kenyere, az élő kenyér; akkor és most, a klasszikus jog és politika s a szociális modern átalakulások korában. Te vagy kenyerem, általad naggyá növök, erős leszek.

b) «*Az én testem bizonnyal étel, az én vérem bizonnyal ital.*» «*Ha nem eszitek az emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem leszen élet tibennetek.*» Enni kell s inni, magunkhoz kell Jézust venni, belőle kell élni! Mily erőteljes, hatalmas kifejezése az emberi lélek örök vágyának Isten után. Homér szerint az ember kitátja lelkét, mint a madár csőrét, az Úr után; a zsoltárokban ki-kitör a lélek vágya s a zsoltárok el nem évülnek; Descartes is így imádkozik s Nietzsche is mondja: «Wir halten es nicht länger aus...» s Tolstoj írja: Mint a fészkéből kiesett madárfiók, úgy sipog a lélek az Isten után. S Jézus ez erős vágyat szentesíti s fokozza s mondja: Igen, igen,

ennetek kell, innotok kell az Istent; azért is vettem testet, hogy necsak testvéretek, de testi-lelki táplálóktok legyek. Egyétek, igyátok; maradjon bennetek, egyesüljetek vele; a nemzedékek szenvedélyes éhsége s siralmas epedése lelketekben elsimul s végtelen, édes, erős érzés boldogít majd titeket. Mily kegyelem és hatalom ily éhséget csillapítani, ily vágyat kielégíteni!

c) Mindegyik eszik, mindegyik egyesül s külön-külön Jézusban s Jézussal él. A nyilvánosság átlag fölületes; a mélység a bensőben van. Semmi sem mély, amit át nem érzünk s érzéseinktől mélyedünk is, tisztulunk is. Tengermélység a bensőséges lélek, ide tart Jézus, mikor velünk egyesül. Kivált szent áldozásainkban ereszkedünk Jézussal érzelmeink és örömeink mélységeire. Ő és én. Csendben, napfényben; két kék mélység, a lélek tengere s az Isten kék ege vesz körül. Ilyenkor megnyugtat *a)* bűneinket illetőleg; elcsitítja gondjainkat; szivén érezzük, hogy megbocsát; *b)* küzdelmeinket illetőleg, melyeket nem sokallunk, ha azok árán ide juthattunk, keblére borulhattunk; *c)* jövendő harcainkat illetőleg, mert ő segít. S erőt merítünk belőle, mert szabad őt élveznem s benne megújulnom.

Az élet kenyere.

«*Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá.*» (Ján. 6, 51.)

a) Jó kenyér, izlik; «pinguis panis Christi», lelkek étele, angyalok kenyere. Minden íz van benne, aszerint, amilyen kinek-kinek az érzéke s a szüksége s kivált a halhatatlanság íze van benne. Aki alázat után vágyik, azt eszi; aki türelmet, tisztaságot keres, azt ízleli; akinek bátorság, kitartás, munkakedv kell, azt nyeri; akárcsak sziklából mézet, úgy ez igénytelen kenyérből lelket. Nem annyira hiszem ezt, mint inkább tapasztalom.

b) Hevít, lelkesít, készségessé, frissé tesz. A szent Szűz sietve indul Judea hegyére, miután magába vette az Urat; úgy mi is sietve indulunk az Oltáriszentség erejében, ha kell, nehézségek hegyeire is; ha kell, vértanúi küzdterekre is. Az Oltáriszentségből vett erősödés nélkül senkit sem

engedtek a vértanúság arenájára, mert féltek, hogy letörik! Ó szép, édes, liliomos egyház, «erat ante in operibus fratrum candida, nunc facta est in martyrum sanguine purpurea»; majd ragyog gyermekeinek erényeitől, majd bíboros lesz vértanúinak vérétől, de mindezt az Oltáriszentség erejében!

c) A vendégség vidámsággal s jókedvvel jár; Jézus az Oltáriszentségben nem kiméli az «oleum laetitiae»-t; szent vigaszt önt a lelkünkbe; az áhitat meleg arcpirban, sugárzó tekintetben is jelentkezik. «O sacrum convivium», kedvet adj a jóra; add élvezni a jót, amit teszek.

d) A testre is hat. A lélek visszahat a testre, érzéseire s ösztöneire; az alsó természet finomodik s nemesbül a környezet előkelőségétől; a magas élvezet elfojtja az alacsony vágyakat; ebben az értelemben igaz, hogy ez a bor szűzi vért táplál s ez a kenyér választott, különb nemzedéket nevel. Egyre halljuk, hogy a természet legyőzhetetlen; de árasszuk ki rá az öntudatos alakítani akaró lelket s meglátjuk, hogy a test is anyag, mely formát ölt! A kék-vér nem mese; de az isteni vér sem!

Isteni egyesülés.

«*A szellem az, ami megelevenít, a test nem használ semmit. Az igék, melyeket én nektek szólottam, szellem és élet.*» (Ján. 6, 64.)

a) Kételkednek a zsidók, sehogysem értik; megdöbbennek az apostolok; de Jézus szilárd, mint a szirt s ha mind el is mennek, ő hangoztatja: igen, testem étel, azt eszitek majd s ha már emberré lettem, odaadom magam még így is. Ez szivemnek, ez a ti sziveteknek is törvénye, mert a szeretet követelménye. Az akar először is *jelenlétet:* «vele lenni», ez lételeme. Én magam — mondja az Úr, — lélekmódjára létező, megdicsőült testemben, én leszek veletek. Szivünk ugyanezt kívánja; a szenvedés, a nyugtalanság óráiban csakúgy, mint a buzgalom hevében. Ó csakhogy ez megvan, csakhogy itt van, itt is, ott is, hol ember él s küzködik. Ő a mi nagy közösségünk s egyesülésünk!

b) Jelenlét nem elég, a szeretet egyesülést akar. E célból a kenyér állaga eltünik s helyébe lép a megdicsőült Úr Jézus; az elváltozás révén megközelít s kielégíti a szív legtitokzatosabb s legcsodálatosabb vágyainak egyikét, hogy ő bennem s én benne legyek. — Nekem is el kell változnom, meg kell magam törnöm, tisztulnom kell; az áhitat melegével, Istenvággyal, Krisztus-szomjjal kell magam átjárnom s úgy vennem az Urat, s mikor elolvad bennem, szálljon meg az öntudat: «est Deus in nobis, agitante calescimus illo», Isten van bennem, az hevít és éltet.

c) Nemcsak egyesülni, hanem tevékenységemnek principiuma akar lenni. — Semmi sincs annyira a végtelennek mélyeibe bele eresztve, mint a lélek. Minden folyton Istenből fakad, de a legmélyebb mélységből a lélek. Benne lüktet az erősebb, öntudatosabb, fényesebb élet érverésével az Isten.

E lüktetésből, ez élet s öntudat finomabb, lelkibb hullámzásából kell belém minél több. Jézus jön s biztosít: én élek bennetek, életemet közlöm veletek; mint ahogy én Istenből élek isteni életet, úgy ti belőlem; kifakad az életem bennetek, ki-

virágzik. Nekem tehát ideggé, érzéssé, szenzóriummá, vágyódó, elnyúlt médiummá kell válnom; lelkem húrokká feszül; elfogom az Isten érintéseit; így élek majd belőle istenileg. Deo gratias.

Krisztusból merített élet.

«*Aki eszik engem, ő is él énéretem.*» (Ján. 6, 58.)

a) A szebb, erősebb életet keresi filozófia és kultúra; Jézus mondja: ezt adom én nektek az Oltáriszentségben. Ő alakította ki magában az istenemberi életet: Isten gondolatait emberi lélekben, Isten érzéseit, célzatait s lelkületét emberi szivben. Ahogy az orgona kiváltja a szél búgását zenévé s a szem az aether rezgéseit szinekké: úgy váltotta ki Jézus lelke az istenit szép, erős emberi életté. Belőle kell az életet meríteni. Erre a jelszó «egyesülés». Fogékonyan hozzá simulni s uralkodó, meggyökeresedett gondolkodásra szert tenni, mely Jézusban megpihen. Az egyesülés képesít erre, mert bensőségessé tesz. Jegyes jegyessel, barát baráttal, anya gyermekével egyesülve, bensőséges, lágy, édes viszonyban él. Az Oltáriszentség is erre

a bensőséges szeretetre nevel; tűzzel belénk égeti, könnyel belénk éteti Jézus gondolatait s érzelmeit.

b) Az erőteljes, krisztusi szeretet derült, napsugaras légkörbe állít. Ha gyárak légköréből, hol kormot s port szivunk s napsugárt nem látunk, hol olajos a gép s az arc s lármás a világ, fenyves erdőbe jutunk, tisztul tüdőnk, pezsdül vérünk, kiegyenesedik a fáradt, görnyedt ember. Paedagógia, hygiene segíti ezt az új embert. Jézus is ezen dolgozik, kivált azáltal, hogy az önző, ösztönös, állati, lelkiismeretlen, erőszakos, utópikus embert beállítja saját tiszta, erőteljes érzelmi világába; kiemeli gőgből s római imperializmusból, az erőszak állatiasságából, az érzékiség lágymeleg kábultságából. Faust is ezen okoskodik, Nietzsche is erős embert sirat, Rousseau az erdei s réti emberek árnyai közt keresi az erőt, Tannhäuser is lejön a Venus-hegyről a szebb életért. Jézus a kiváló, különb, szebb élet mestere; szerinte érezek!

c) Az erőteljes élet kitart és áldozatokat hoz; az erőteljes egyéniség küzdelme is; erészben is Jézussal való meleg egyesülésre van szükségünk. Megtanít résztvenni

szenvedéseiben s ugyancsak ő vesz részt a mienkben, mikor keblére borulunk. A tövis, mely minket szúr, az ő töviskoszorújából való; sőt az a töviskoszorú két fejet övez s a sebek két-két kezet, két-két szivet vernek át; az övét s az enyémet. — Itt az áldozatos szeretet forrása; a kereszténység innen merít: «inter consolationes Dei et tribulationes mundi ambulat Ecclesia», Isten vigasztal a tövises úton önmagával. Belőle való az áldozat szelleme s az áldozat erejében alakulnak ki a «szép lelkek», «animae sublimiores» (Pontif. Rom.). Jézusom véréből merítem s csókjából szivom e lelkületet.

Nézz szived redői közé!

«*A szívből erednek a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések... ezek azok, mik megfertőztetik az embert.*» (Máté 15, 19.)

a) Ne bízzunk magunkban, hanem nézzünk mély, kutató tekintettel szivünkbe; világot látunk ott, mely tele van vízmosásokkal, szakadékokkal; bizonytalan, állhatatlan, «rengő» föld az. Azért, ha imádkozunk, melegszik ugyan szivünk, sőt tapadós lesz a kezünk, kellemes életmeleg szivárog át rajtunk s jól érezzük magunkat; de nem gondolunk arra a sok gonosz indulatra, a hideg, részvétlen irigység érzelmeire, melyek lelkünk mélyén pihennek, vagy mint kigyók virágos érzelmeink alatt lappanganak. Mily hamar van sokszor lelkünkben tavasz után tél s a virág helyén fakó, zörgő haraszt. Azért ha imádkozom, ez öntudatom is kisér; ha a kereszt előtt térdelek s az olvasót szorongatom, tudom,

hogy ki vagyok s áhitatomban is kötözgetem ciliciumomat. Ez által leszek objektív imádkozó s imám által tényleg javulok.

b) Vagy pedig csendes a lelkünk; gondolataink villanyosak, szivünk készségesnek látszik, de ez relativ és könnyen bomló egyensúly. Hány különböző, ellenszenves s rokonszenves ember vesz körül; hányan, kik ujjat húznának, vagy majd húznak is velünk; nem baj; tudjuk azt, de nem zavarodunk meg. Ellenkezés, harc, küzdelem a sorsunk; eszmék, javak, jogok egyoldalúak; némelyikét le kell törni, hogy jobb foglalja el helyüket. Nagylelkű leszek, mert tudom, hogy nagy az elfogultság «extra et intra muros». Ha így imádkozom, kinövök környezetemből s fölényes s ép azért méltányos lélek leszek.

c) Itéleteinkben sokszor önhittek vagyunk s beleszeretünk egyik-másik eszménkbe. Tervezgetünk s álmodozunk! Hej, hány takács ül velünk ugyanannak az életnek szövőszékén, kik nem szerintünk igazodnak. Terveink így dugába dülnek, álmaink eloszlanak s lelkünk elszontyolodik; leül, mint a rosszul kelt tészta. Alázattal nézünk fölfogásunkra s kedvenc eszméinkre. Gondolatrevízió és restauráció kell sokszor. De

aki jól imádkozik, abban lelki ruganyosság van s tud megújulni s megifjúlni. A szentek ifjúsága, mint a mesebeli sasé, életreformáló imákban újul meg.

d) Lelkesülésünkben gyakran a nehézségeket nem látjuk. Fiatalos erővel indulunk neki az életnek, de kevés alázattal. Pedig mi az ember csak egy városban is, mi a történelemben, hát még a nagy természetben? Meg kell állnom a mechanizmus kerekei közt, meg a századok zivatarában. Erre csak akkor leszek képes, ha hitben fölülemelkedem önmagamon, méternyi térfogatomon, arasznyi időmön túl s nézni tudom a világfejlődés beláthatatlan perspektiváit. E szent ködben föltalálom magamat s egy lépésnyire tőlem az Urat. Tudom, hogy ő Isten s én véges porszem, de szerencsém, hogy lábaihoz tudok tapadni s hozzá ragaszkodva bejárni az örökkévalóság útjait. Amen, Amen!

Jézus és a kananaei asszony.

«*Jézus eltért Tirus és Szidon környékére. És ime egy kananaei asszony ama határokból kijövén kiálta, mondván: könyörülj rajtam, Uram, Dávid fia! leányom gonoszul gyötörtetik az ördögtől.*» (Máté 15, 21.)

a) Hiábavaló minden okoskodás, hogy az embert a természet erőinek s ösztöneinek acélsodronyszövedéke fogja le s hogy azok ellen támadni s azokból kiemelkedni képtelen; hiábavaló ez okoskodás, mert a szive kiált, öntudata mondja: hogyne emelkednél ki, hiszen szemben állsz a mechanikával, lenézesz rá s egy felsőbb hatalmat sürgetsz?! Kiálts, kiálts, kell annak léteznie s rajtad segítenie. Ez a világ csak valami s nem minden; a lelkem pedig a valamin túl ér; tehát imádkozom! Az asszony imája, a «könyörülj rajtam», az Úr szuverén tettét kéri, melyet előteremteni másnak nem lehet. Te Uram,

te tégy; ereszkedjél le; könyörülj, akarj; ezt ki nem pótolja erőm, érdemem, törekvésem. Ez az ima pszichológiájának alázata; azért kiált az asszony egyre s leborul; visszautasíttatik s újra közeledik s imád s imádkozó akarata győz!

b) «*De ő egy szót sem felelt neki. És hozzá járulván tanítványai, kérék őt, mondván: Bocsásd el őt, mert utánunk kiált. Ő pedig mondá: Nem küldettem, hanem csak Izrael házának elveszett juhaihoz!*» S ismét: «*Nem jó elvenni a fiak kenyerét és az ebeknek vetni.*» Jézus keménysége majdnem megzavar; rideg, süket, visszautasít. A «pogány» világ az Isten szeretetétől elfordult, önfejűen saját útjain árt s azért nehéz volt rá az Isten szive. Rémesen áll, előttünk a «mysterium iniquitatis» a halálban, kínban, szenvedésben, hanyatlásban, decadenceban, elsötétedésben; az ember csinálja Isten ellen s «ő egy szót sem szól neki». Hogy nézte Jézus lélekben a pogány szellem pusztítását; elszorult tőle a szive, elnémult az ajka. Ebek lettek az Isten fiai, de mennyire igaz! De majd megjön az irgalom ideje, most még nincs itt. A mustármagnak földbe kell vettetnie előbb, csak azután pihennek meg ágaiban az ég

madarai, a lelkek különbség nélkül! Ne legyen bennem pogány szellem; az Isten iránt való hideg, tiszteletlen, pártütő, bizalmatlan lelkület. Ezzel szemben Isten süket is, néma is.

c) «Amaz pedig mondá: Úgy van, Uram, csakhogy a kölykök is esznek a morzsákból, melyek lehullanak uraik asztaláról. Akkor felelvén Jézus, mondá neki: Ó asszony, nagy a te hited, legyen neked, amint kívánod. És leánya azon órától fogva meggyógyult.» Saját bűnösségünk s képtelenségünk őszinte s egyenes beismerése az Ur üdvözítő s kegyelmező akaratával szemben a mi üdvösségünk útja. Itt az önérzet, a becsület el van játszva, itt föltétlen hódolat kell; ennek felel meg a szuverén irgalom. — Lovagias, hősies, nagystilű lélek csak azután lehetsz, ha előbb az Istennek szőrzsákban, porban, hamuban, életre-halálra meghódolsz. Bennünk az alap a «miseria» s az Istenben a «misericordia», ezentúl van azonban hősiesség, szüzesség, vértanúság, istenülés számunkra is. El ne hibázd e keresztény pszichológiát.

Jézus siketnémát gyógyít.

«*És ismét kimenvén Tirus határaiból, a galileai tengerhez jöve és hozának neki egy siketnémát és kérék őt, hogy tegye rája kezét.*» (Márk 7, 31.)

Jézus lelkébe kell néznünk; szemben áll a siketnémával; a tompa, buta, állatias lét e szomorú alakjával s szánalomra fakad; kérik őt, hogy segítsen. Félrevezeti tehát, füleibe dugja ujját s nyálával érinti nyelvét; fölsóhajt s erős akarattól, mintha a lelkét öntené ki rá, mondja: nyilj meg.

a) Erős, egészséges, szép lélekkel kell másokhoz közelednünk s életünket s érzéseinket velük közölnünk. A nyál az élet s egészség egyik eleme; a dühös vagy fáradt embernek a nyála is mérges, inficiál; az egészségesé az életet szolgálja; Jézus nyálával érinti a beteg nyelvét, erős életével. A gyönge, beteges kételkedő, sötét, bizalmatlan lelkek nem gyógyítanak; lelkületük

inficiál; ellenben a széplelkű emberek befolyása a lélekre olyan, mint terebélyes, hatalmas fáknak, szép virágoknak vagy az égboltnak benyomása. A lelkek szépsége, jósága közjó, mint a napsugár s az erdők lehellete.

b) «És félrevivén őt a seregtől, füleibe bocsátá ujjait és köpvén, illeté nyelvét s föltekintvén az égre, fohászkodék.» Fölsóhajt; a lélek mély megindulásával segít; sírva, égve, vágyva emeli ki bambaságából a lelket. Energiák kellenek a léhaság s tompaság letörésére; forró lelket kell ráönteni az alélt lelkekre. — Imádkozni, forrni kell; a mélységből kell kiindulni, ha hathatósan segíteni s embereket mozgatni akarunk. Önlelkünk megindítására is így kell törekednünk; föl kell sóhajtani elementáris erővel; mélységekből kell kiáltani! Igy tett Elizeus, ráborult a halottra, ajakát ajakához, szivét szivéhez illesztette s fölsóhajtott: nyújtózkodjál, élj!

c) «És mondá: Effeta, azaz nyilatkozzál meg. És azonnal megnyilának fülei s megoldaték nyelvének kötele.» Nyilj meg; Jézus itt, ahol fizikai bajról van szó, parancsszavával letör minden akadályt; akar és

lesz. — Néha a süket, néma lelken is így segít, fordít rajta egyet s elváltoztatja; kiált s az is meghallja, aki hallani nem akarja; de az nem az ő rendes útja. Rendesen úgy szól, úgy indít s kopogtat, hogy részünkről is érdeklődést, jóindulatot, figyelmet vár; akarja, hogy meghalljuk, megértsük s megfogadjuk szavát. «Nyiss ajtót nekem, testvérem, jegyesem — mondja, — s fogadj be; nem török be, nem zúzok ajtót; jóindulatot, szeretetet kérek; azt rabolni nem lehet, azt kapni kell.» Hallgassunk Jézus buzdító, ösztönző, óvó, vonzó indításaira; ez az erő s élet jelentkezése bennünk; működjünk mindig közre a minket megelőző s útbaigazító kegyelemmel.

Fényt s világosságot a léleknek!

«Vigyázzatok és óvakodjatok a farizeusok és szadduceusok kovászától.» (Máté 16, 6.)

a) Sötétség és árny sok van a lelken, de nem szabad vele meggyöngíteni életünket; hanem világossággal kell legyőzni a sötétséget. Sötétségünk forrása gyarló jó magunk. A kicsinyeskedés fogyatékos mezében oly gyönge és fázékony, mint a pusztai gyermek télvíz idején. A betegszoba éji mécse az ő sajátos világossága. Az önzés beteges félhomálya borong benne, melytől nehézkes, rest, kedvetlen lesz a lélek. Néha undorodik önmagától. Az undor a buzgó lelkeken is jelentkezik hébekorba. Ima, szentségek szétmállnak kezeik közt. Sopánkodnak, akárcsak a Beteszda tónak tornácaiban laknának. Gyülölik önmagukat s nincs kedvük az élethez. Már most mi győzzön, a jó vagy a rossz? Elszontyolodjunk-e végleg vagy szakítsunk e tehetet-

len «aszkétasággal»? Mondjuk-e, mirevaló e sötét, tehetetlen önlefokozás? mire a pinceélet? Nekem a Tátra magaslata kell; kedvem a friss levegő, napsugaras csúcsok, zúgó patakok, illatos fenyűk, harmatos páfrányok, kábító kakukfű; nem pedig ez a félős, fázós, sopánkodó elégiázás.

b) Az erős természeteknek ösztönszerű ellenszenvük van az ilyen gyönge, elborult világnézet iránt s komornak nézik a kereszténységet is. Mi igazuk van a dologban? Az árnyakat el nem oszlathatjuk, természetünk anyajegyeit le nem kaparhatjuk; az eredeti bűnnel belénk van szőve sok nemtelen pozdorja és kóc. De ennél meg nem állapodhatunk, mert tudjuk, hogy nem a rossz, hanem a jó győz. Hiszen a rossz csak a jóban van; a jó mindig sokkal több, mint a rossz. A rossz csak árnyék, a végességnek árnya; de nem az élet kerete; a rossz tehát szolga-hatalom; mindig szolgál, mindig eszköz. Ez árnyékon át fénybe jutunk s világosságba állunk, hogy ott kifejlődjünk.

c) A lelki életnek fény s világosság kell; ezt a természetes észből s hitből meríti, mikor az Isten gondolatait látja a természetben is, melyet azonban nemesítenie

kell; látja azokat az ösztönökben, hajlamokban, életszükségletekben, a fizikai életben is. Ne undorodjunk a természettől; ez az undor nem igaz, nem reális, nem valószerű! Ne undorodjunk az emberiségtől; különbeknek kell lennünk a világ fiainál, magasan kell állnunk, de senkit sem szabad lenéznünk. Aki megvet s lenéz, az sötét lélek. A sötétben nem fejlik semmi; még a békaporonty sem nő békává a sötétben, sok oldat a sötétben nem jegecesedik. Fényem, világosságom lesz, ha Isten gondolatait látom a természetben s a kegyelemben; ha Istenre s műveire szeretettel gondolok s azokban örvendek!

d) Fény és világosság az Istennel való érzelmi közlekedés. Ha Isten gondolatait megismerjük, azáltal is közel állunk már Istenhez, de milyen más közelség a szeretet, az érzelmes vonzódás, nevezetesen pedig az Oltáriszentségből kisugárzó bizalmasság. Talán megszáll az érzés, hogy ez fölösleges; tán be akarnók érni az ismerettel; de akkor nem értenők meg sem az Urat, sem önmagunkat. Ő hozzánk a szív szárnyain ereszkedett le; a gondolatot nem tagadta, de a gondolatnak meleg valóságot adott alapul s szolgálatába hajtotta az élet

nélkülözhetlen erőit, hajlamait, ösztöneit, a szív érzelmeit, a valóságos jelenlét vigaszait. A hideg észből a meleg életbe vezeti szivünket, mely elakadt az értelmi, magas régióknak átlátszó, hideg légkörében; itt fölmelegszik; a közelség, közvetlenség, az együttlét, a valóságos egyesülés, ez a bűbájos, természetes viszony elragadja Jézus életébe, barátságába, a vele való érintkezésbe. Az ilyen lélek mondja azután igazán: mea nox obscurum non habet: éjszakám nem sötét.

Péter Jézust Isten fiának vallja.

«Jöve pedig Jézus Fülöp Cezareájának környékére s kérdé tanítványait: kinek tartják az emberek az ember Fiát? Ők pedig mondák: Némelyek keresztelő Jánosnak, némelyek Illésnek, némelyek pedig Jeremiásnak vagy egynek a próféták közül.» (Máté 16, 13.)

a) Kinek mondják az emberek az ember Fiát? Embernek, nagy, prófétai, tüzeslelkű embernek, szent, csodálatos embernek, de embernek. Hasonlónak Illéshez, Jeremiáshoz, keresztelő Jánoshoz, a nagylelkű s nagyszivű emberekhez, amilyenek már voltak s lesznek; emberekhez, kik Istennel rokonok, kikben mélységek nyilnak s kik a magaslatokat járják s másokat is odasegítenek, kik produktivek, alkotnak, teremtenek, kik az emberiség áldása és szemefénye, de csont az ő csontjukból s vér az ő vérükből. Az ember emberre ismer

Krisztusban. De van egy más ismeret, mely magasabból való s mélyebbre hat, mely az empirikus, hisztorikus alakban más valót ismer; ez a hit. Ezt nem az ember inspirálja, hanem az Isten; nem emberi utakon indul, hanem az Isten újja nyomán. — Ember vagyok, de Istenre is hallgatok: hiszek; lelki világom vele érintkezik s benyomásait veszi s gazdagodik.

b) «Ti pedig kinek tartotok engem? Felelvén Simon Péter: te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.» Te hisztorikus, empírikus ember, te Isten vagy. Lelked, szemed, szád van, de a lelked legmélyén egyesítve vagy az Isten fiával; te vagy az! Lelked látja a végtelent, de nem fogja föl egész lényét, mert véges; látja azt a fényes, teljes valóságot, az egységes végtelen aktust; látja, hogy a világ hogyan hajt ki belőle; elragadtatással szemléli a létnek dagályát s emeli őt a végtelennek harmónikus lélekzete; e szemléletben látja azt a titkot is, hogy egyesítve van az Isten Fiával. Ez öntudattól s az örök élet áramaitól lesz üde, bűbájos, mély, varázsos, erős, örvendező Jézus lelke. Érintkező pontja lesz az Istennek s a világnak! Ez életteljességnek megfelel a teste s a vére. Fogantaték Szent-

lélektől, szeplőtelen eredete, királyi a vére; «Christus», vagyis fölkent s a Szentlélek kegyelmeinek szivárványos koszorúja van fején. Nagy, szeretetreméltó s rettenthetlen. Az Istent imádom benne, a nagyot csodálom, a szeretetreméltón fölbátorodom, a rettenthetlenben megnyugszom. Jézusom, Uram, élet kenyere, élet teje, élet forrása!

c) «Boldog vagy Simon, Jónás fia, mert a test és vér nem jelentette ki ezt neked, hanem Atyám, ki mennyekben vagyon». Simon, te ember fia vagy s ez a hit emel, erősít, igazít s üdvözít majd téged. Enélkül nincs boldogság. Már csak azért sincs, mert nélküle nincs világnézet s nincs remény és kedv. Bizonytalanul tapogatózunk Krisztus nélkül s bűneink terhe megváltás nélkül sírkő, mely alatt élve halunk. A tudomány a lelket nem boldogítja, a művészet s a szerelem ki nem tölti; nekünk erős, gazdag, halhatatlan, boldog lét kell; az empíriában erre rá nem akadunk. A szkeptikus nem boldog, a kételkedő nem boldog, a dekadens blazirt sem az. Hiszek Krisztusnak, hogy Jónás fiával én is az erős, bátor hitben leszek boldog. Azért ebből nem engedek. Ha átélem, nem kételkedek. Nem

nézem hát s nem kritizálom a hitet kivülről, amint hogy nem nézem a gót dóm üvegfestményeit kívülről, hanem átélem belülről; szemlélem pompáját s átélvezem erejét magamban; így boldog leszek.

„Te Péter vagy..."

«Én is mondom neked, hogy te Péter vagy és e kőszálon fogom építeni anyaszentegyházamat és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyekországa kulcsait s amit megkötendesz a földön, meg leszen kötve a mennyekben és amit feloldandasz a földön, fel leszen oldva a mennyekben is.» (Máté 16, 18.)

a) Én is mondom neked s úgy mondom, hogy megteszem, sziklává teszlek. Krisztus háza sziklán épült ház. A szikla erőt jelent, melyet ki nem forgatnak, kemény ellentállást jelent, melyet meg nem puhítnak. A hitet, evangéliumát, tanát, szellemét, kegyelmét akarta biztosítani számunkra az Úr; azokat nem betüre bizta, mely öl; nem könyvre, melyet széttépnek; nem tudományra, melyet emberi gondolat kiforgat; hanem intézményre, az egyházra s hogy ez erős legyen, sziklává teszi fejét; erőssé,

csalhatatlanná a hitben, a tanításban. Ime lelkem háza és otthona; az igazság édes mécse ki nem alszik benne; első kiválósága az, hogy alapja szirt. Innen nézem a tenger hullámzását, a nézetek chaoszát, a szellemek harcát. E házban jó lennem! Szeretem, tisztelem e sziklát; csókolom a lábát. E szikla Szentséges Atyánk, kiben Péter él, kin az egyház, lelkem otthona áll.

b) E házban vannak többi kincseink letéve. Itt születünk ujjá; itt nevelnek s kennek föl hőssé; itt van asztala az angyali kenyérrel; itt leng lehellete, mellyel apostolaira lehelt, mondván: «Vegyétek a Szentlelket»; itt gyógyul meg lelkünk sebeitől; szóval ez a ház az Isten gyermekeinek háza. E házban környékez minket Jézus láthatlanul; áldása reng szentelt vizen, tömjénfüstön, gyertyán, pálmaágon; hullámzik harangszóban. S ime a ház alapja, feje és sáfárja Péter. Jézus az ő kezeire bizta kincseit s neki adta kulcsait s e kulcsok az ég kapuit is nyitják. Az apostoli küldetés, mellyel püspököket s papokat küld, a hatalom, mellyel bűnös lelkeket old, mind reá van bizva. Ő nyit és csuk, ő köt és old. Ő kapcsa a soknyelvű és fajú kereszténységnek, eleven központja a hitéletnek.

Hogyne védenők s ne segítenők tőlünk telhetőleg!

c) «Én mondom: Te kőszál vagy.» Erős vagy kegyelemből s nem önerődből; erős vagy imám áldásából, mert Simon, Simon, az ördög kikért titeket, hogy megrostáljon s elszakítson tőlem, de én érted imádkoztam, hogy ne fogyatkozzék meg a te hited s általad kapcsolódjanak hozzám testvéreid. Krisztus gondoskodik egyházáról s annak szirtalapjáról, hogy meg ne inogjon s össze ne rogyjon. Ez Krisztus ambiciója. Ő úgy intézi a dolgokat, hogy a pápa ne tévedjen, mikor tanít. Mily kegyelem a jó pásztor gondoskodása rólam; akár vállaira vesz, akár e sziklaházba terel, mindegy. Köszönöm, édes pásztorom. Imádat én is élvezem; belőle élek! Lám, Krisztus láthatatlan alakjával s áldásával találkozunk léptennyomon eź édes, szent házban.

...Egy közönséges ker. anyaszentegyházat...

«Építeni fogom anyaszentegyházamat...» (Máté 16, 18.)

a) A nagy ház. Minden népnek szánva s nyitva; nem szorítkozik Rómára, nem egy országra vagy világrészre. Ahol az apostoli hitvallást mondják s az anyaszentegyházat emlegetik, ott az úgy van otthon, mint a hivek maguk. Ott a pápa sem idegen, ahogy nem idegen a hit s az örök remény, mely a szivekben él. Ő az ő alapjuk, szirtjük, az ő sáfárjuk s fejük. Ez a hit hódoltatja meg a népeket e háznak s a ragaszkodást hozzá nem csökkenti sem tér, sem idő, sem a kultúra változatos fokozata; nemzeti ellenszenvek fölött áll ez az egyetlen nagy ház, a lelkek otthona. A nemzetek létük alapjait is e ház sziklájához illesztették; királyaiknak koronákat e ház sáfárjától kértek; viszont tiszteletet, hatalmat, jogot, gazdagságot juttattak neki.

E ház volt bástyája az erkölcsnek s eszménynek erőszak s barbárság ellen.

b) Szent ház. Lehelli s neveli a szentséget. E lélekzete Jézus szivéből való. Célja, értéke, hivatása merő erkölcs; anya- és atyajegye a szentség. Értékét az erkölcsi kihatások mérlegén méri a Szentírás és kultúrtörténet. Dicsősége s ereje az volt, hogy az erkölcsöt kereste, szerette, nevelte. Tertullián mondotta, hogy a börtönökben keresztények csak hitükért találhatók, de soha erkölcsükért s hogy leányaik «magis timent, si ad lenones, quam si ad leones damnantur»: inkább félnek kerítőktől, mint oroszlánoktól. Ez a koszorú volt az egyház fején Amerikában, Indiában, Chinában, Japánban; erről kell őt megismerni most is. — Mily kötelességem van e cimen is, hogy szentségre törjek s mily hanyatláson dolgozom, ha kompromittálom erkölcsömmel e szent házat. Lelkesülök s áldozom Krisztus jegyesének szeplőtelenségéért.

c) Fölséges ház. Isteni az organizmusa, Krisztus alkotta; isteni tekintélyt állított föl benne s az győzelmesen áll korszakok, kultúrák, problémák, konfliktusokkal szemben. Szeressük s bízzunk e tekintélyben,

ugyanakkor pedig töltsük ki az egyházi életet ideális tartalommal. Vegyünk részt a jelenkor, a köznapi élet föladataiban s alkalmazzuk azokra a mi energiánkat. Ne féljünk, hogy nem teszünk eleget a hitnek, ha a földdel foglalkozunk; a szellemnek az anyag fejlődésén kell kialakulnia. A mai problémák a latrok kezébe esett ember sebeinek új kiadásai, de a szamaritán a régi legyen, a krisztusi szellem, a katholikus buzgalom.

d) Közönséges ház. Krisztus folytatása a földön az egyház; jellege, hogy az egész emberiségnek adatott, szemben a filozófiával, mely keveseké; ez mindnyájunké; bölcsek, gazdagok, erősek, okosak leszünk általa mindnyájan. Ha pedig sok a gyarló gyermeke, ne botránkozzunk azon. A nap nem veszített semmit ragyogásából, szépségéből s energiájából, mióta az emberek tudják, hogy foltjai is vannak; úgy van az egyház; szeressük s hagyjuk kifejlődni magunkban édes, erős energiáját.

e) Apostoli ház. A jogutódlás folytán minden sejtje az apostolokkal s általuk az Úrral van összekötve. Vajjon a második vagy hatodik, vagy huszadik században élek, az mindegy; az apostoli küldetés, az apos-

toli tan, az apostoli hatalom és szellem lüktet e fölséges, szép testnek minden erében. Nem vénül; komolyodik, de mindig szép. A primicians miséje olyan, mint szent Pál, vagy szent János miséje s a kolduló barát föloldozásában szent Péter hatalmára ismerek. Ezzel a hittel járok-kelek; apostoli tant veszek, apostoli vigaszt nyerek, ma is az apostoli egyház szépségének vonásaira ismerek.

Tagadd meg magadat!

«Ha ki utánam akar jöni, tagadja meg magát és vegye föl keresztjét és kövessen engem.» (Máté 16, 24.)

a) Jézus int; akarja, hogy kövessük, hogy vegyük föl keresztünket s kövessük. Az a gondolatom jön: akarja-e, hogy vele menjünk? Kérdem ezt, mert látom, hogy mennyire szereti a magányos utakat. Egymaga jött, csendes éjben jött a világba; magányosan járt, lelkének mélyeit senki sem ismerte; magányosan vitte föl keresztjét a Golgotára; magányosan támadt föl, szálla alá a poklokra, fölment a mennyekbe. S kellett is e nagy utakat magányosan megjárnia; hiszen a nagy lelkek útjai magányos utak. Nem értik meg őket. De meg a mi lelki életünk útjai is magányosak; mások szerethetnek, gyámolíthatnak, buzdíthatnak, de az én öntudatom világában, mélységeiben vagy pusztáin végre is magam járok. Csak az

Isten, kit lelkem mélyén látok, kiből én magam vagyok, csak ő van velem; ő lelkem lelke; ő bennem, én benne! Benne kell elmélyednem, hogy előre haladhassak; belé nőnöm, hogy kifejlődhessek; erejét, kegyelmét, fölszívnom magamban, hogy isteni életet éljek. Ó igen, ide be, erre a magányos útra, ide a mélybe int az Úr. Itt szülessél újjá, itt szenvedj keresztháláit érzékiségedben, itt szállj alá poklokra lelki üdvöd aggodalmaiban, itt támadj föl sírból; itt menj föl a mennybe. Deus meus et omnia! Istenem, te gazdag világom; Istenem, te mély, erőteljes, fölséges életem; Istenem, te mindenem!

b) Ezek a belső mélységek borzalmasak is; az élet oly nagy rejtély, hogy el nem birjuk s valami mélységes bizalmatlanság vesz erőt rajtunk, kivált ha a lelkeknek tévedéseit s abnormitásait is szemléljük. Az élet mélységei a szubjektivizmus csalódásaival telvék. Szükségünk van tehát külső útmutatásra, mely az isteni életet objektiv kiadásban állítja elénk s ez Krisztus példája, érzése, lelkülete, kedélye, indulata, bensősége, imája, szava, beszéde, vágyai, küzdelmei... Ime az isteni élet mintája; jöjj, e nyomokon kövess engem. Nem érte-

néd meg jól az isteni életet, passzív intuiciókba vagy dionysosi erőszakoskodásba bonyolódnál, ha rá nem mutatnék az édes és erős isteni életre. E probléma körül elvesznek filozófusaitok, mint a legyek a légyvesztőn; Prometheusaitok megőrülnek, Don Juanjaitok megrothadnak, de életre nem tanítanak. Az élet adója s alakítója én vagyok; én adtam az eszményt is belétek: Krisztust. Ő a ti született közvetítőtök: splendor gloriae, figura substantiae, kialakulása az isteni életnek. Ó Jézus, lelkem az örök élet hivatásával fordul feléd; lelkesülök érted! Szétmorzsolom édes neved öt betüjét, mint a cukrot s izlelem; édes vagy nekem, ki nekem születtél, hozzám jöttél. Hogy kötöződöm, hogy füződöm hozzád, te erős cédrusom, pálmám, olajfám; porban kúsznék lelkem indája s letaposnák a világ útjain, ha te nem állnál elém s mellém s ha nem mondanád: karolj át, én vagyok a te Urad, eszményed és erőd.

c) Erős és hatalmas mintázóm és mintám, utam és úttörőm, Úr Jézus: «qui factus est mihi sapientia a Deo et justitia, et sanctificatio et redemptio» (1. Cor. 1, 30.), ki lefogod a lelkeket s a hadak útjára állítod, hogy haladjanak előre. Te a lelkek

királyi útja; mások szisztémái tévutak, úttalan sivatagutak, csörgőkigyók csörögnek rajtuk nagy zajjal s megbűvölnek kolibriket s pintyeket. Te vagy az élet útja! Máshol azt mondod, hogy keskeny az üdv útja; de engedd meg, hogy lelkesen valljam: A te utad igazán a hadak útja, lelkek seregei vonulnak rajta s egy se szorítja le a másikat, egy se! Nem keskeny a lelkeknek; de értlek már, keskeny a testeknek, «Wo hart im Raume sich die Dinge stossen». Milliók férnek el rajta, de málhás szekerek nélkül! Te vagy a nemzeteknek is útja, «via nationum», a népek haladásának s boldogulásának útja! S különös dolog, hogy ez utat sok koldus, béna és vak szegélyezi, ülnek az útszélen s kritizálnak; kritizálják az út irányát, kövezetét, nyergeit, hidait; kritizálják a járókelőket; hóbortosoknak, terhelteknek, betegeseknek mondják, de nem is mozdulnak s összes bölcseségükkel előbbre nem jutnak. Hadd a koldúst s menj előre. Jézus int; sequere me!

Add oda, hogy megnyerjed.

«Mert aki életét meg akarja tartani, elveszti azt: aki pedig életét elveszti értettem, megtalálja azt. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?» (Máté 16, 25—26.)

a) Ez a mi főérdekünk: rátalálni az életre, arra a kvalitative örök életre, melyet az ember már itt a földön él. Hiszen örök életet élünk; már itt kezdtük meg az örök életet; kérdés, hogyan éljük, hogy erősen s boldogan éljük? — Először is találjunk rá lelkünkre! Az asztronómia a világ központját a napba, a filozófia az «én»-be helyezte: mennyivel inkább van az «én világomnak», erkölcsi életemnek s összes értékeimnek középpontja és súlypontja lelkemben. Lelkem a mindenség gyöngye; a mindenség is szűk neki; sírjának elég, szárnyai kifeszítésének kevés; az idő elhanyagolható kis mennyiség, kapocs két végtelen-

ség közt! Istenem, mily fölség a lélek, ez az időbe s térbe, mint álruhába öltözködött végtelenség s örökkévalóság. Tudom, hogy nem végtelen, de rokona, fia, odavaló; azért kevés neki világ és mindenség. Tisztelem a lelket! Mikor önmagamba nézek, eltelek sejtelemmel; örök kapuk előtt állok s más élet dobbanásától lesz hangos a lelkem. Erő s vágy száll meg engem.

b) Ebből kifolyólag végtelenül becsülöm a lelket s nem adom oda semmiért; bűnt el nem követek, mert őrület volna s bűntől szabadulni szenvedélyem s élvezetem! Odakötöm magam hitemben Istenhez, mint Atyámhoz . . ., a szépséghez, az erőhöz, a boldogsághoz. Odakötöm magam reménnyemben, hogy ő segít s én bizom. Odakötöm magam szeretetemben s ez több, mintha angyalok nyelvén szólnék . . . s próféta volnék . . . s mindent tudnék; ez több, mert ez az «Isten bennem», «Istennel telve»; ez az az édes s erős odaadás s megnyugvás . . . Mennyire áll ily isteni lélek fölötte minden tudománynak, kultúrának s hatalomnak, e személytelen nagyságoknak.

c) A lélek végtelen értékének hitéből lettek a szentek s kultúránk. E végtelen értéket érvényesítették intézményekben, jo-

gokban, szabadságokban. Hódító erő az a világot tipró öntudat, hogy én több vagyok, mint minden... Ez az az eke, mely a zsarnokság szikláit termőfölddé szántotta; ez az a lávafolyam, mely az elnyomás s a milliók északsarki telét leolvasztotta a történelemről. — Ez az öntudat fejleszti s építi föl majd az én lelki világomat is: nemes, tiszta, erős, lovagias leszek lelkemért!

Lelkem egyetlen kincsem.

«Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?» (Máté 16, 26.)

a) Az ember értéke nem a tudás, nem a művészet, nem a kultúra, nem a politikai hatalom. — Az ember öntudattal lépett a világba, önerejét érezte a természettel szemben. «Én — mondotta magában, — vagyok, tudok, birok, akarok, teszek» s rátette kezét a világra s érvényesült a tudásban, — szép világot teremtett Graeciában, hatalmasat a despota államokban s Rómában, nagy lett; de ez a nagyság nem elég, ha művei nem szabadítják föl, hanem ellenkezőleg elnyomorítják; ha a tudásból kín s az emberből Prometheusz válik, — ha a szép föld börtöne lesz, mely korlátozza s bezárja őt, — ha a hatalom kisajátítja az individuumot s rabjává teszi, szóval ha az

ember kevesebb lesz, mint műve s ha ez a mű teher neki s sötét fal; az ember függvény lesz; dolgozik a kultúra mérhetetlen művén, míg kőszene s vasérce ki nem fogy; dolgozik, de a fölértett s a kimintázott s a megkovácsolt világból értékét nem veheti; hiszen ő ad annak értéket, az ő esze szive, karja keze.

Ime, tehát nem a földolgozott világ (tudás, művészet, kultúra) ad nekem értéket, hanem annak az értéke belőlem s általam van: mennyivel inkább lesz az én értékem magamban!

b) Az evangélium rámutat a lélekre, mint végtelen értékre: Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri... mintha mondaná: mit ér az egész világ veletek szemben? semmit. Óriási öntudatot nevel bennünk, melytől eltöpörödik a világ: keressétek az Istenországát; «et haec omnia» s a többi mind, az a bizonyos «és a többi», melyet megnevezni sem érdemes, hozzáadatik nektek. Az lesz a ti «ráadástok». Óriási igényeket léptet föl bennünk: legyetek tökéletesek... Ne féljetek, mert az Isten fölvilágosít s megsegít: Sicut lucerna fulgoris illuminabit te... Nagy, kiegyenlíthetlen ellentéteket

érvényesít: «Senki sem szolgálhat két úrnak», mintha mondaná: vagy-vagy, de az egész lelket add oda, az egészet; morzsányit sem engedek belőle. — Kívánja, hogy erős, lendületes életet éljünk s össze ne zsugorodjunk; menjünk végig a világon isteni önérzettel: «Considerate volucres coeli: nézzétek az égi madarakat . . .», szabadságot kívánok nektek. Lebe dich und dein Leben!

c) Ó édes, erős, boldogító érzés; érzése, öntudata a végtelen értéknek. Ez tőled van bennem, Jézusom. Te emelted föl fejemet, te koszorúztad meg. Te sürgettél s kérdezted: felelj, ki vagy te? s én dadogtam: ember vagyok. Te azt mondtad: Nem eleget mondtál, mondj többet. S én azt mondtam: Testvéred vagyok. S azzal sem érted be: többet kellett mondanom s mertem mondani: Én isteni vagyok! Igen, igen, ezt nem tudták sem Rómában, sem Graeciában, sem Babylonban, ezt nem tudják sokan Európában! Keresnek, találgatnak; Prometheusokká, Oedipusokká, Caesárokká, Borgiákká lenni áhitoznak! De mit ér e fény a kínban s mit nyujt a szép Antigoné a vaknak s mily boldogság az, ha élvezni akarnók mások terméketlen

könnyeit? Én ezt utálom; én krisztusi vagyok. Tudást is, művészetet is, kultúrát is szeretek, de Jézus szemeivel nézem ezt s szivével emelkedem rajtuk is mint lépcsőkön a teljesebb, istenibb léthez!

„Mit használ...?!“

«Mit használ..., ha lelkének kárát vallja?» (Máté 16, 26.)

a) Lelkemet nem szabad elveszítenem, mert az a világnál többet érő, halhatatlan lény; az én magam vagyok. Én, ki öntudatomban öntudatára ébredek magamnak s világnak, erőnek, törvénynek, szükségességnek, szabadságnak s ezáltal a «minden» fölött állok. Én és «minden», — mondogatom magamban, — én vagyok a több, a «minden» pedig az csupa valami. Ez a világ csupa valami, töméntelen sokaság, egymásnak idegen, egymás mellett álló, futó, tolakodó sokadalom. Ez idegen más és mással szemben pedig vagyok *én; én* is lét és valóság vagyok, mint az a sok töméntelen apróság, de az én valóságom valóság szellemi kiadásban, átszellemült lét; egység vagyok, mely a sokadalmat összefoglalja, mely az idegen sok más és

másban az időt s a tért észreveszi, de tér és idő fölé emelkedik, mint osztatlan egy a térben s mint halhatatlan ugyanaz az időben. Ime az erős, a fölényes lét és valóság . . ., a lélek. Valósága, természete szerint átszellemült lét, a «más világ». Funkcióit látásnak, tudásnak, akaratnak nevezik, de a funkciók nem egyebek, mint funkciók; akármilyen gondolatláncokról legyen szó, *én*, a lelkem tartja s kovácsolja azokat; akármily erőnyilvánulások legyenek, a lelkem hordozza azokat. Nem gondolat a lélek, hanem ő gondolja a gondolatot; nem szemlélet a lélek, hanem ő szemlél. A gondolatok váltakoznak, sorakoznak, aki pedig gondolja a gondolatokat, az *én* vagyok. Lélek; ó győzhetetlen lélek, hányan tagadtak! Bele akartak olvasztani a végtelenbe, bele akartak meríteni a gondolatfolyamba (Spinoza); azonosítani akartak magával a gondolattal s a gondolatok, érzések metszőpontjának mondtak (Mach), de az mind kevés. Örülök a titokzatos, mély valóságnak; a végtelenség és örökkévalóság e földi kiadásának; örülök; hálát adok neked Istenem, hogy ilyennek teremtettél, különbnek az egész világnál . . ., halhatatlannak. Öntudatosan, fölényesen,

diadalmasan nézek a világra, melyben élek s mely fölé egyre kiemelkedni kényszerülök; más a fajsúlyom! Más ösztönök, más vonzalmak ébrednek bennem, a halhatatlanságnak, az örök életnek vágyai. Fölkeltem magamban többször az örömöt halhatatlanságomon s hálát adok érte Istennek. Ő az én napom, feléje fordulok. Ugyancsak őszinte tisztelettel tekintek minden egyes emberre; lelkem nagyrabecsülése tanít erre. Minél többre becsülöm lelkemet, annál nagyobb tisztelettel viseltetem az ember iránt s annál nagyobb gyülölettel minden iránt, mi az embert degradálja, az egyest úgy, mint a társadalmat (hitetlenség, pauperizmus, prostitució, háború, alkoholizmus stb.)

b) Látom a szükségszerű egymásutánt, — az egymásra következésnek, a hatások kiváltásának törvényét; bámulom az iszonyú gépezetet, azt a sok idegenszerű mást és mást, miket az erők valamiféle egységekbe foglalnak össze; e gépezettevékenységben van fizika, chémia tud róla; de ez a tevékenység inkább a dolgok közt, a sokadalom «közében» folyik le; átfut rajtuk. Míg ellenben van tevékenység, mely belőlem indul ki s bennem marad, mely a moz-

gáson, ingeren, feszülésen kívül öntudatomban mint tartalom jelentkezik, értelmi, érzelmi, akarati tartalom ; — ez a szellem világa; mélység s bensőség van benne, filozófus elmék, költői kedélyek mérik mélységeit s sejtetik magaslatait ; óriási szellemi munka folyik e világban, mely a logikai alkotásokban, az egyéniségek tipusaiban, a szabadság hatalmában, az erkölcsi szépségben nyilatkozik meg. Ide vonatkozik minden, mi az embert emeli, s benne erejének örvendező, hálás öntudatát ébreszti. Innen fakad az akarat ereje, mely az erkölcsi harcokat vívja ; ez a létesítő, döntő, teremtő erő; ez az az erő, mely kiindul alkotásokra; újat kezd, mi csakis belőle való. Birok valamit — mondja öntudattal, — s akarom s megteszem.

Ó, bár érteném, bár becsülném meg ezt a belső világot, életemet! Bár érezném át fölényét e *belső világnak* minden lét és minden kincs és vagyon fölött! Bár iparkodnám érvényesiteni e belső világ erőit; isteni öntudatra tennék szert. Igy pedig járok lefogva a külvilág, társadalmi, jogi, gazdasági rekeszeiben s a középkori misztikus panaszára szolgálok rá: Wass nützte es, ich wäre ein König und wüsste est

nicht? Király vagy . . . tehetsz . . ., akarj . . ., alkoss . . . teremts! Akarhatsz, tehát tied lehet az Isten, az erény, a boldogság. Ó, mily nagy hatalom az akarat, mily áldás a jó akarat. — A te akaratodban gyönyörködöm, Uram, «mint megannyi gazdagságban».

c) A mechanikus szükségességgel szemben látom érvényesülni akaratom erejét a szabadságban. Törvény, törvény léptennyomon, az igazít el, az vezet mindenütt; de a törvény maga csak a szabadságban jut öntudatunkra. Senki sem ismeri a törvényt, csak aki szabad. A szabadságban sürgetjük, nyomósítjuk a törvény érvényét és teljesítését s a szabadságban adunk a tevékenységnek alakot a törvény útmutatása szerint. A szabadság a törvénynek átszellemülése. A szabad ember magából indul ki törvényt teljesíteni; kiemelkedik a mechanizmus vashálójából és napnál, holdnál, csillagoknál, tengeráramoknál, chémiai, fizikai történésnél mérhetetlenül tökéletesebben teljesíti a törvényt, mert ismeri, akarja, s végrehajtja azt *szabadon!* Ó tehetetlen dolgok, ti forgó, pergő, tóduló, lóduló tömegek; ti szenvedő alakjai a létnek; ti nem cselekesztek, ti csak lökettek s az által

löktök; a cselekvő az én vagyok; én, mikor szabadon akarok. Az Isten szabad tevékenységet akar tőlem, öntudatosan szabad szolgálatot, szabad hódolatot és szeretetet. Csak az tiszteli meg őt. Napnál, holdnál, tengeráramoknál igazabban szolgálja s tiszteli meg az Istent a szívnek öntudatos hódolata. Laudamus Te, benedicimus Te, adoramus Te! Fölséges, királyi, isteni lelkem, érezd át nemzetséged nemességét, te halhatatlan lény! Ez öntudatod legyen vigaszod, erőd s örömöd; ne tapadj a porhoz, a göröngyhöz, szárnyaid vannak, emelkedjél Jézusodhoz, Uradhoz; suttogd bizvást imádban: a te véred vagyok!

Jézus a Táborhegyén.

«És hat nap mulva maga mellé vevé Jézus Pétert, Jakabot és Jánost és fölvivé őket egy magas hegyre külön és szinében elváltozék előttük és fénylék orcája, mint a nap, ruhái pedig fehérek lőnek, mint a hó. Felelvén pedig Péter, mondá Jézusnak: Uram, jó nekünk itt lennünk!» (Máté 17, 1—10.)

a) Lelkétől, imában áthevült lelkétől változott el szine «s midőn imádkozott, ábrázata más szinű lőn». (Luk. 9, 29.) Ez az istenegyesülésben boldogított lélek szineváltozása ; a test és vér, a földi lét nehézsége és sötétsége lélekbe öltözik. Egyre azon dolgozunk, hogy több lélek áradjon ki a testre, az ösztönre, több lélek a munkára, társadalmi intézményekre. A léleknek testet, ösztönt természetfölötti szépségbe s fénybe öltöztető munkáját imának hívjuk ; imáinkban dolgozunk azon, hogy átformálódjunk, s tisztábbak, nemesebbek, lel-

kiebbek legyünk. Az erkölcsi erőkifejtés első lépése a szineváltozás felé az alázatos, meleg, erős ima!

b) Mikor e meleg áramlat a lélekben megindul s felsőbb, édes világosság szürönközik életünkbe, akkor Péterrel kiáltjuk: Uram, jó nekünk itt lennünk; itt a lelki emelkedettség magas hegyén, itt az isteni fölvilágosítások régiójában, itt az imádság fényes felhőjében, itt a világtól messze s közel az Istenhez; jó, jó nekünk itt lenni s használjuk is föl a vigaszok e tavaszi virágfakadását, de tartsuk szemelőtt, hogy a hegyről le kell jönnünk a poros, lapos világba. Jöjjünk úgy le, mint kiknek fényes a lelkük s telítve van tüdejük a magaslatok füszeres levegőjével.

c) S a másik szineváltozás? *«És maga mellé vévén Pétert és Zebedeus két fiát, kezde bánkódni és szomorkodni s orcájára borula imádkozván: Atyám, ha lehetséges, muljék el e pohár tőlem; és méne tanitványaihoz és alva találá őket».* (Máté 26, 36.) Itt a vérrel verejtékező «facies»; ez a szomorú lélek kiáradása a testre; a vigasztalanság és elsötétülés állapota. A földi ember irtózik tőle s alszik; boldog, ha magát felejti. Krisztus itt is imádkozik, küzd s az Isten szent aka-

ratán megnyugszik. Te akarod Uram, kezedből veszem e kelyhet; ha vigaszt nem is érzek, mindegy; öntudatomba zárom a dicsőség biztosítékát, hogy a vigasztalanságban teljesített isteni akarat az örök életnek s minden kegyelemnek magva.

Nihil obstat.

Dr. Horváth Franciscus,
praeses censurae dioecesanae.

Nr. 3185.

Imprimatur.

Strigonii, die 21. Junii 1915.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis.

A Szent-István-Társulat bizománya.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest

TARTALOM.

	Olda
Keresztelő szent János	3
A Jordán partján	7
Jézus megkeresztelkedik	11
Jézus bőjtöl a pusztában	15
A kisértő világ	18
Bálványok	21
Isteni vonzások	24
Menyegző Kánában	27
Belső újjászületés	30
Újjászületés lélekből	33
Isteni sugallatok	37
Hogyan szeret Isten?	39
Jézus Jákob kútjánál	43
A hit bizalma	49
Hitemnek pszichológiája	53
Jézus első tanítványai	56
Jézus hatalmas tanítónk	59
Jézus beteget gyógyít	62
Mit találok Jézusnál?	65
Jézus Péter hajójában	71

Oldal

A végtelen tornácaiban ... 74
A csodálatos halfogás ... 79
Jézus meggyógyítja a bélpoklost ... 82
Jézus és az inaszakadt ... 85
Máté meghivatása ... 88
Jézus a vámosok közt ... 90
Lélek és formalizmus ... 93
A Betszaida-tónál ... 98
Imában keresni Istent ... 101
Isten leereszkedik az imádkozóhoz ... 106
Jézus egész éjjel imádkozik ... 109
A hegyi beszéd ... 112
Isteni Gondviselés ... 118
Légy evangéliumi só! ... 121
Törvényt teljesíteni: igazi szabadság ... 124
Egész embert! ... 127
Több jóindulatot! ... 132
Hatodik...: Ne paráználkodjál! ... 135
A tisztátalanság életet senyveszt ... 140
A lélek egyenességéről ... 145
Semmit hiú látszatért! ... 148
Lelket mindenbe! ... 150
Imádságos, misztikus élet ... 153
A legszebb imádság ... 155
A lelki emberről ... 162
Az aggságos gondokról ... 164
A fölényes jóindulatról ... 168

Oldal

A vak vezetőről ... 171
A szoros kapu és keskeny út ... 174
A hamis prófétákról ... 177
A puszta hit nem üdvözít ... 181
Hódolat a Fölségnek ... 185
«Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem» ... 188
A naimi ifjú feltámasztása ... 192
Uram, Te vagy mesterem! ... 197
Jézus legnagyobb jótevőnk ... 199
Az Úr bizonysága Ker. Jánosról ... 202
Ki a próféta? ... 207
Mária Magdolna ... 210
Jézus és atyafiai ... 213
Példabeszéd a magvetőről ... 216
A konkolyvetőről ... 220
Példabeszéd a mustármagról ... 223
A mennyek országának térfoglalása ... 226
Lelkem rejtett kincse ... 229
Ne érzelmeket, hanem tetteket ... 234
Jézus a viharos tengeren ... 238
Jézus ördögöt űz ki ... 240
Jairus leányának feltámasztása ... 245
A vérfolyásos asszony ... 249
Több nyiltságot és bizalmat! ... 252
Jézus Názáretben ... 254
Ne aggódjatok sokat! ... 257
Isten gondunkat viseli ... 260

Oldal

«Nem jöttem békét hozni»... 263
Ker. szent János lefejeztetése 265
Jertek a magányba, Jézushoz! 268
Csodás kenyér a pusztában 271
Jézus a tengeren jár 274
Krisztus megigéri az Oltáriszentséget 279
Az élet kenyere 282
Isteni egyesülés 284
Krisztusból merített élet 287
Nézz szived redői közé! 290
Jézus és a kananaei asszony 293
Jézus siketnémát gyógyít 296
Fényt s világosságot a léleknek! 299
Péter Jézust Isten fiának vallja 303
«Te Péter vagy...» 307
...Egy közönséges ker. anyaszentegyházat... 310
Tagadd meg magadat! 314
Add oda, hogy megnyerjed 318
Lelkem egyetlen kincsem 321
«Mit használ...?!» 325
Jézus a Táborhegyén 331

A Szociális Missziótársulat intézményei.

A Szociális Missziótársulat oly nők szervezete, kik szociális-karitatív téren gyermek- és nővédelmi munkákkal, betegápolással, szegények és rabok látogatásával, jó olvasmányok terjesztésével stb. hivatásszerűen foglalkoznak.

A társulat belső tagjai közé felvételre jelentkezők bizonyos időt a

Szociális Szemináriumban

töltenek, hol a szükséges lelki, elméleti és gyakorlati kiképzésben részesülnek. *Szociális hivatalok betöltésére ugyanis csak gyakorlott és tanult emberek alkalmasak.*

Intézmények a fővárosban:

A Nővédelmi Hivatal.

Nővédelmi hivatalaiban a Társulat a hozzáfordulók ügyeit, állásközvetítést, tanácsadást stb. bonyolítja le, itt végzi külső hivatalos teendőit, itt tartja szociális tanfolyamait.

Tekintettel a háborús viszonyokra, a Társulat hét Nővédelmi Hivatalt tart fenn, ezek közül négyben varrodát, egyben napközit és nép-

konyhát, kettőben Női Otthonokat tart fenn 28 ággyal.

Nővédelmi hivatalaink cime: az I. sz. I. ker., Krisztina-körut 125. sz. földsz.; II. sz. VIII. ker., József-körut 36. sz. földsz.; III. sz. VI. ker., Szent László-út 26. sz.; IV. sz. I. ker., Döbrentey-utca 2—4. sz.; V. sz. V. ker., Alkotmány-utca 14. sz. III. em.; VI. sz. IV. ker., Gizella-tér 3. sz.; VII. sz. IV. ker., Haris-bazár 3. sz.

A «Bethánia-Gyermekotthon».

A «Bethánia-Gyermekotthon»-ban 34 ártatlan és elhagyatott iskolás leányka nyer otthont.

Ezen intézetünk Budapesten van (I. kerület, Németvölgyi-út 49. szám alatt) s ez annyiban új jelenség a gyermekvédelem terén, amennyiben Magyarországon még nincsenek oly praeventiv jellegű gyermekotthonok, amelyben *ugyan teljesen bennlaknak a gyermekek, iskolába azonban kijárnak.*

«Mária Mercedes Leányotthon.»

IX., Mihálkovits-u. 16. sz. alatt, melyben a züllés veszedelmének kitett fiatalkorú leányok megfelelő tartást, ápolást, neveltetést és foglalkoztatást nyernek. A létszám 40 és 50 közt váltakozik. A beutalást a Nagyméltóságú Igazságügyminiszterium intézi.

Vidéki intézményeink:

A «Bethánia-Szeretetház» Szikszón.

Ide tartozik:

1. *A Reformatorium*, azaz javító-nevelőintézet, melyben 70 állami növendék (züllésnek indult, serdülő leány) nevelkedik.

A természetfölötti eszközök mellett Fr. W. Foerster és Lindsey nagy gyógypaedagógusok szellemében a legmodernebb alapelveket alkalmazzák, melyek a merev intézeti fegyelembe ébresztő és éltető elemként a növendékek saját iniciativáját állítják be.

2. A helybeli kath. elemi iskola 131 gyermekkel.

3. A vasárnapi patronázs 50 védenccel.

Székesfehérvárott.

A háború tartama alatt két katonakórházat vezetnek a Társulat nővérei, egyik 200, a másik 250 ágyra van berendezve.

Ugyanitt van társulati házunk, (Széchényi-u. 17.), melyben jelenleg ápoló nővéreink laknak.

Sarkadon.

Almássy Dénesné grófné magán katonakórházát a társulat nővérei vezetik, a sebesültek létszáma 50.

Szeretetszövetség.

A Szeretetszövetség a pártoló tagoknak nagy egységbe vont csoportja. A tagok, a Missziótársulat céljaiért lelkesednek, azt magukévá teszik s annak elérésében a társulatot esetleg munkával vagy szabályos, időnkinti tetszésszerinti összeggel támogatják.

A pártoló tagok rendes és adakozó tagok. Rendes tagok, kik havi 1 K-t vagy ennél nagyobb összeget fizetnek, az adakozó tagok ennél kevesebb tetszésszerinti összeget.

A nemes ügynek juttatott ezen áldozat ellenértéke gyanánt kapják az összes tagok a Társulat lánglelkű püspökelnökének számunkra írt havonkinti körleveleit, a rendes tagok emellett «A Keresztény Nő» című folyóiratot is kapják.

A Szociális Missziótársulat irodalmi bizottságának kiadványai:

Dr. Prohászka Ottokár: Összes elmélkedései, különböző kiadásban. A teljes kiadás ára vászonkötésben 8 korona.

Foerster Fr. Vilmos: *Élet és jellem.* Fordította dr. Schütz A. tanár. Ára kötv. 4·50 K, fűzve 3·20 K.

Foerster Fr. Vilmos: *Az élet művészete.* Fordította a Szociális Missziótársulat irodalmi bizottsága. Elfogyot. Új kiadás sajtó alatt.

Farkas Edith: *A Szociális Missziótársulat rövid ismertetése.* (11. képes kiadás.) Ára 1 K.

Farkas Edith: *Probation Officer. — Hivatalos Pártfogó.* Ára 1 K.

PROHÁSZKA OTTOKÁR:

Szentlélek hárfája

Imakönyv vászonkötésben, P 13.20

Konferencia-beszédek

A lelkigyakorlatok jegyzetei. Fűzve P 1.70

Keresztút

Vászonkötésben P 4.80

Dr. PIUS PARSCH:

Üdvösség éve

Fordították: dr. Halamka Gyula, dr. Bátky Miklós, dr. Szamek József

I. kötet: **Karácsonyi ünnepkör**
Kötve P 12.—

II. kötet: **A húsvéti idő**
Kötve P 13.—

III. kötet: **A pünkösd utáni idő**
Kötve P 13.—

Dr. PIUS PARSCH:

A szentmise magyarázata

Fordította: Szunyogh X. Ferenc
Fűzve P 6.–, kötve P 8.—

Árak fenntartással